सरकारी हायस्कुलें व कॉलेजें ह्या नमुनेदार संस्था होतील आणि औद्योगिक शाळा प्रांतोप्रांतीं स्थापण्यांत येतील अशा योजना अवश्य झाल्या पाहिजेत. आणि या चार कार्यांसाठीं लागणारा पैसा हल्लीं जी सरकारापाशीं मोठी शिल्लक आहे तिच्यांतून खर्च करण्यांत यावा अशी सूचना प्राप्त झाली.

तिसरा व चवथा ठराव हिंदुस्थानच्या दारिद्र्यावस्थेला अनुलक्षून होता. साधारण महर्गता आली ह्मणजे लागलींच पुष्कळसे लोक सरकारी गिट्टीच्या कामावर जाऊं लागतात ही गोष्ट शेतकरी लोकांचा कर्जबाजारीपणा व भयंकर नादान अवस्था व्यक्त करिते. तेव्हां तिची योग्य शहानिशा व्हावी म्हणून सरकारानीं कांहीं निदर्शक खेडे गांवांची लोकस्थिती कमिशन मार्फत निश्चित करून घ्यावी. आणि लोकांचें दारिद्र्य वढण्याला मुख्य कारणें या देशांतून विलायतेस जाणारा पैसा, देशी उद्योग कलांचा ऱ्हास, जमिनीवरील जबरदस्त सारा आणि राज्यकारभाराचा मनस्वी खर्च हीं असल्यामुळें सरकारानीं विद्यादानाकडे विशेष पैसा खर्च केला पाहिजे आणि होतां होई तों पर्यंत जमिनीचा सारा [illegible] करण्यांत यावा किंवा निदान तो अधिक भारी होऊं नये अशाबद्दल फार काळजी घेण्यांत यावी व सरकारी चाकऱ्या नेटिवांस अधिक अधिक देण्याविषयीं सरकारानें योजना करावी अशी मागणी करण्यांत आली.

त्या नंतर एक ठराव ब्रिटिश कॉलनीमध्यें नेटिवांची जी पायमल्ली होते त्या संबंधाचा होता. अलीकडे आस्ट्रेलियामध्यें फिरस्ते नेटिवांस कमी त्रास होऊं लागला आहे तरी तेथें वसाहती करून राहणाऱ्या नेटिवांस फार कमी दर्जानें लेखितात व त्यांचा फार छळ होतो तो होऊं नये अशी [illegible] मागणी करितांना दुसरी हि एक मागणी [illegible] केली कीं ट्रान्सवाल मध्यें नेटिव लोकांचा फारच छळ होत आहे आणि त्यांची स्थिती तेथें अगदी गुलामा सारखी आहे तर या अन्यायाचा उच्छेद व्हावा.

बोअर सरकार इंडियनांस योग्य सवलती देत नाहीं म्हणून ज्या प्रसिद्ध बोअर लढाईस प्रारंभ झाला त्याच लढाईचे शेवटीं ब्रिटिश साम्राज्य स्थापित झाल्यावरही इंडियन लोकांच्या हक्का संबंधीं विशेषच पिच्छे हाट व्हावी हें आश्चर्य खरें! तथापि या बाबतींत इंडिया सरकारची मनोभावें खटपट चालूं आहे ह्मणून राष्ट्रीयसभा फार कृतज्ञ आहे.

इंडियासाठीं सेक्रेटरी ऑफ स्टेटचें कौंसिल जसें विलायतेस आहे तसें एक एक कौंसिल इतर ब्रिटिश कॉलनीमधेंहि आहे. फक्त फरक इतकाच की, कालनीच्या कौंसिलाचा खर्च विलायतेच्या खजिन्यांतून होत असतो परंतु इंडियाच्या कौंसिलचा खर्च मात्र इंडियावरच लादण्यांत येतो. हा अन्यायाच्या पद्धतीचा निषेध करितांना राष्ट्रीय सभेनें एक स्वल्पशी मागणी केली आहे कीं, निदान स्टेट सेक्रेटरीच्या पगारानें ओझें इंडियावरून काढून ब्रिटिश खजिन्यावर लादण्यांत [illegible]

अलीकडे [illegible] लोकप्रतिनिधी लेजिस्लेटिव्ह कौंसिल मध्यें घेतात ही गोष्ट खरी तथापि त्यांची संख्या फार अल्प असते व सरकारी कौंसिलदारांचें बहुमत असतें. या वास्तविक स्थितीमुळें लोकप्रतिनिधींच्या अभिप्रायाला कांहींच मान नसतो. या गोष्टीचा प्रतिकार होण्या साठीं प्रथम लोकप्रतिनिधींची संख्या वाढविण्यांत आली पाहिजे. देशाच्या जमाखर्चाच्या हिशोबावर वाद विवाद करण्याची परवानगी दिली आहे पण त्या वादविवादानंतर मतें विचारणाचा परिपाठ नाहीं. असा वाद अगदीं शुष्क असतो व त्याची शोभा कागदावरच परिपूर्ण होते. तेव्हां जमाखर्चाच्या बाबदींत मतें घेण्यांत आलीं पाहिजेत हेंही आतां आवश्यक झालें आहे. सरकारी कौंसिलांत जे लोकप्रतिनिधी असतात त्यांस कायदे नवे जुने हातांना मत देण्याचा अधिकार आहे पण राज्यकारभारांत शब्दहीं काढण्याची मनाई आहे. लोकप्रतिनिधी एक्झीक्युटिव कौंसिलांत असल्याशिवाय राज्यकारभाराचा हक्क लोकांस योग्यसा मिळत नाहीं. ही उणीव दूर करण्यासाठीं राष्ट्रीय सभेची प्रार्थना आहे. तसेंच विलायतेंतील इंडिया कौंसिलांतही इंडियन प्रतिनिधी नेमण्याची जरूरी फार वाटली आहे तेव्हां हे प्रतिनिधी येथील कौंसिलांतील नॉन आफिशिअल प्रतिनिधी पैकीं कांहीं निवडक गृहस्थ असावेत अशी ही एक सुचना आहे. कामन्स सभेंत इंडियाच्या वतींचे दोन दोन सभासद प्रत्येक प्रांतां मार्गे असावेत अशी एक महत्वाची मागणी यंदा करण्यांत आली आहे. ही गोष्ट लोक प्रतिनिधी निवडण्याच्या तत्त्वाला खरोखर शाश्वतता देण्यासंबंधाची झाली.

इंडिया सरकारापाशीं हल्लीं ३० कोटी रुपये शिल्लक आहेत. ही शिल्लक गेल्या ६ वर्षांत जमलेली आहे. एवढी मोठी रक्कम सरकारी खजिन्यांत शिल्लक असूनहि मिठांवरील कर सध्यां कमी केला आहे तरी तो चालूंच असून देशी कापडावर व सुतावर कर चालूं असावा तसेंच दुष्काळा सारख्या आपत्तींतही लोकांना साऱ्याची पुरेशी माफी नसावी या गोष्टी बरोबर नाहींत. निदान या तीन गोष्टींच्या संबंधाकडे त्या शिल्लक असलेल्या रकमेचा खर्च आधीं झाला पाहिजे. आणि असा खर्च मंजूर होईपर्यंत निदान यौं शिल्लकेचा व्यय शास्त्रीय शेतीविषयक व औद्योगिक शिक्षणाकडे करण्यांत येईल तर लोकांचा फायदा विशेष होईल आणि प्लेग व दुष्काळ याभुळें म्युनिसिपालिट्या व बोर्ड यांच्या फंडांना जी ओहोटी लागली आहे व जिच्यामुळें आवश्यक सुधारणाहि अमलांत येऊं शकत नाहींत ती ओहोटी बंद करण्यासाठीं सरकारी शिल्लकेतून म्युनिसिपालिट्या व बोर्ड यांना फंडांच्या मोठ्या देणग्या देण्यांत याव्या या सूचनेचें प्रतिपादन करितांना ना. गोखले यांनीं ३० कोट रुपये कसे शिल्लक राहिले याचा इतिहास सांगितला. ते ह्मणाले कीं, साल्लोसाल ५–६ कोटी रुपये शिल्लक राहातात यावरून लोक सुखांत व आबादानींत आहेत असें जे सरकार प्रतिपादन करितात तें चुकीचें आहे. लोकांच्या ऐपतीच्या मानानें सरकारी करांचा बोजा फार थोडा आहे आणि सरकारी कर ज्या प्रमाणानें वाढत आहे त्या प्रमाणानें किंबहुना अधिक प्रमाणानें लष्कराचे व राज्यकारभाराचे खर्चहि वाढत आहेत. अपका[illegible] उत्पन्न वाढलें. ह्मणून त्या वरून लोकांची सुखसंपन्नता वाढली असें ह्मणणें मोठ्या चुकीचें होय. या शिलकेचें मुख्य कारण हें आहे कीं नाण्याच्या कायद्यानें सरकारी रुपयाची किंमत वाढली आहे आणि हा कायदा होण्यापूर्वी हुंडणावळीच्या [illegible] जबरदस्त खर्च विलायतेला [illegible] अधिकाऱ्यांना सरकारास पडत असे तो खर्च या नाण्याच्या कायद्यामुळें कमी झाला आणि या रीतीनें दरसाल ५–६ कोटीची बचत पडली आणि हीच बचत गेल्या ६ वर्षांची ३० कोटींची शिल्लक होय. अशा शिल्लकी पडलेल्या रकमेवरून हिंदुस्थानची सांपत्तिक स्थिती सुधरली नाहीं असेंच व्यक्त होत आहे.

यंदाच्या राष्ट्रीय सभेंत जो एक विशेष महत्वाचा ठराव पास करण्यांत आला तो इंडियांतून विलायतेस प्रतिनिधी पाठविण्याचा होय. इंडियाचे वृद्ध पितामह दादाभाई नौरोजी, सर वेडरबर्न, व सर कॉटन हे पार्लमेंटांत मेंबर होण्याविषयीं खटपट करीत आहेत आणि नवीन पार्लमेंटहि होण्याचा रंग आहे अशा वेळीं हिंदुस्थानांतून बाबू सुरेंद्रनाथ बानर्जी, ना. गोखले, सर फेरोजशहा मेथा यांच्या सारखे विद्वान् वक्ते विलायतेला जातील तर इंडियांतील बाजू ब्रिटिश लोकांपुढें उत्कृष्टपणें मांडण्यांत येईल आणि ब्रिटिश लोकांच्या साह्यानें पार्लमेंटाच्या द्वारां राष्ट्रीय सभेचे सर्व मनोरथ सफल होतील हें अनुमान प्रस्तुतच्या कालाला अनुसरून आहे असें आह्मास वाटतें. ह्या महत्कार्या निदान ५० हजार रुपयांचा फंड लागेल असा अंदाजा आहे आणि हा फंड गोळा करण्याचा संकल्प ज्या अर्थी सर्वांच्या मनोदयानें झालेला आहे त्याअर्थीं तो लौकरच फलद्रूप होईल असें राष्ट्रीय सभेच्या मंडपांत व्यक्त झालेल्या आस्थेवरून व कळकळी वरून आह्मांस वाटतें.

तिबेटकडे जें मिशन गेलें होतें व हल्लीं जो हिंदुस्थानच्या उत्तर भागाला ब्रिटिश राज्यतृष्णेचा प्रकार दृष्टीस पडत आहे त्याला उद्देशून राष्ट्रीय सभा आपला प्रतिकूळ अभिप्राय सांगतांना मोठ्या नम्रतेनें सरकारापाशीं मागणी करीत आहे कीं, निदान या राज्यतृष्णेच्या मोहिमेचा खर्च इंडियावर न पडेल अशी देणगी सरकारानीं द्यावी.

लॉर्ड कर्झन साहेबांनीं पोलिस खात्याची सुधारणा करण्या संबंधानें जो खटाटोप मांडला आहे त्याची माहिती व पोलिस कमिशनच्या रिपोर्टाच्या सूचना लोकांस अगोदर कळाव्या ह्मणून राष्ट्रीय सभेनें विनंती केली आहे पण तिला कितपत मान मिळेल हें इतक्या वर्षांच्या अनुभवा वरून उघड दिसतच आहे. तसेंच लष्करी दांडग्या खर्चा संबंधानें हिंदुस्थानची ओरड जुनीच आहे आणि तशीच जुनी सूचना मुलकी खातें व न्यायखातें यांच्या पृथःकरणा संबधानें आहे. या दोन्ही सूचना कागदावरच जितक्या राजमान्य आहेत तशाच त्या चिरकाल राहतील अशी मोठी भीती आहे. बंगाला व आसाम या दोहोंचे दोन नवीन इलाखे करण्या संबधानें मोठी वाटाघाट चालू आहे व त्या संबंधांत बंगालचा इलाखा नवाजमा करण्यांत येणार आहे या गोष्टी लोकमता विरुद्ध होत आहेत असा राष्ट्रीय सभेनें ठराव केला आहे तरी लार्ड कर्झनच्या पादशाहींत बंगालचे छिन्नभिन्न विभाग होतील अशी अह्मांस मोठी भीती आहे.

लढाई

रुसो-जपानी युद्धाचें सांप्रतचें मुख्य तोंड जें पोर्ट आरथर तें अद्याप जपाननें काबीज केलें नाहीं. परंतु दररोज जपानचा पाय पुढें पुढें पडत आहे व हा किल्ला हस्तगत करण्याच्या दांडग्या प्रयत्नांत कांहीं एक कसूर नसल्यामुळें थोड्याच अवधींत रशियाचे हातून हें ठिकाण जाणार अशी खात्री वाटत आहे. कारण किल्ल्यांतील रशियन लोकांनीं असेंहि एक बोलणें लाविलें होतें ह्मणतात कीं, आमचीं जहाजें व माणसें यांस सुरक्षित जाऊं दिल्यास हा किल्ला तुमच्या स्वाधीन आह्मी होऊन करितो. पण जपाननें ही गोष्ट कबूल केली नाहीं.

जपानची मोठी राक्षसी तयारी सुरू आहे; हजारों लोकांना लष्करी शिक्षण देण्याचें काम चाललें आहे. व ५० लाख सैन्य सेनापती ओयामा याच्या हाताखालीं दिलें जाईल असा रंग आहे.

अशा वेळीं रशियाची अंतस्थ स्थिती फार असंतोषाची आहे. लोक झारापाशीं हक्कांची मागणी करीत आहेत आणि झारालाहि एक जाहीरनामा काढावा लागला आहे कीं, राज्यपद्धतींत कोणच्या सुधारणा शक्य आहेत याचा विचार करून प्रधान मंडळींनीं रिपोर्ट करावा. एकंदरीनें आजकाल जपानचे ग्रह उच्चस्थानीं आहेत यांत शंका नाहीं.

वऱ्हाडवृत्त

रा. रा. रुस्तुमजी फर्दूनजी दिपुटी कमिशनर यांची स्वारी उद्यां पासून वारी, झरी, हिवरखेड व अडगांव या ठिकाणीं मुक्काम करीत करीत तारीख ८ रोजीं आकोल्यास जाऊन तेथेंच ६ दिवस मुक्काम होईल.

रा. रा. कृष्णराव पुरुषोत्तम भट बी. ए. एलएल बी. ऑ. ए. अ. क. हे या आठवड्यांत तल्हारे कोर्टाचा चार्ज घेतील.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दरीनी			९९॥=
सोनें २४।=		चांदी	७७
ज्वारी	४०–४२	नवस	७२
गहू काठे	६६	बनशी	७०
सरकी			६।
तूप			[illegible] रु. मण
तेल			४॥ रु. मण
रुई			रु. ६२
कपाशी			रु. ३७

रक्तपितीवर उपाय— कॅपटन रोस्ट यानीं रक्तपितीवर एक नवीन तऱ्हेचा उपाय काढला आहे. ब्रह्मदेशांत या उपायाचा १२१ रोग्यांवर प्रयोग करण्यांत आला. त्यांपैकीं १४ रोगी चांगळे बरे झाले असून २१ रोगी बहुतेक बरे होण्याच्या मार्गांत आहेत.

पारदर्शक कागद—जपानांत एका झाडाच्या सालींपासून कागद तयार करूं लागले आहेत. हा कागद तावदानें करण्या इतका मजबूत असुन पारदर्शकही आहे.

प्रदर्शनाचें दांडगें उत्पन्न— कांग्रेसच्या सुरवातीचे दिवशीं ह्मणजे २६ तारखेस कमींत कमी १०००० माणसांनीं प्रदर्शन पाहिलें व तिकीटांचें उत्पन्न ८००० रुपये झालें.

अजब युक्ती— छत्रीपासून फायदे आहेत. पण ती धरण्याचे कामीं हात गुंतवावा लागतो व प्रसंगीं फार गैरसोय होते. ह्मणून एका कल्पकानें अशी एक युक्ती काढीली आहे कीं, तिच्या योगानें छत्री धरण्यास हात मुळींच गुंतवावा लागत नाहीं. लांबचा प्रवास करणाऱ्यास या युक्तीपासून फार उपयोग होणार आहे.

एका इंग्रजाची कळकळ— क्याप्टन आर्थर गॅान या नांवाच्या एका इंग्रज गृहस्थांनीं सर वेडरबर्न साहेबाकडे नव्वद रुपये पाठविले असून, त्या पैकीं पाऊणशें रुपये हिंदुस्थानांत विहिरी खणण्याचे कामीं व बाकीची रक्कम हिंदुस्थानां विषयींची माहिती विलायतेंत प्रसृत करण्याकडे खर्च करावी अशी त्याची इच्छा आहे. काय हें अजब औदार्य !

महान् उद्योग— एम बाउएल नांवाच्या एका फ्रेंच रसायनशास्त्र्यानें मनुष्याच्या रक्तांत असणाऱ्या लोहकणांची एक आंगठी बनविली आहे. काय ही खटपट !

प्रियपात्राचा फलशोभन समारंभ— ओतून येथील एका श्रीमान् ब्राह्मणानें गेल्या कार्तिक वद्य ९ चे दिवशीं आपल्या प्रियपात्राची हौस पुरविण्या करितां तिची यथाविधी होम हवनादीसुद्धां ऋतुशांती केली. संस्कार प्रयोग चालविण्यास भिक्षुक मंडळी हजर होती. व एकंदर समारंभ मोठ्या भपकेबाज रीतीनें पार पडला. ऋतुशांती केलेलें प्रियपात्र हें कोळीण जातीच्या एका वेश्येची मुलगी आहे हा सर्व प्रकार तेथील कित्येक समंजस मंडळीस न आवडून हा दीवें शहाण्या पेडकीला लाजविण्या करितां त्यांनीं त्याच दिवशीं तिसरें प्रहरीं एका पारडीचा तिला मखरांत बसवून भपकेबाज मिरवणूक काढून त्या ब्राह्मणाचे व कोळणाचे घरावरून नेली असें तिकडील एका गृहस्थानें प्रसिद्ध केलें आहे.

भेसाळूम खोवर— गेल्या ७ ता. अंजनवळ पोलीस ह्यानीं कुणबी लोकांची २ कोंबड्या चोरून नेऊन बाजारांत विकली अशा आरोपावरून एका ह्मारणीस पकडलें. त्यावेळीं तपास करीतां ती खरोखर ह्मारीण नसून बेमालूम स्त्रीवेष धारण केलेला एक ह्मार आहे असें आढळून आलें. त्या इसमावर गुहागर मॅजिस्ट्रेट पुढें खटला चालला आहे. सदरहु ह्मार तसल्या स्त्री वेशांत ४ दिवस अंजनवेल गावांत फिरत असून महाराच्या स्त्रियांत जाऊन निजत असे. परंतु त्याचें खरें स्वरुप कोणासही समजलें नाहीं.

श्रीमान् भंगी--मुंबईस एका भंगी कुटुंबामध्यें १०,६७३ रुपये किंमतीच्या प्रामिसरी नोटा, दागिने वगैरेच्या मालकी बद्दल एक तंटा चालू आहे.

शिक्षकांनीं परीक्षा दिलीच पाहिजे. हायस्कूलमधील ग्रॅजुएट आणि नॉनग्रॅजुएट शिक्षकांनीं आपली नेमणूक झाल्यापासून तीन वर्षांत जूनियर सीनियर टीचरच्या परीक्षेंत पास झालें पाहिजे. न झाल्यास ते नोकरीतून कमी होण्यास पात्र होतील. तसेंच नॉनग्रॅजुएट मास्तर सीनियर परीक्षा पास झाल्यास ते बढतीच्या जागेस पात्र होतील. असा नवीन ठराव सरकारी गॅझेटमध्यें प्रसिद्ध झाला आहे.

सरकारची मेहेर— सुरत जिल्ह्यांतील कांहीं लोकांची हीन स्थिती सरकारच्या कानावर घालून त्यांना शेतसारा माफ करावा असा अर्ज केल्यावरून बऱ्याच लोकांस सरकारानें शेतसाऱ्याची माफी दिली आहे.

लग्नाचा बाजार—मास्को येथें दरसाल लग्नांचा बाजार भरून सुमारें हजार वधुवरांचे विवाह होतात.

मनुष्याचें तेज—मनुष्यमात्राच्या सभोंवतीं कांहीं प्रकारचीं किरणें असतात, व सदरहु किरणें मनुष्याच्या स्वभावानुसार निरनिराळ्या रंगाचीं आढळतात असा नवा शोध लागला आहे.

अमेरिकेमधील कापसाचें पीक— अमेरिकेमधील टेक्सस येथील व्यापाऱ्यांनीं कापसाचा भाव चढविण्याकरितां ९६०००० गाठड्या राखून ठेवण्याचें ठरविलें आहे व इतर संस्थानांतील शेतकऱ्यांचाही तसाच निश्चय झाला आहे.

पत्रवाल्यांचें मत— थोड्याच वर्षांपूर्वीं जे आसामचे चीफ कमिशनरच्या सरकारी हुद्यावर होते ते आज कांग्रेसचे अध्यक्ष झाले आहेत याबद्दल ‘ टाइम्स आफ इंडिया ’ स राग आला आहे. व कांग्रेसला ज्या इंग्रज लोकांचें अंग आहे त्यापैकीं पुष्कळ, नोकरींत असतांना बढती न मिळाल्यामुळें चिडलेले, मानखंडणा झालेले व लोकांकडून वाहवा करून घेण्यास हापापले असे आहेत असें तें पत्र ह्मणतें.

उदार महात्मा— लाला लजपत राय नांवाच्या एका पंजाबी सद्‌गृहस्थानें आपली सर्व मिळकत लोकशिक्षणाप्रीत्यर्थ खर्च करण्याकरितां आर्यसमाजाच्या हवाली करण्याची प्रतिज्ञा केली आहे. त्याप्रमाणें सदरहु गृहस्थांनीं ९५०० रुपये गतवर्षीं समाजाचे हवाली केले. ह्या वर्षीही आजपर्यंत हातांशीं आलेले सर्व पैसे त्यांनीं समाजाच्या स्वाधीन केले आहेत.

हिंदुस्थानांतील इंग्रजी राज्याचा जुलमाचा कारभार पुढें ढकलण्यांत ज्यांनीं ओझींच्या ओझीं पगार घेऊन जन्म घालविला; त्यांच्या तोंडांतून हिंदुस्थानच्या हिताचे खरे उद्गार कसे बाहेर पडतील ! व असे परकीयांच्या तोंडानेंच नोंपर्यंत हिंदुस्थानचे लोक पाणी पीत आहेत तोंपर्यंत त्यांचें दास्य नाहींसें होण्याची कालत्रयीं आशा नको, असें एका पत्राचें ह्मणणें आहे.

जुलमी कायदा-आगगाडीच्या पहिल्या व दुसऱ्या क्लासांतून युरोपियनावाचून इतर लोकांनीं प्रवास करूं नये असें ट्रान्सवालमधील इंग्रजी अधिकाऱ्यांनीं ठरविलें आहे.

देशी बाजाची पेटी— यंदाच्या प्रदर्शनांत आलेल्या वस्तूंमध्यें कोल्हापूर संस्थानांतलें रा. कृष्णराव आपटे यांनीं तयार केलेला देशी हारमोनियम आहे. हा उत्कृष्ट व सुस्वर असून याची किंमत सारी पंधरा रुपये आहे.

बडी देणगी— मुंबईच्या औद्योगिक प्रदर्शनाला निजाम सरकारानें मि. काजी कबिरुद्दीन यांचे मार्फत ५००० रुपयांची देणगी पाठविली.

अगदीं पातळ मलमल— मुंबईच्या प्रदर्शनांत डाका येथील प्रसिद्ध मलमलीचा नमुना आला आहे हा मलमल इतकी पातळ आहे कीं, ती जमिनीवर पसरली तर कांहीं पसरलें आहे हें लक्षांत सुद्धां येत नाहीं. या मलमलीच्या सुताचा नमुना मांडला आहे, तो ३०० वार लांब असून त्याचें वजन फक्त ६ गुंजा आहे.

न्हावी ब्राह्मण— महिकांठ्याकडील संखेडा गांवीं एक न्हावी आपणास काशी कडील ब्राह्मण म्हणवून घेत असे. व ब्रह्मचारीपणाचा आव घालून बऱ्याच लोकांपासून स्वार्थ साधून घेत असे. त्याचें वरकांती आचरण पाहून त्याच्या भजनी लागलेल्या कितीएक गांवकऱ्यांनीं त्यांस गुरु केलें. त्याचा मान वाढत गेला तसतशी स्वतःच्या मूळपदाची शुद्ध त्याला न राहून बेफाम आचरणास सुरवात झाली. ब्रम्हचारीपणा विसरून त्यानें कित्येक अबलांना भ्रष्ट केलें. त्यानें धूर्तपणा वापरून आज दहा वर्षें पर्यंत स्वतःच्या जाती संबंधानें पूर्ण गुप्तता ठेविली होती पण त्याच्या ह्या निंद्य कृतीनें त्याचें बिंग फुटून त्याची मुळची ज्ञात जगाच्या डोळ्यापुढें आली आहे.

सरवराईतील एक महत्कृत्य:— हैद्राबाद जिल्ह्यांत सिंध कमिशनर फिरतीवर गेले असतां एका रस्त्यावर वीस मैलपर्यंत गवत पसरलें होतें; कारण गाडीचा प्रवास साहेबांस सुखावह व्हावा. गवताचे पैसे व तें पसरण्याची मजुरी कोणी दिली काय?

गिरणींतील मजुरा साठीं सोयः— मुंबईच्या गिरणींतून जे लोक कामें करीत आहेत, त्यांना प्रदर्शन दाखविण्यासाठीं कांही उक्ती रक्कम प्रदर्शन कमिटीला द्यावी असा गिरणीवाल्या मालकांमध्यें विचार चालू आहे. या विचारांत ७० गिरणीवाले सामील झाले आहेत. वीस पासून पंचवी हजार रुपयेपर्यंत या पासून उत्पन्न होईल.

जन्मांत झोंप नाहीं:— पुष्कळ प्रकारचे मासे, व मोर निजत नाहींत. घोडे, साळिंदर व गोचिड हे सगळ्या जन्मांत बिलकुल निजत नाहींत. दहा बारा प्रकारच्या माशा आहेत त्याही कधीं निजत नाहींत. तसेंच चार पांच प्रकारचे साप आहेत तेही कधीं झोंप घेत नाहींत.

नेटिवांस मज्जाव--कलकत्त्यास ‘ रेड रोड ’ नांवाच्या रस्त्यानें हिंदुस्थानचा पोषाख करून जाणाऱ्या हिंदी गृहस्थास हिंडण्याची सक्त मनाई आहे. नुकतेंच एका मोठ्या हिंदी गृहस्थास त्या रस्त्यावर धरून मज्जाव झाला.

लार्ड कर्झन बद्दल मत— हिंदुस्थानच्या लोकांवर आमची जी जुलमाची सत्ता चालूं आहे ती कळस नेण्यास लार्ड कर्झन सारखा दुसरा योग्य मनुष्य मिळावयाचा नाहीं, असें हिंडमन साहेब ह्मणतात.

बुद्धीचा विकास होण्याचा काळ— मनुष्याची बुद्धि विकास होण्याचा काळ हा चाळीस वर्षांपासून तों साठ वर्षें पर्यंत धरला आहे. या वयामध्यें मनुष्याच्या बुद्धीचा पूर्ण विकास झालेला असतो. इंग्लंद मध्यें जे नामांकित ग्रंथकार होऊन गेले आणि त्यांनीं जे उत्तम ग्रंथ लिहून ठेवले आहेत, ते त्यांनीं आपल्या चाळीस पासून साठ वर्षांच्या वयामध्येंच लिहून ठेविले आहेत.

मुसलमान हरिदास— त्रिचनापल्ली येथें भिरादास या नांवाचा एक हरिदास आला आहे. हा मूळचा मुसलमान होता. १८ वे वर्षी त्यानें हिंदु धर्म स्वीकारला. तेव्हां पासून आज वीस वर्षे तो कथा कीर्तन करीत असतो. त्याचा पोषाख, वागणूक व वर्तें सगळीं संत मंडळी सारखी आहेत. तो कबीरदासाची कथा करितो.

मजेदार प्रतिज्ञा:— मि. रूझवेल्ट यांची अमेरिकेच्या प्रेसिडेंटच्या जागेवर फिरून निवडणूक न झाल्यास आपण सन १९०८ सालांपर्यंत मुळींच हजामत करणार नाहीं अशी मजेदार प्रतिज्ञा प्रेसिडेंट रूझवेल्ट यांच्या एका भक्तानें केली आहे.

मोहनी अस्त्र:— ऑस्ट्रियांतील एका शास्त्रवेत्त्यानें एक प्रकारचा गोळा शोधून काढला आहे. तो गोळा तोफेंत घालून शत्रूच्या सैन्यावर सोडला ह्मणजे त्यापासुन हवेमध्यें गुंगी आणणारे ग्यास पसरतात. एका गोळ्यानें सुमारें दोन हजार मनुष्यें कांहीं तास पावेंतों बेशुद्ध होऊन जातात. अशाप्रकारें प्राणहत्या न करितां फत्ते मिळविता येते

REGISTERED N. N. 4

आकोल्यांतील लोकांस............१ रु.
बाहेरगांवीं टपालहाशिलांसह............२ रु.
वर्गणी आगाऊच दिली पाहिजे.
किरकोळ अंकास....................२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत....१ रु.
दर ओळीस...........०।०६
दुसरे खेपेस...............०।१

Town ... ... 1 Rs
Mofossil ... ... 2 (With postage
All Subscriptions to be paid in advance
Single copy .... 2 as

Advertments
Below 10 lines ... ... 2 Rs
Per line over 10 ... ... 3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 9 JANUARY 1905 NO 2

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख ९ माहे जानेवारी सन १९०५ इ० अंक २

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवनौषधालय-मुर्डी

व्हाईसराय व हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरल यांचकडील आनररी असिस्टंट सर्जन मानी अ० स० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनीं आमची औषधें बारकाईनें तपासून हल्लीं वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगांवर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आह्मांसच दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आह्मी या अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यांस कदाचित आला नाहीं तर पैसे परत देऊनही त्याचें आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध द्यावें लागल्यास तें फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पूर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीविनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, वीर्यस्तंभक रक्त शोधक, मनोत्साहकांतिबुद्धि वर्धक, सुवर्णमाक्षिक, मौक्तिक, कस्तूरी व अनेक वनस्पतीं मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरिरांतील मुख्य राजा जी धातू ती शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, ती दोषी असेल तर शरिरांत नानाप्रकारचे रोगरूपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारिरीक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं. करितां धातु शुद्ध व पुष्ट होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षी पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होउन सर्व सौख्य प्राप्त होतें. हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपूंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे, इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी मुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी, छातीतील रोग, हात, पाय मूत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय, पांडुरोग, मुलांची खर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशूल, मूळव्याधी, वातरोग, निद्रानाश, पित्तविकार, बाळंतरोग, मधुमेह, जुनाट परमा मुष्टिमैथुनानें आलेली कृशता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरें होऊन शरीर निरोगी मजबूत व सतेज बनतें. पचनशक्ति व स्मरणशक्ती भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धी, वृद्धी, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें. व मनास उत्साह देतात. दूध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. यांत उपयुक्त वनस्पतीचें मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटा मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष, व मुलें यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहेत. गुटिका रुप१।चे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर कितीहि घेणारांस टपालखर्च-माफ आहे. चार रुपयाचे आंत वेगळा टपालखर्च ५ आणे पडेल अनुपान ख० सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दरः– एकदम ३५ गो० १ रु०, ७५ गो० २ रु०, ११५ गो० ३ रु०, १६५ गो० ४ रु०, २७५ गो० ६ रु०, ५५० गो० १० रु०.

२ अपूर्व नेत्रांजन—यानें वडस, साहेरा, फुले, खुपऱ्या, बिंदू, कांच, इत्यादि नेत्रांचे सर्व विकार त्वरित बरें होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहातें या रोगांस हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ पम्यांवर अपूर्व मिश्रण– कोणताही नवा जुना पर्मा, व तज्जन्य दाह, तिडीक मूत्राची लाली, संकोच, पुयस्राव, रक्तस्राव इ० विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. तिडीक एका घटकेंत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० १। भार बाटलीस २ रु०

४ दंतबलवर्धक पूड– दंतसंबंधीं सर्व विकार बरे होतात. डबीस ६ आणे.

५ गजकर्ण– खरुज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसांत जातात ड० ६ आणे.

६ विंचूचें विष– औषध लावितांच उतरतें मुळी ३ तो० ८ आणे.

७ सर्व हिमज्वरांवर—हें औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असले तरी ते औषध घेताच जाऊन पुन्हा उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु०

८ प्लेगवर रामबाण औषधें—आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरें झाले आहेत करितां प्लेग सुरूं होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस मलम, व वात चढू नये ह्मणून वाताकरिता मात्रा, यांचा एकवार अनुभव पहावा गुणाबद्दल खात्री पटेलच. परोपकारार्थ माफक किंमत २ रु० अ० ख० सो.

९ सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवावा तो फुकट पाठवूं. औषधांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटें आहेत याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें ग्रंथोक्त रसायनें, भस्में, पाक, गुटिका आसव, तेलें, व सुगंधी अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनुपान खर्डा सोबत ट० ख० वेगळा पडेल. रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. प्रकृतीमान कळविल्यास रोग्याचे निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सूचना.

हल्लीं वर्तमानपत्रांतून औषधांच्या अनेक जाहिराती सुरू असून प्रत्येक जाहिरात निंदक लेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें खरें खोटेपणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक साशंक होतात व तसें होणें रास्तही आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निरुद्योगी, आळशी व बेअकली बनल्यामुळें एकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहूब नक्कल करून पाहिजे त्यानें करावे यामुळें अशा जाहिरातीस कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, महाराष्ट्र इ० प्रांतांत ऊत आलेला असून आमच्या आंजर्ले वगैरे गांवी तर तो पूर्णावस्थेंत येऊन आणखीही नवीन जाहिरातीं सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आह्मांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इंग्रजी राज्यांत आपली थोरवी गाण्यास ज्याचा तो स्वतंत्र आहे. आह्मांस ग्राहकांस सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १५।२० वर्षें अव्याहत सुरू असून ज्यांच्या औषधांस थोरें डाक्टरांनीं सर्टिफिकीट दिलें व ज्यांच्या औषधांनीं कोट्यावधी ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत त्यांचीच औषधें नेहमीं उपयोगांत आणणे अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारो जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलता व कोणाचीही निंदा न करितां अशीच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक करीत असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून उर्जीतावस्थेस आणणेची खटपट करूं. आजपर्यंत आमचे खटपटीनें यशही बरेंच आलें आहे, करितां सकल आर्यबंधुस व ग्राहकांस इतकीच प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचीच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत. तीच सर्वांनीं वापरावीं एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल. इतर जाहिरातींशीं आमचा बिलकुल संबंध नाहीं हें अवश्य लक्षांत ठेवून औषधें मागणें ती खालील बिनचूक सही व पत्त्यावरच मागवावीं ह्मणजे खरीं गुणकारक औषधें मिळून हटकून व त्वरित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य
पत्ता–मुर्डी ता. दापोली जिल्हा रत्नागिरी.

नोटीस.

जाहीर करण्यांत येतें कीं मलकापूर तालुक्यांतील मौजे पिंपळगांव देवी येथील यात्रा पौष शुद्ध १५ पौर्णिमा तारीख २१ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी रोजीं भरणार आहे सदरहू यात्रेंत गुरांचे व शेतांत उत्पन्न होणाऱ्या जिनसांचें व देशी कारखान्यांत उत्पन्न होणाऱ्या वस्तूंचे प्रदर्शन भरविण्याचें योजिलें आहे. तरी वऱ्हाडांतील सर्व भागांतून उत्तम जनावरें व कापूस, जवारी, तीळ इत्यादि धान्याचे मासले व देशी कारागिरीचे माल व उत्तम गाई, बैल, म्हशी इत्यादि जनावरें पाठविण्याची सर्वत्रांस विनंती आहे. ज्या जिनसा उत्तम ठरतील त्या बद्दल बक्षिसें देण्यांत येतील.

या प्रसंगीं उपलण्याचे यंत्र, कडबा कापण्याचें यंत्र व विलायती व अमेरिकन नांगर चालवून दाखविण्याची योजना होणार आहे. तरी शेतकरी वर्गांनीं व कारागीर लोकांनीं या प्रसंगीं अवश्य येण्याची तसदी घ्यावी. कळावें, ता० १५।१२।०४ इ०

सही
हरभामजी रावजी
डेपुटी कमिशनर
जिल्हे बुलढाणें.

नोटीस

बेशमी शिवराम वल्द दानाजी दिवाणजी राहाणार जामोद ता० जळगांव हल्लीं मुक्काम तेल्हारा यांसः—

खालीं सही करणार शामराव नरहरी पाटील राहाणार थार तालुके आकोट याजकडून कळविण्यांत येतें कीं तारीख ३० डिसेंबर १९०४ इसवी रोजीं तुह्मा पाशीं २ तोळे सोनें व रुपये ५० असे आमचे बंधु राजश्री दवलतराव यांचे मुला करितां सोन्याचा हस करवून आणण्यासाठीं दिलें होते पण तुह्मी तेव्हांपासून अद्याप पावेतों हस आणिला नाहीं किंवा आमचे रुपये व सोनेही परत केलें नाहीं. इतकेच नाहींतर तुह्मी आमची नोकरीही सोडून गेला आहे. ह्मणून तुह्मास कळवितों कीं ही नोटीस पोंचताच आमचे सोनें व रुपये परत करावे. तसेच तुह्मापाशीं असलेल्या दोन किल्या व कागदपत्र जे असतील ते परत करावे. असें करण्यास चुकाल तर तुह्मावर दिवाणी करून सर्व वस्तु परत घेतल्या जातील व दगलबाजीच्या कृत्याबद्दल तुह्मावर फौजदारींत फिर्याद करण्यांत येईल. कळावें. तारीख ३ जानेवारी १९०५ इ.

सही
शामराव नरहर पाटील राहणार
थार तर्फे कुलमुखत्यार विठ्ल
यादव दस्तुर खुद्द.

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष शुद्ध ४ शके १८२६

मुनसिपल संस्था.

आमचें स्थानिक स्वराज्य ह्मटलें ह्मणजे मुनसिपल संस्था होत. मुनसिपालिटीच्या कारभारामध्यें आमच्या स्वराज्याची सर्व श्री संचित झालेली आहे. लोकांस जो मोठा अधिकार लार्ड रिपन साहेबांच्या कारकिर्दीत मिळाला आहे तो लोकांच्या प्रतिनिधींनीं मुनसिपल कारभार चालविण्याचा होय. हा अधिकार प्रथम देण्यांत आला, लोकांच्या वतीनें प्रतिनिधी मुनसिपालिटींत नेमण्याचा क्रम सुरू झाला व मुनसिपालिटींतून लोकनियुक्त सभासद सार्वजनिक कार्यें करूं लागले तेव्हां असें वाटत होतें कीं कांहीं वर्षांच्या अनुभवानें आह्मांस स्थानिक स्वराज्याचे उच्चतम अधिकार मिळतील व राज्यकारभारांत आमच्या लोकांचा प्रवेश चांगला होईल पण या सर्व आशा बहुतेक लटक्याच ठरत चालल्या आहेत. लार्ड रिपनच्या कारकिर्दीला आतां पाव शतक होत आलें पण आमची गती कांहीं पुढें नाहीं. आह्मी जेथें होतो तेथेंच राहिलों असतों तरी हरकत नव्हती. आमच्यापैकीं पुष्कळ सुज्ञ व अनुभवी लोकांच्या दृष्टीनें आह्मी अधिकच मागें सरलों आहों. मुनसिपल संस्था ह्मणजे भावी स्थानिक स्वराज्याची पहिली शाळा होय असें प्रथम ह्मणत असत; परंतु सांप्रतची आमची स्थानिक स्वराज्याची हक्कसंपदा मुनसिपल संस्थांतून उगम पावते व उगमापाशींच ती संपदा लुप्तप्राय होते असें ह्मटलें असतां चालेल. आह्मांस स्थानिक स्वराज्याचा जो श्रीगणेशा घडा घालून दिला आहे तो धडा आमच्या धूळपाटीवरील कधींच पुसला जात नाहीं व आमची गती दुसऱ्या धड्या पर्यंत पोंचतच नाहीं. हा सर्व प्रकार आम्ही पूर्वी उभारलेल्या मनोरथाच्या इमारती खालीं पाडीत आहे व अनुभव पदोपदीं निराळेंच शहाणपण शिकवीत आहे.

सांप्रतच्या मुनसिपालिटींची रचना अशी आहे कीं, सर्व श्रेष्ट अधिकार सरकाराच्याच हातीं आहेत. लोकनियुक्त सभासदांस सरकारच्या तंत्रानेंच चालावें लागतें. मुनसिपालिटीच्या उत्पन्नाच्या बाबी कमी कराव्या आणि खर्चाच्या नव्या बाबी मुनसिपालिट्यांवर लादाव्या असें सरकारी धोरण असतें व याच धोरणामुळें मुनसिपल कारभारांत लोकांस कांहीं जीव वाटत नाहीं. लोकांचे अधिकार अगदीं नामशेष झाले आहेत आणि मुन... खातें बनलें असून तेथील मुख्य कामगार ह्मणजे सरकारी सभासद होत.

मध्यप्रांतांत ४६ मुनसिपालट्या असून वऱ्हाडांत या संस्था १२ आहेत. पण मध्य प्रांतांतील पचमढी व पुलगांव या दोन मुनसिपालिट्यां मध्यें व वऱ्हाडांतील सहा मुनसिपालिट्यां मध्यें लोकनियुक्त सभासद निवडण्याचें तत्व अंमलांतच नाहीं. वऱ्हाडांतील या सहा मुनसिपालिट्या अद्याप मुनसिपल हक्काला पात्र नाहींत. तेथें स्थानिक स्वराज्याची विशेष चाड नाहीं वे त्यांच्या पैकीं कांहीं ठिकाणीं तर व्यापार वगैरे संबंधानें देखील विशेष हालचाल नाहीं. इलिचपूर शहर मोडकळीस येत चाललें आहे तेव्हां येथील मुनसिपालिटीचा इतिहास ह्मणजे ऱ्हासकालाची गोष्ट होय. इलिचपुरा पेक्षां परतवाड्याची स्थिती थोडी निराळी आहे. पण जर हा जिल्हाच मोडला तर तेथील मुनसिपालिटी पुष्कळशी शोभेचीच होईल. यवतमाळाची मुनसिपालिटी उत्तरोत्तर वाढत जाण्याचा संभव आहे; तेथील व्यापार व वस्ती ही एक सारखी वाढत असून कांहीं वर्षांतच त्या मुनसिपालिटीला लोकनियुक्त सभासद निवडण्याचा अधिकार द्यावा लागेल. कारंजाची मुनसिपालिटी नवीनच आहे तेव्हां तिच्या संबंधानें विशेष कांहीं लिहितां येत नाहीं. उमरावती क्यांप मुनसिपालिटी ही निव्वळ अधिकाऱ्यांच्या सोयींची योजना होय. ती मोडून उमरावती शहराच्या स्वाधीन करण्यांत येईल तर फार चांगलें असें आह्मांस वाटतें. बुलढाण्याची मुनसिपालिटी बंदच करावी अशी सूचना नामदार चीफ कमिशनर यांजकडे करण्यांत आली होती; पण ती सध्यांच मोडूं नये असा त्यांचा हुकूम झाला आहे. निदान जिल्ह्याच्या सदर स्टेशनाच्या शोभेसाठीं ह्मणून तिचें आयुष्य कांहीं वर्षें अधीक वाढलें आहे. वऱ्हाडचा मुनसिपल कायदा मध्य प्रांताच्या कायद्याहून निराळा आहे; पण या पुढें हा वेगळेपणा चालूं ठेवावा असें नामदार चीफ कमिशनर यांस वाटत नाहीं. त्यांचा विचार असा आहे कीं लवकरच मध्य प्रांताचा मुनसिपल कायदा या प्रांताला लागूं करावा आणि या विचाराला स्वल्प कालांतच हुकुमाचें स्वरूप येईल असा अंदाजा आहे. अलिकडे लोकमताचा कल मुनसिपल संस्था मागण्याकडे नाहीं. उदाहरणार्थ, मलकापुरास मुनसिपालिटी स्थापण्याची वाटाघाट चालू आहे पण लोक ती संस्थाच नको असें ह्मणतात. मुनसिपालिटी ह्मणजे नवीन कर बसविण्याचें सरकारी यंत्र आहे असा लोकांचा समज होत चालला आहे. तो सर्वांशीं खरा नाहीं तथापि तो चुकीचाच आहे असेंही कोणी प्रतिपादित करणार नाहीं.

—:०:—

जकातीचा कर मध्य प्रांतांतील पुष्कळशा मुनसिपालिट्या वसूल करितात आणि याच कराचें तिकडे प्राबल्य आहे. वऱ्हाडांत नगरपट्टी ... यांस जनावरपट्टी हे कर फार ठिकाणीं प्रचलित आहेत; पण या करांचा मध्य प्रांताकडे फारसा प्रचार नाहीं. जकातीचा कर आमच्या येथील मुनसिपालिटीला कां त्याज्य वाटला हें बरोबर समजत नाहीं; आतां पाणीपट्टी म्हणून एक निराळाच कर बसविण्यांत येणार आहे. पाणीपट्टी बसविण्या इतका पाण्याचा पुरवठा मात्र मुनसिपालिटी पाशी नाहीं ही विशेष गोष्ट होय. वऱ्हाडांत सिव्हील स्टेशनाच्याच फायद्या साठीं लोकल फंडाकडून २९ हजार रुपये मुनसिपालिट्यांस देण्यांत येत असतात ही रक्कम या पुढें देऊं नये असा मध्यप्रांतांच्या सरकारचा विचार दिसतो. मुलींच्या शाळेसाठीं मुनसिपालिट्यांतून कांहीं रक्कम खर्ची पडत असते तीहि या पुढें द्यावी लागणार नाहीं असें दिसतें मुलींच्या शाळांचा खर्च या पुढें प्रांतिक सरकाराच्या खजिन्यातून करण्यांत यावा असा विचार आहे.

स्थानिक सरकारचा असा अभिप्राय पडला आहे कीं वऱ्हाडांतील मुनसिपालिट्यांतून करांचा बोजा फार कमी पडतो व मध्यप्रांतांतील मुनसिपालिट्यांतून करांचा बोजा लोकांवर अधीक पडतो. हें विधान ह्मणजे अधीक कर बसविण्या विषयींची सूचनाच होय. आह्मी असें ह्मणतों कीं, आमच्या मुनसिपालिट्यांच्या नानाविध करामुळें लोक फार बेजार झाले आहेत, त्यांच्या ऐपती पेक्षां त्यांस जास्त कर द्यावे लागतात व अशा स्थितींत नवीन करांचा धोंड येऊन बसली ह्मणजे लोकांस फारच फार त्रास होणार आहे. इतर मुनसिपालिट्यांचीं उदाहरणें दिलीं आहेत तर त्या संस्थेची स्थिती आमच्या मुनसिपालि त्यापेक्षां अधीक वाईट असण्याचा संभव आहे.

नामदार चीफ कमिशनर साहेबांचा अभिप्राय मुनसिपालिट्या संबंधानें फार अनुकूळ आहे. मुनसिपल कारभाराची भरभराटी व सुधारणा सर्वत्र होत आहे असें त्यांस वाटतें. मुनसिपालिटी लोकांस आवडूं लागली आहे पण कर प्रसविणारी संस्था या पेक्षां अधीक लोकप्रिय होण्याचा संभव नाहीं. सार्वजनिक कार्यां विषयीं उत्सुकता आहे पण या कार्या निमित्त लोकांच्या कडून जितक्या वर्गण्या मिळाव्या जितक्या वर्गण्या मिळत नाहींत या गोष्टीवरून असें दिसतें कीं लोकांचा विश्वास मुनसिपालिट्यावर असावा तितका आढळत नाहीं. मुनसिपालिटी लोकांस आपली अशी सार्वजनिक संस्था वाटली पाहिजे तिच्या विषयीं लोकांस अभिमान वाटला पाहिजे व तिच्या कल्याणप्रद गोष्टी आपल्या गृहकार्या प्रमाणेंच स्वकीय वाटल्या पाहिजेत. अशी सुस्थिती येईल तेव्हां लोकांच्या देणग्या सार्वजनिक कार्यानिमित्त आपोआप येऊं लागतील. रस्ते रुंद करणें, दुतर्फा झाडें लावणें, गटारें बांधणें, पाण्याचा पुरवठा चांगला करणें इत्यादि गोष्टी प्रत्येक मुनसिपालिटीला फार महत्वाच्या आहेत. गांवांतील घाण पाण्याची योग्य व्यवस्था लावणें हें काम अगोदर झालें पाहिजे. पगारी सेक्रेटरी असावा असें सरकारचें मत आहे. पगारी सेक्रेटरी असणें आतां जरूर होत चाललें आहे. इतका उपदेश सांगितल्या नंतर नामदार चीफ कमिशनर यांनीं सर्व मुनसिपल कारभाराचें परम गुह्य सांगितलें आहे. तें गुह्य म्हणजे सर्व तत्वांचें अस्सल सार होय. मध्यवर्ती सरकारा पाशीं मुनसिपालिटीनें प्रत्येक कार्यांत मदत मागण्याची संवय सोडावी; अशा मदत मागण्यानें काटकसरीचा कारभार चालविण्याची मुख्य प्रेरणा नाहींशी होते. ही परावलम्बनाची खोड सर्वत्र त्याज्य करण्यांत येईल अशा विषयीं सर्व अधिकाऱ्यांनीं खबरदारी घेतली पाहिजे. हें तत्व इतकें विशद आहे कीं त्याचा ध्वनी प्रत्येक मुनसिपल कार्यांत दुमदुमत असतो तेव्हां त्याचा उलगडा विशेष करण्याचें प्रयोजन दिसत नाहीं.

मुसलमानी विद्यार्थी

(फीचे दर)

प्राथमिक उर्दू शाळांमधून जे फीचे दर चालू आहेत त्यापेक्षां मध्यप्रांतांतील दर फार कमी आहेत. हा दर ह्मणजे सरासरीनें प्रत्येक विद्यार्थ्याला अर्धा आणा पडतो. हा दर आमच्या प्रांतांत चालूं होईल तर पुष्कळ बरें होईल. मुसलमान लोकांचा समाज फार गरीब आहे व तो विद्यार्जनाच्या कामांत फार मागासलेला आहे तेव्हां त्यांस मध्य प्रांतांतील फीची सवलत देण्यांत येईल. तर आह्मांस विशेष आनंद होईल. प्राथमिक शिक्षण फुकट देण्यांत यावें व सर्वांस त्या शिक्षणाचें अमृत जबरदस्तीनें पाजावें असा आमचा अभिप्राय आहे तेव्हां त्याला अनुकूळशी पहिली गोष्ट फीच्या बाबतींत अमलांत आणावी असें आह्मास वाटतें. जी गोष्ट हिंदु विद्यार्थ्यांस पाहिजे आहे ती मुसलमानी विद्यार्थ्यांस लाभणें विशेष अगत्याचें आहे. फीची बाब पुष्कळशा विद्यार्थ्यांस फार जड जाते व कित्येक विद्यार्थ्यांस फीच्या अडचणीमुळें शाळही सोडाव्या लागतात. प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार करण्यासाठीं फी शिवाय आणखी देखील सवलती देणें अवश्य आहे. प्रत्येक शाळांमधून गरीब विद्यार्थ्यांच्या सोयीसाठीं कांहीं पगारी विद्यार्थ्यांच्या जागा स्थापित करण्यांत आल्या पाहिजेत आणि हिंदु विद्यार्थ्यांपेक्षां मुसलमानी विद्यार्थ्यांस ही गोष्ट फार अगत्याची आहे.

वर्गणीचे इंग्रजी वर्ग

कांहीं आंग्लो-व्हर्नॅक्युलर शाळा मधून इंग्रजी हायस्कूलचे वर्ग ठेवण्यांत येत असतात. आणि ही गोष्ट वर्षानुवर्ष गोळा होणाऱ्या वर्गणीवर होत असते. हे वर्गणीचे वर्ग चालूं नसावेत असें आमचें जुनें मत आहे. या वर्गांतील शिक्षण फार कच्चें असतें व हायस्कुलांतील वर्गा प्रमाणें तेथें विद्यार्थी चांगले निष्णात होत नसतात. अडचणीच्या दृष्टीनें हे वर्गणीचे वर्ग बरे ह्मणून ह्मणावें लागत असे. लहान मुलांच्या पालकांस हाय-

स्कुलांत शिकण्यासाठीं बाहेर गांवीं आपलीं मुलें पाठविणें फार जड वाटे व त्यांच्या सारखेच लोक हायस्कुलांच। इयत्तासाठीं वर्गणी भरून आपल्याच गांवीं उच्च उच्च वर्ग सुरू करवीत असत. ही गोष्ट सरकाराला देखील फारशी पसंत आहे असें दिसत नाहीं. पुढील वर्षी पासून सहा आंग्लो–व्हरनॅक्युलर शाळेंतून हायस्कूलच्या इंग्रजी चवथ्या इयत्तेचा वर्ग सरकारच सुरुं करणार असल्याविषयीं कळतें. ही योजना फार नामी आहे आणि आह्मी या संबंधानें डायरेक्टर साहेबांची फार तारीफ करितों. जेथें वर्गणीचे वर्ग चालतात तेथें ते सरकारी वर्ग चालवित हें अगदीं योग्य आहे या रितीनें त्या वर्गाला स्थैर्य येईल. व शिक्षणाची सोय विशेष चांगली होईल असा भरंवसा आहे.

पराजित मोहरा

रुसो–जपानी युद्धांतील अत्यंत महत्वाची अशी एक गोष्ट गेल्या आठवड्यांत धडून आली. पोर्ट आरथरचा वेढा आज कित्येक महिने पडलेला आहे. जपानी लोक मोठ्या निकरानें व हिमतीनें लढत आहेत व तितक्याच, किंबहुना, जास्त धैर्यानें व शौर्यानें रशियन लोकांनीं या किल्ल्याचें रक्षण केलें. परंतु जपान्या मान्या पुढें त्यांचा नाइलाज झाला. रशियन लोकांस कोणचीच मदत बाहेरून मिळनाशी झाली. अन्नपाण्याची टंचाई, मनुष्यांची कमतरता व कुमकेची निराशा वगैरे गोष्टींनीं त्या वीरांचा उत्साह दिवसानुदिवस माळवत चालला व त्यांचें शौर्य जागच्या जागींच मरत गेलें. अशा दुःसह स्थितींत थोड्याशाच शूर शिपायांच्या जोरावर जनरल स्टोसेल यांनीं आज तागाईत शत्रूला तोंड देऊन व टिकाव धरला ही गोष्ट खरोखर अपूर्व होय. जपानेनें हा किल्ला हस्तगत केला व आपला जपानी बावटा तेथें उभारला ही जी यशोदुंदुभी त्यानें गाजविली ती कांहीं कमी आहे असें नाहीं. परंतु जनरल स्टोसेल ह्यांना जरी शरण जावें लागलें तरी त्यांचा दृढ निश्चय व पराक्रम या मुळें 'पोर्ट आरथरचा मोहरा' हें गोड नांव त्यांस यथार्थ साजतें. त्यांच्या सद्गुणा बद्दल प्रत्यक्ष जपानच्या बादशहानेंहि त्यांची स्तुती केली आहे. शत्रूंस शरण जाऊन किल्ला त्यांच्या स्वाधीन करण्याच्या वेळची त्या वीर पुरुषाच्या मनाची हृदयद्रावक स्थिती पाहून कोणाचें अंतःकरण दुःखानें व आश्चर्यानें व्तिळून जाणार नाहीं ! आपण शत्रूच्या स्वाधीन होणें हा विचार त्यांस तप्तलोहशल्याप्रमाणें जाळीत होता ! पण आपल्या लोकांच्या हाल अपेष्टा त्यांच्याच्यानें पाहवेनात ! आपल्या एकट्याच्या हट्टीपणा साठीं त्यांच्या अशा यातना व्हाव्य त हें त्यांस बरें वाटेना; आणि आतां दम निघणें अशक्य आहे असें जाणून ते जपानी लोकांच्या स्वाधीन झाले. स्वाधीन होण्यापूर्वी त्यांनीं अत्यंत निकराची व शेवटची लढाई केली. जणु काय ते दिवशीं रणभूमी रक्तपान करण्यासाठीं फार तान्हेजलेली दिसत होती ! नाइलाजामुळें जनरल स्टोसेल यांच्या मनाची किती तडफड झाली हें त्यांनीं झारास पाठविलेल्या निरोपावरून चांगलें कळून येईल. राजाधिराज, क्षमा असावी. मनुष्यास शक्य तितकें आह्मी केलें आहे. आमचा न्याय व्हावा. पण आमच्यावर मेहेर नजर असावी असा त्यांचा निरोप होता.

रशियन सैन्य इतके दिवस स्वस्थ हवा खात पडलेलें आहे व इकडे पोर्टआरथरच्या किल्ल्यांतील लोकांची सुटका करण्यास कोणी जात नाहीं ह्या गोष्टीवरून रशियाची अंतस्थ स्थिती भयंकर आहे असें दृढीकरण होतें. रशियन लोक लढाईस त्रासले आहेत आणि ह्मणूनच हे पराभवाचे प्रसंग रशियन राष्ट्रास भोगावे लागत आहेत रशियन वर्तमानपत्रें ह्मणत आहेत कीं लोकांनीं सरकारास मदत करावी व रशिया बलाढ्य राष्ट्र आहे असें जगास दाखवावें. रशियांतील असंतोष हेंच एक जपानच्या विजयाचें मुख्य कारण आहे असें ह्मटलें पाहिजे. पोर्टआरथरची बातमी ऐकून कोणाहि युरोपियन राष्ट्रास बरें वाटणार नाहीं. मध्यस्थी करून ही लढाई कोणचेंहि युरोपियन राष्ट्र हातीं घेत नाहीं या वरून युरोपियन राष्ट्रांचा कांहीं विशिष्ट हेतु असला पाहिजे हें निर्विवाद आहे. काहीं ही असो, जपानची मात्र कुतर ओढ होत आहे.

पोर्ट आरथर घेतल्यामुळें ही लढाई संपली असें मात्र नहीं. ही लढाई आणखा किती दिवस व किती वर्षें चालेल हें निश्चित सांगता येत नाहीं. रशियाची शक्ती मोठी आहे व त्याचा जरी हा पराभव झाला तरी त्याचें मोटेंसें असें कांहीं नुकसान झालें नाहीं. पण जर कदाचित् जपान विजयी झालें नसतें तर जपानास मात्र मोठाच धोका बसला असतां. जपानास अद्याप दोन ठिकाणीं लढाईचें अव्हान झालेलेंच आहे. शाही नदीवर रशियन जनरल क्युरोपॅटकीन तळ दऊन आहेत व इकडे समुद्रांत बाल्टिक आरमार वाट चालत आहे. या आरमाराशीं झुंज घेण्यासाठीं जपानची तयारी चालू आहे परंतु हे एक मोठें अरिष्टच जपानवर ओढवलेल आहे आणि यातून पार पडेपर्यंत जपानास मोठीच भिती आहे.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान— मध्यंतरीं अभ्रें येत असत व त्यामुळें हवेंत फार चलबिचल होई; पण हल्लीं पुन्हा दोन दिवसापासून थंडी चांगली पडूं लागली आहे व सार्वजनिक आरोग्य त्या मानानें विशेष समाधानकारक होईल असा रंग आहे. परंतु सध्यां मलकापुरास प्लेगाचा आजार उद्भवला असून इतर कांहीं गांवीं त्याचा फैलाव होत आहे ह्मणून मोठी काळजी वाटते.

रा. रा. प्रिस्ट्ली पोलीस इन्स्पेक्टर उमरावती यांस २ महिन्यांची हक्काची रजा मिळाली.

रा. रा. ए. लक्ष्मणराव बी. ए ना० तहशिलदार पुसद यांस २ महिन्यांची हक्काची रजा मिळाली असून त्यांचे जागीं वाशीमचे हुजूर नाझर रा रा. सकतुल्लाखा यांस नायब तहशिलदार नेमिलें.

रा. रा. शिवराव देवराव नायब तहशिलदार आकोला हे खामगांवच्या तहसिलदारीवर गेल्यामुळें त्यांच्या जागीं येथील रा. स. गणेश बल्लाळ माने रेकार्ड कीपर यांस नायब तहशिलदार नेमण्यांत आलें.

स्तुत्य औदार्य— एदलाबाद येथील श्रीमुक्ताबाईचें प्रसिद्ध संस्थानाला राव साहेब खुशालराव गणपतराव देशमुख अंदुरा, यांनीं पन्नास एकरांची सुपीक जमीन बक्षीस दिली आहे. असा सद्धर्म करण्याची प्रेरणा होणें हें पूर्व सुकृतांचें परिपक्क फळ होय.

अभिनंदन— नामदार चीफ कमिशनर लेली साहेब यांस 'नाइट कमांडर आफ दी इंडियन एम्पायर' ही बहुमानाची पदवी नवीन ख्रिस्ती पाडव्याच्या सुमुहूर्तावर देण्यांत आली. नामदार लेली यांच्या ३९ वर्षांच्या उत्कृष्ट चाकरीबद्दल हें पारितोषक त्यांस सरकारांतून देण्यांत आलें आहे आणि त्यांच्या या सत्कारा बद्दल आह्मी त्यांचें अभिनंदन करितों. त्यांची बहुतेक चाकरी मुंबई इलाख्यांतली असल्यामुळें तिकडील मंडळी त्यांच्या उदार सत्कृत्यांची आठवण करून त्यांचा मोठा गौरव करितील असा आह्मांस भरंवसा वाटतो.

पुढील सोमवारा पासून आकोल्यास वऱ्हाड शाळाखात्यांतील शिक्षकांचा व इनस्पेक्टरांचा वार्षिक समाज भरणार आहे. आणि त्या निमित्तानें ॲथलेटिक आसोसिएशनच्या आश्रया खालीं विद्यार्थ्यां मध्यें खेळांचे सामने पुष्कळसे होतील.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	९९॥–
सोनें २४॥=	चांदी ७७
जवारी ४०–४२	जवस ७३
गहू काठे ९६	बनशी ७०
सरकी	९।
तूप	९ रु. मण
तेल	४॥ रु. मण
रूई	रु. ९२
कपाशी	रु. ३७

स्वदेश हितचिंतक नाटक मंडळी

शनिवार ता. १४ जानेवारी ०५ रोजीं रात्रीं

आकोला— कादरभाईचे थिएटरांत

संगीत शारदा

नाटकाचा प्रयोग करून दाखविणार आहेत.

म्यानजेर

स्व. हि. चिं. नाटक मंडळी.

जाहिरात

कळविण्यांत येतें कीं आपले वाशीम सडकेवरील बगिच्यांत उत्तम संत्र्याचीं झाडें २०० शे ३०० शे दोन तीन फूट उंचीचीं विकाऊ आहेत ज्यास घेणें असेल त्यांनीं आह्मांस समक्ष भेटावें. तारीख ८ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी.

(सही)

बच्चुलाल गोंदुलाल अगरवाले साहू
राहणार आकोलें.

नोटीस

बेशमी–हरीराम सतीदान दुकान तेल्हारें मालक हरीराम छगुलाल. यांसः—

खाली सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी संवत १९६१ चे भाद्रपद शुद्ध ३ रोजीं २१२९ खंडी कापूस दर खंडीस रुपये ६९ प्रमाणें आह्मांस विकण्याचा करार केला व त्याबद्दलची चिठ्ठीही तुह्मी आह्मांस लिहून दिली, सदरहू करारा अन्वये सदरहू कापूस कार्तिक शुद्ध १५ पासून पौष शुद्ध १५ पावेतों मोजून देण्याचा करार तुह्मी केला आहे व कापूस हलका असल्यामुळें बांधा पडल्यास त्याचा निकाल चार व्यापाऱ्या मार्फत करून घेण्याचा तुह्मी करार केला आहे. आतां पौष शुद्ध सुरू होऊन दोन तीन दिवस झाले तरी आज पावेतों तुमच्याकडून करारा प्रमाणें फक्त अंदाजा ३०० खंडी कापूस आह्मांस तुह्मी दिला आहे; त्याची किंमतही आह्मीं तुह्मास दिली आहे व बाकी जो कापूस तुह्मी आणून ठेवलेला आहे. तो हलक्या प्रतीचा असल्यामुळें आह्मी तो घेण्यास इनकार केला; व तो अंदाजानें ३०० खंडी मात्र आहे. त्यावर सदरहू वांध्याचा निकाल करारा प्रमाणें चार व्यापाऱ्यामार्फत करून घेऊन माल देण्याविषयीं तुह्मास ह्या पूर्वीं अनेक वेळां ह्मटलें तरी तुह्मी ती गोष्ट बरेच दिवस पर्यंत मनावर घेतली नाहीं. अलिकडे सुमारें दहा बारा दिवसांमागें तुह्मी आपल्या तर्फे पंच मुकर केले, परंतु सर्व पंच एकत्र जमण्याचे सुमारास तुह्मी शेगांव, खामगांव वगैरे गांवीं निघून गेलांत ह्या प्रमाणें चाळवा चाळव करून करारा प्रमाणें माल मोजून देण्याचा तुमचा मानस दिसत नाहीं. माल मोजून घेण्याच्या अवधींपैकीं १॥ महिना ह्यापूर्वींच होऊन गेला असून आजपावेतो तुह्माकडून फक्त ३०० खंडी कापूस आला आहे; ह्यामुळें आमचें बेंच नुकसान झालें आहे तरी या नोटिसीवरून तुम्हांस कळविण्यात येतें कीं ही नोटीस पावल्या पासून पौष शुद्ध १५ पावेतों राहिलेला माल मोजून देण्याचा करार पुरा करण्याची तुह्मी योग्य तजवीज करावी. तुह्मी जो माल मोजून देण्यास इच्छित असाल तो तपासण्यास आमच्या तर्फे शेट (१) बिरदीचंद मारवाडी पाथर्डीवाला (२) आगरचंद डा[illegible] मारवाडी राहणार दिनोडे हे [illegible] मच्या नवीन कंपाउंडांत हजर रहातील [illegible] प्रमाणें तुह्मी माल मोजून न दिल्यास मा[illegible] हल्लीं कमी झाला आहे ह्या सबबीवर तुह्मा[illegible] नुकसानीची रक्कम देण्यास आह्मी जबाबदार राहणार नाहीं. कळावें. ता. ६।१।१९[illegible]

सही

गणेशदास गुलाबचंद दुकान [illegible]
तर्फे मुखत्यार अंबादास [illegible]
दस्तुर [illegible]

वर्तमानसार

गोफणीचा अपघात सोलापुराकडील— मौजे तडवळ ता. माढें या गांवी एक मनुष्य आपल्या शेंताचें राखण करीत असतांना त्याचें गोफणीचा गुंडा नजिकचे रस्त्यानें जाणारे एका माणसास वर्मी लगून तो मयत झाला शेतकऱ्यावर खटला करण्यांत आला आहे.

शिष्यानें माफी दिली— मुंबईतील जाहांगीर नांवाच्या पार्शी बच्यानें आपणांस मास्तरानें मारलें ह्मणून मानिस्त्रट कोर्टांत फिर्याद लाविली होती. परंतु मास्तरानें चुकलो बाबा माफ कर असें ह्मटल्यावरून, त्यानें गय करून फिर्याद काढून घेतली.

चमत्कारिक चित्र

— जपानांतून आलेलें एक धबधब्याचें चित्र होय. हें कापडावर रेशमानें काढलेलें असून इतकें हुबेहुब आहे कीं, तो धबधब्याचा देखावा प्रत्यक्ष आपल्या डोळ्यांपुढें आहे कीं काय, असा भास होता! त्यात पाण्याचे तुषार वगैरे बारीक भाग इतकें सुबकपणें दाखविलें आहेत कीं, हें चित्र ज्यांनीं केलें ते अंधळें झालें आहेत ! यावरून त्या चित्राची कांहींशीं कल्पना येईल.

अनुकरणीय औदार्यः— सांगलीनजिक हरीपुर येथें राहणारे प्रसिद्ध नाटककार रा. रा. गोविंद बल्लाळ देवल यांनीं अपल्या परलोकवासी पत्नीच्या स्मरणार्थ पुणें येथील अनाथ बालिकाश्रमाला तीन हजार रुपयांची देणदी देण्याचें योजिलें आहे. हल्लीं आश्रमांत ज्या ज्या नवीन इमारती बांधिल्या जात आहेत. त्यांत एक मोठा दिवाणखाना बांधून त्यांत मुलींना धर्मशिक्षण देत जावें असा त्याचा हेतु आहे.

शिंका आणणारें झाड——

दक्षिण आफ्रिकेंत एक शिंका आणणारें झाड आहे. करवतीनें ह्मणा कशानेंही ह्मणा, तें झाड जो तोडण्यास अगर कापण्यास जाईल त्यास शिंकावर शिंका यावयाच्या. इतकेंच नाहीं तर झाड कापून तोडून पुढें वाळल्यावर रंधायाला लागलें, तरी सुद्धां त्याच्या पासून शिंका येण्यास सुरुवात होते. या झाडास कोणचाही किडा किंवा जंतु शिवायचा नाहीं. याची रुचि अतिशय कडु असते.

चेटुक झाड.—

अमेरीकेंत नेवाडाप्रांतात एक झाड आहे, त्यांस तांबडें इंडियन चेटुक ह्मणतात. हें झाड सुमारें सात आठ फुट उंच वाढतें व बुंधा साधारण आपल्या पोटरी एवढा असतो. या झाडाचा विशेष गुण हा आहे कीं, तें अंधारांत चकाकतें, प्रकाश पाडतें. हा प्रकाश इतका मोठा असतो कीं, अगदीं काळोख्या रात्रीं तें सुमार एक मैलवरून दिसतें.

प्रकाश पाडणारा दगड— या दगडांचें अंगीं प्रकाश पाडण्याचा गुण आहे असें अनुभवास आलें. थोडेंसें कशानें तरी त्या दगडाचें घांसलें कीं, त्या दगडांतून उजेड बाहेर पडतो. या उजेडास शितान्गि असें ते लोक ह्मणतात. कारण त्या उजेडाला उष्णता बिलकुल नसते. नुसत्या [illegible]

मोटार शर्यती

—येत्या फेब्रवारीच्या नवव्या व दहाव्या तारखेस कलकत्यास मोटार व दुचाकी पायगाड्या यांच्या शर्यती होणार आहत. शर्यतीचें अंतर २ मैलांचें धरलें आहे. रात्रीं शर्यत बंद ठेवण्यांत येऊन गाड्या तेवढ्या पुरत्या कुलपांत घालून ठेवण्यांत येणार आहेत. याचें कारण त्या वेळांत रिपेर वगैरे कांहीं करितां येऊ नये. शर्यतीच्या गाड्यांचे चार वर्ग केले असून शर्यतींत जी गाडी टिकेल तिला एक हजार रुपये किंमतीचा रुप्याचा पेला महाराज कुमार टागोर बक्षिस देणार आहेत-

मध्यप्रांताची कमिशनरी

—मध्यप्रांताची कमिशनरी मि॰ रिसली किंवा मि. भिलर यांपैकीं एकास मिळेल असें इंग्लिशमन पत्र ह्मणतें.

रशियाचें ह्मणणें

——आह्माला हिंदुस्थानची जरूर नाहीं, आह्मी हिंदुस्थानावर स्वारी करणार आहों ही बातमी निव्वळ खोटी आहे. लॉर्ड कर्झन व लॉर्ड किचनेर हे लढाईची तयारी करीत आहेत. त्यामुळें आमच्या लोकांस चिरड आल्यास सांगवत नाहीं. इंग्लंडबरोबर लढण्याची आमची मुळींच इच्छा नाहीं, इंग्रज लोकच आह्माला विनाकारण चिडवितात कर्झन व किचनेर आमच्याविरुद्ध लढाई करण्याकरितां हिंदुस्थानच्या पैशाची निवळ उधळपट्टी करीत आहेत.

विलक्षण करारीपणा

गेल्या उन्हाळ्यांत जपानी लोकांचे 'योशानो' नांवाचें जहाज सुरुंगाला लागून बुडण्याच्या बेतांत आलें तेव्हां त्यावरील कप्तानाला आपला प्राण वांचवितां आला असतां, सर्व जण त्याला होडीत येण्यास सांगत होते परंतु त्यानें शांतपणें उत्तर दिलें, "मला जेव्हां या बोटीचें कप्तान नेमिलें तेव्हां या बोटीचें जें नशीब तेंच माझें असा मी निश्चय केला होता ! असें ह्मणून त्यानें आपल्या साथिदारांसह त्या आगबोटीबरोबर जलसमाधी घेतली ! अशी उज्वल स्वकार्यतत्परता जपानी लोकांमध्यें आहे ह्मणूनच त्यांचा यशोदुंदुभी सर्व जगभर वाजत आहे !

शिपायांचा कावा

——कित्येक रशियन शिपाई आपल्या पलटणी सोडून जपानी अंमलदारांजवळ आह्मांला जपानी सैन्यांत ठेवा असें ह्मणत होते. परंतु आह्मीं परकीय लोक सैन्यांत ठेवीत नाहीं असें सांगून त्या अंमलदारानें त्यांस परत लावून दिलें.

——ढाका जिल्ह्यांत कांहीं साधूंनीं एका माणसाला पकडून त्याला देवीला बळी दिलें, नंतर त्यांनीं डा॰ लालमोहन मुजुमदार याला आपल्या घरच्या स्त्रियाना आणण्यास सांगितलें, व मुजमदारही त्या साधूच्या नादी लागला असल्यामुळें त्यानें आपल्या घरांतल्या तेरा बायकांना आणून साधू पुढें उभें केलें त्या स्त्रियांना नग्न करण्यांत आलें, व मुजूमदार यांनें साधूच्या आज्ञेवरून स्वतः आपल्या बहिणीला व आपल्या मुलाला आगीत लोटलें. लालमोहन याच्या बायकोच्या तर याहून अधिक हाल अपेष्टा करण्यांत आल्या. एक स्त्री गरोदर होती, तिला जमिनीवर पाडून सोट्यानें बडविलें, ही बातमी शेजारच्या गांवीं कळतांच लोक धावून आले साधूंना पकडण्यांत आलें आहे. म्याजिस्ट्रेटसमोर खटला चालू आहे.

विलक्षण धुकें

विलायतेंत गेल्या आठवड्यांत विलक्षण धुकें पडलें, लंडन शहरांतील रस्त्यांत तर चोहोंकडे अंधार झाला होता.

—दररोज सरासरीनें पांच हजारांवर माणसें मुंबईचे प्रदर्शन पाहण्यास जात आहेत.

मुलकी जागा

प्रांतिक मुलकी मोठमोठ्या पगाराच्या जागा व हलक्या पगाराच्या जागा यांना परीक्षांचें लचांड न ठेवितांना वरिष्ट अधिकाऱ्यांच्या खुषीवर निवडणूक करण्याचा ठराव बंगाल इलाख्यांत करण्यांत आला. मुंबई व इतर इलाख्यांत ही सोईवार पद्धति अगोदरच अमलांत आली आहे !

नोटीस

बेशमी हरी वल्लद कडताजी चव्हाण राहणार कवठे तालूका बाळापूर— यांस

खाली सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं गेल्या दुष्काळांत तुह्मी मला माझ्या माहेरीं आणून घातलें व त्यावेळी तुमचाही नाइलाज होता. पण दुष्काळ संपल्या नंतर पूढें तुह्मी मला घेऊन जावें ह्मणून मीं नाना प्रकार करून पाहिलें. मी तुह्माबरोबर राहून संसार करण्यास व जी मीठभाकर मिळेल ती खाऊन राहण्यास तयार आहे. पण तुमचा हेतु मला नांदविण्याचा दिसत नाहीं. तुह्मी माझ्या पोटापाण्याचीही कांहींच सोय केली नाहीं. माहेरी राहण्याची मला आतां खंती वाटते. तुमच्या नांवावर आज पांच सहा वर्षे कर्ज काढून दिवस कंठलें पण मला आतां तुमच्या बरोबर संसार होण्याची निराशाच वाटत आहे; ह्मणून आतां या जाहिरातीवरनें कळवितें कीं ही नोटीस पोचल्या तारखे पासून आठ दिवसांच्या आंत येथील लोकांचे कर्ज अदाज रु. ३०० भागवावें आणि मला घेऊन जाऊन जनरिती प्रमाणें माझ्याशी संसार करावा. तसें तुह्मी न कराल तर मला माझी दुनियेदारी पाहिली पाहिजे आणि ही नोटीस हीच फारकत समजून मी दुसरा घरठाव करीन. कळावें तारीख १ जानेवारी १९०५ ईसवी.

सही

भूलो मर्द हरी चव्हाण
राहणार टाकळी निमकर्द तालुका बाळापूर
इच्या हातची निशाणी बांगडी

नोटीस

नोटीस बेशमी छोटी मर्द गंगाराम बेदर राहणार ताजनापेठ आकोलें इस—

खाली सही करणार याजकडून नोटीस देण्यात येत आहे कीं तुह्मी तारीख. २४।१२।०४ इसवीची वतनदार प्रेस मधून दिलेली नोटीस पावली. मी तुला नांदविण्यांस खुष असून तूं आपले खुशीनें भावाचें घरीं बसली आहेस. तुजला कित्येक वेळां मी घेण्यांस आलों असून तुझा भाऊ हरकत करीत आहे. व तूंही येत नाहींस. उलट खावटी मागेतस, हा अगदीं खोटेपणा आहे. तूं दुसरा घरठाव केल्यास कायद्या प्रमाणें फौजदारी करीन. तूं ही नोटीस पावतांच आठ दिवसांत माझ्या घरी यावें. मी नांदविण्यास खुश आहे. कळावें तारीख १।१।०५ इसवी दस्तुर अहमदखा पिटीशन रायटर आकोलें.

सही

गंगाराम वल्लद करोजी जात
बेदर रा. ताजनापेठ
आकोलें निशाणी खुद्द
केली असे.

नोटीस

रा. रा. नारायण वामन हरकरे आक्टिंग पेशकार आकोट यांस:—

खाली सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी आमचे घर रा. रा. सदाशिवराव पाटील आणि रामराव पाटील यांचें मारफत दरमाहा ३ रुपये प्रमाणें ता. ३।३।०४ पासून भाड्यानें घेतलें आहे तुह्मी फक्त रुपये आठ आह्माला दिलें व घराचें भाडे २ रुपये प्रमाणें घ्या ह्मणतां तरी ह्या नोटिशीनें असे कळवितों कीं तुह्मी घराचें भाडें ३ रुपये प्रमाणें बाकी राहीलेलें रुपये बावीस ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत आणून देऊन पावती घेऊन जावी. तसें न केल्यास योग्य कोर्टांत दावा आणून पैसे वसूल केले जातील. कोर्टाचा व नोटिशीचा खर्च तुह्माला द्यावा लागेल.

दुसरे तुह्मी आमचे घरांत टोळ गाडले आहेत गांवात किंवा घरांत टोळ गाडणें फार धोक्याचें असताही हें काम तुह्मी त्रास देण्या करता केलें आहे तरी ह्या नोटिशीनें कळवितों कीं आठ दिवसाचें आंत घरांतील टोळ काढून घर स्वच्छ करून खाली करून द्यावें व घरांत टोळ गाडल्या बद्दल जर म्यु॰ कमिटीनें अगर सरकारी हापीसरानें विचारलें असता त्याचा जबाब तुह्माला द्यावा लागेल. ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आंत घर खाली न केल्यास घराचें भाडें दरमाहा रुपये १० प्रमाणें घेतलें जाईल कळावें ता. ३।१।१४

सही

सदाशिव सोनभट सिरसगांवकर आकोट
दस्तुर खुद्द.

ताजाकलम— आज पाऊण दोन महिन्यापूर्वी तुह्मांला जाहीरनोटीस देणार होतो, परंतु आपण शिष्टाचाराप्रमाणें तोंडीच नोटिशीला ऐकाल असें वाटल्यावरून ही नोटीस तहकूब ठेविली होती. पण त्या तहकुबीचा लाभ मला दुर्दैवानें न मिळाल्यामुळें आज ही जाहीर नोटीस देत आहे. मेहरबान साहेब बहादुरास कळावें. तारीख २६।१२।०४ इ०

REGISTERED N. N. 4

बाहेरगांवी टपालहाशिलासह..........

वर्गणी आगाऊच दिली पाहिजे.

किरकोळ अंकास..................२ आणे

नोटिशी बद्दल

१० ओळींचे आंत....१ रु.

दर ओळीस..........८१०६

दुसरे खेपस...............८१

Mofussil ... ... with postage

All Subscriptions to be paid in advance

Single copy .... 2 as

Advertments

Below 10 lines ... ... 2 Rs.

Per line over 10 ... ... 3 as

Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 16 JANUARY 1905 NO 3

वर्ष १९ आकोला सोमवार तारीख १६ माहे जानवारी सन १९०५ इ. अंक ३

DEPARTMENTAL PUBLIC ENQUIRY

—:0:—

We learn that a departmental enquiry into the allegation which were made against Colonel Reilly at the trial of the Jailor, Gopal Rao, and others on the charge of setting fire to the office of the Akola Jail has been ordered by the Chief Commissioner. The enquiry is being held at Akola and is open to the public.

खुली चौकशी

(रा. रेली यांच्या संबंधानें)

आकोला तुरुगांत आग लागल्या संबंधानें जेलर गोपाळराव व दुसरे इसम यावर जो फौजदारी मोकद्दमा चालू होता त्यांत कर्नल रली यांच्या विरुद्ध जे आरोप करण्यांत आले आहेत त्यांच्या संबंधान डिपार्ट मेंटल चौकशी नामदार चीफ कमिशनर यांच्या हुकूमानें चालू आहे असें कळतें. ही चौकशी आकोल्यास होत असून तेथें सर्व लोकांस जाण्यास परवानगी आहे.

जपानचे महात्मे

राο सहस्त्रबुद्धे यांचें व्याख्यान

(ताο २६।१२।०४ च्या अंकावरून पुढें)

क्युएनलन व कार.कोराम या मध्यें तिबेटचें मैदान आहे. तें सर्व जगांत अती उंचीवर वसलें असून अति विस्तृत आहे. तें सरासरी आल्प्स पर्वता इतकें उंच भरेल व त्याचें क्षेत्रफळ फ्रान्स, जर्मनी व आस्त्रिया हंगरी या सर्वां इतकें येईल तिबेट मध्य व त्याच्या दक्षिणेस ज्या डोंगराच्या रांगा आहेत त्याच पूर्वेस (इंडोचायना मध्यें) पुढें पूर्वेकडील द्वीपकल्पांत प्रवेश करितात.

पामीराहून पूर्वेस जी आणखी अति विस्तृत अशी पर्वताची रांग सटकते तिला हिमालय अथवा बर्फाचें आगर असें ह्मणतात. ही रांग सर्व जगांत अति भव्य अशी गणतात. या पैकीं कांहीं नाहीं तरी चाळीस शिखरें २४००० फूट उंचीवर गेलीं आहेत आणि मौंट एव्हरेस्ट ह्मणून जें ५ १/२ मैल उंचीचें शिखर आहे तें पृथ्वीच्या पृष्टभागावर अत्युच्च असें ह्मणतात.

या प्रमाणें आपण आशिया खंडाच्या पर्वतानें व्यापलेल्या भागाचें निरीक्षण केलें. यामध्यें विशेषतः पामीरचा पठार व त्यापासून निघणाऱ्या पर्वताच्या रांगा येतात व त्यांनीं आशियाचा बहुतेक मध्य भाग व्यापिलेला आहे. आपण अद्यापि विमानांतूनच आशियाच्या नकाशाकडे पहात आहोंत. जरा त्याहाकून दृष्टी फेकली तर आपणाला ढोबळ मानानें चार भाग करितां येतील व हा जो मध्यवर्ती पर्वत व पठारांनीं बनलेला प्रदेश आहे तो त्यांतील एक होय.

पामीरच्या पल्या पासून बेरींगची जी सामुद्रधुनी अमेरिका व आशिया खंड यामध्यें आहे तेथपर्यंत जाऊन भिडलेली अशी एक पर्वतांची रांग आहे. जशी सातपुडा डोंगराच्या नांवावरून त्याच्या एका पुढें एक अशी सातपुडें अथवा रांगा असाव्यात असा भास होतो तशी याचीहि अनेक पुढें आहेत. त्या सर्वांच्या उत्तरेस कश्यप समुद्रा पासून आर्टिक महासागरा पर्यंतचा जो सखल प्रदेश आहे हा आशिया खंडाचा दुसरा भाग होय. हा प्रदेश सपाट असून युरोपचें जें सपाट मैदान आहे त्याचीच ही लांबण आहे ह्मणण्यास हरकत नाहीं. दोहोंच्या मध्यें युरलपर्वत व युरल नदी आहे इतकेंच कायतें. यांतील बहुतेक भाग सैबेरियांत मोडतो. हा सर्व प्रदेश रशियाच्या झारच्या ताब्यांत गेला आहे व त्यावरील झारचें वर्चस्व सर्व कोसाक लोकांच्या शौर्यावर अवलंबून आहे. आज आपणांस कोसाक लोकांचा थोडी बहुत माहिती ऐकून व वाचून झाली असेल. त्यांचें वर्णन रशिया नांवाच्या पुस्तकांत चांगलें दिलेलें आहे यांचें व आपले मराठे घोडेस्वाराचें पुष्कळ साम्य आहे. ही जात अजिंक्य अशी आज पर्यंत समजूत होती. त्यांच्या छाप्यापुढें कोणाचा टिकाव लागत नाहीं व त्यांच्या इतकी भरारीही कोणास मारवत नाहीं. त्यांचा इतर राज्यास दरारा फार आहे. पण या सर्व गोष्टीस जपानी सैन्यांतील शिपायांनीं हरताळ लावला, तथापि ते शूर जातींतील होत ही गोष्ट निःसंशय. हा जो आशियाचा मोठा भाग आपण कल्पिला त्याचा नैऋत्य भाग वालुकामय व ओसाड आहे. सैबेरियाच्या मैदानांचा उतार बहुतेक आर्टिक महासागराकडे असून त्याच किनाऱ्यावरील जमीन हिंवाळ्यांत कित्येक फूटपर्यंत गोठून जातें. ती सखल असून तिला तुंद्रा असें नांव आहे.

या प्रदेशांत ओबी, येनेसी व लेना अशा तीन सर्व जगांत अति मोठ्या मानल्या जाणाऱ्या नद्या वाहतात. ओबी नदीचें मुख पांच मैल रुंद असून तिच्या मुखांतून नऊ हजार मैलपर्यंत वर जाहजें चढूं शकतात.

पण दुर्दैवाची गोष्ट ही कीं, या सर्व नद्या वर्षांतून बहुतेक महिनेपर्यंत बर्फाच्छादित असतात. त्यामुळें तिकडे व्यापारवृद्धि व दळणवळण कांहींच होण्याचा संभव नाहीं.

आशिया खंडाचा तिसरा मोठा भाग ह्मणजे किनाऱ्यावरलि व किनाऱ्याशीं बहुतेक समांतर अशा ज्या पर्वतांच्या रांगा आहेत त्या व तेथून समुद्रापर्यंतचा मुलुख हा होय. आशिया खंडाला लागूनच पूर्वेला व आग्नेय दिशेला जी बेटांची मालिका आहे ती पर्वतांच्या रांगाशी जोडलेली आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. मध्यें उथळ पाण्याचा व असंख्य लहान लहान बेटांनीं वेष्टित असा समुद्रच कायतो. या पैकीं बहुतेक पर्वत ज्वालामुखाच्या स्फोटामुळें बनलेले आहेत, व कित्येकांत तर अद्यापि जळजळीत ज्वालामुखी धुमसत आहेत. बेटांच्या मालिकेस सुरुवात कामश्चाट्का द्विपकल्पाच्या दक्षिणेस क्युराईल बेटापासून होतें नंतर जपानी महात्म्यांचा जो देश तीं जपानी बेटें. नंतर फिलिपाइन्स मोलक्कास सुद्धां बेटें यांत बोर्नियो, जावा व सुमात्रा यांचा समावेश होतो.

आशिया खंडाचा चवथा मोठा भाग ह्मणजे आशिया खंडाच्या दक्षिणेस जीं मोठी विस्तृत दोन द्वीपकल्पें आहेत तीं होत. त्या पैकीं आपला एक पूज्य देश व दुसरा अरबस्थान. या दोन्ही द्विपकल्पांच्या व आशिया खंडाचा जो पर्वतमय प्रदेश आपण कल्पिला त्यामध्यें अति रुंद, सुपिक व सपाट अशीं मैदानें आहेत तीं त्यांतून वाहणाऱ्या महा नद्यांच्या प्रवाहानें झालीं असावीत असा अंदाजा आहे. फार फार प्राचीन कालीं याच ठिकाणीं अति समृद्ध व बलाढ्य राज्यें नांदलीं व हे देश इतर सर्व देशाच्या मातृभूमिका होत असें ह्मटल्यास हरकत नाहीं. येथेंच मनुष्य जात प्रथम शेतीची सुधारणा करून पिकें काढूं लागली. मनुष्याचें वर्चस्व जगांतील इतर प्राण्यावर येथेंच प्रथम प्रस्थापित झालें, याच ठिकाणीं समाजांत राहण्याची युक्ती निघून मोठ मोठीं शहरें वसलीं. याच टापूंत मोठ मोठ्या सैन्यांच्या लढाया होऊन अनेक राज्यक्रांत्या झाल्या; चित्रकला व लेखनकला याची अभिवृद्धि येथेंच होऊन मनुष्य जातीस जे सुविचार सुचले ते लेखनपध्दतीनें आपले पुढील पिढीस देतां आले. ज्या शास्त्राचा युरोपियन विद्वान लोक आतां कोठें विचार करूं लागले आहेत त्या महागूढ अध्यात्म शास्त्राच्या विषयाची चर्चा पूर्ण रीतीनें येथें झाली होती. फार तर काय हल्लीं युरोप, अमेरिका दक्षिण आफ्रिका व आस्ट्रेलीआ येथें जे लोक फाकले आहेत त्यांचे पूर्वज जरी या भागांतील नव्हते तरी आशिया खंडांतीलच होत.

जगाच्या इतर भागांत जेव्हां पूर्ण अज्ञान वसत होतें तेव्हां आशियांत ॲसिरिया, बॅबिलोनिया, व पर्शियामध्यें महा बलाढ्य राष्ट्रें नांदत होतीं. मानव जातीस धर्माची कल्पना देण्याचें श्रेय आशिया खंडाकडेच आहे, ख्रिस्ती धर्माचा प्रसारक येशू ख्रिस्त पश्चिम आशियांतच राहत असे, तेथेंच तो शिकला व मारला गेला. ख्रिस्ती लोकांचें परमपूज्य पुस्तक जें बायबल त्यांतील बहुतेक गोष्टी आशिया खंडांतील देशांत घडल्या आहेत. जो देश सर्व जगाच्या लोकसंख्येपैकीं एक चतुर्थांश लोकांनीं व्यापलेला आहे त्या देशाला बुद्ध धर्म आशिया खंडाच्या दक्षिणेस जीं दोन द्वीपकल्पें आहेत त्यांपैकीं एकांतून मिळाला.

आशिया खंडाची पूर्व पीठिका इतकी आनंदकारक असतां आज मितीला युरोप व अमेरिकेमध्यें ज्ञानाची वृद्धि व्हावी, तिकडेच कलाकौशल्यें भरभराटीला यावीं व तिकडीलच लोक समृद्ध व्हावें आणि आशियांतील बहुतेक राष्ट्रें नामशेष होऊन राहिलेलीं, अगर मोडकळीस आलेलीं, किंवा, इतर देशांच्या तावडींत सांपडलेलीं असें कां ? आशिया खंडाचा इतका भाग परकी यांच्या अमला खालीं गेलेला आहे कीं आशिया खंडाचें आतां आशिया खंडत्व नष्टप्राय होऊन तो ब्रिटिश आशिया रशियन आशिया फ्रेंच आशिया या नांवानें मोडूं लागला आहे. स्वतंत्र आशिया थोडा आहे व त्यांत सयाम, पर्शिया, आफगाणिस्थान, चीनचें राज्य, कोरिया, व जपान हीं येतात. पण शेवटलें राज्य खेरीज करून इतर राज्यें कितपत स्वतंत्र आहेत याची शंकाच आहे. आशिया खंडाची जी पूर्वींची लोकमान्यता होती ती अगदीं ढासळली. आफ्रिका खेरीज करून आशिया सारखा मागासलेला प्रदेश आज कोणताच नाहीं. असा विचार आला ह्मणजे मन जरा उद्विग्न झाल्या विना राहात नाहीं. याचें कारण आपल्याला आपल्यांतच सांपडेल. आशियाचे चार भाग जे आपण कल्पिले या प्रत्येकांतच काय पण त्यांतल्याही आणखी मोट भागांत स्वाभाविक हद्दी ठरल्या आहेत. एका व दुसऱ्या भागांत मोठमोठीं अरण्यें, डोंगर, वाळूचीं मैदानें हीं आडवी पडलीं आहेत व त्या योगानें आपण एकमेकापासून अति अलग अलग झालों आहोंत व असले जे अडथळे आहेत ते कोणत्याही उपायांनीं नाहींसे होण्या सारखे नाहींत. प्रथम हे विभाग फायदेशीर झाले. कारण ज्यांनीं त्यांनीं आपापल्या देशांत निर्भयपणें राहून साध्य तीं कलाकौशल्यें वाढविलीं; स्वराज्यें स्थापन केलीं, आपला व्यापार वाढविला व राष्ट्रां-

लेल लोकांच्या आचारविचारांचे नियम ठरविले. परंतु ठरीव मर्यादेपर्यंत आल्यावर त्यांची मति कुंठित झाली व पुढें एकमेकांपासून सुधारणा करण्या सारख्या काय काय गोष्टी आहेत तें कळण्यास मार्ग नसल्या मुळें ते तेथेंच थांबले.

आपलें सर्वच चांगलें व आपणांस लोकांपासून शिकण्या सारखें कांहींच नाहीं अशी आपली गैर समजूत करून घेऊन आपण आपली सुधारणा केली नाहीं. दळणवळणाचे मार्ग खुले केले नाहींत व युरोपियन लोक जसे को त्यांही चांगल्या गोष्टींत लोकांचें अनुकरण करण्यास तत्पर असतात तितकी तत्परता आपण आपल्या अंगीं आणली नाहीं. पूर्वी इतर लोक अज्ञानांत व रानटी स्थितींत होते तेव्हां आपण सुधारणेच्या उच्च शिखरास जाऊन पोंचलों होतों ह्मणून आज आपणांस इतर लोकांपासून कांहींच घेण्यासारखें नाहीं हें ह्मणणें बरोबर नाहीं. उद्योगतत्परता, सत्यप्रियता, नियमितपणा, निश्चयी स्वभाव स्वार्थत्याग वगैरे अनेक गोष्टींचा आपणांत कमीपणा आहे; कदाचित् कांहीं विशेष व्यक्ती वगळून या व अशा दुसऱ्या अमोलिक गुणांचा आपणांत अभावच आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. आपणास आज जर सुधारावयाचें असेल तर आपले पूर्वज कसे होते इकडे लक्ष न देतां ज्यांनीं दिगंतरी कीर्ति गाजविली त्यांचेच वंशज आपण कसे आहोंत हें पाहिलें पाहिजे.

(अपूर्ण)

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष शुद्ध १० शके १८२६

मोहनिद्रा

पंडित इंद्रदत्त शर्मा, जबलपूर यांनीं गेल्या गुरुवारीं येथील लायब्ररींत मोहनिद्रा या विषयावर हिंदी भाषेंत सुरस व्याख्यान दिलें व मोहनिद्रेने प्रयोगही १०।१५ वर्षांच्या चार पांच मुलावर करून दाखविले. मोहनिद्रेला मेस्मेरिझम असें इंग्रजी नांव आहे. मोहनिद्रेची कला फार प्राचीनकालापासून आपल्या देशांत अवगत होती ही गोष्ट जुने पुराणान्तरीचे दाखले देऊन त्यांनीं सिद्ध केलें. अध्यात्मिक उन्नतीला ही विद्या फार चांगली असें सांगून त्यांनीं शरीरावर व मनावर विद्युच्छक्तीनें वरील ते प्रयोग कसें करून दाखवितात याचा बोध करून दिला. शरीरसंपदा उत्कृष्ट असल्या शिवाय हा विद्या साध्य नाहीं असेंही त्यांच्या सांगण्यांत आलें. या शरीरांतील ओजस् या विद्येलाच काय पण सर्व संसारयात्रेला फार साधनीभूत आहे. या नंतर व्याख्यात्यांनीं सभेंतील पांच विद्यार्थी निवडून घेतले व त्यांस आपल्या हस्तादिकांच्या प्रक्षेपणानें लागलींच निद्रिस्थ केलें. झोंपेंतच तीं मुलें प्रयोगकाच्या इच्छे प्रमाणें हस्तपादादि हालवीत असत व इच्छाशक्तीनें तीं आपल्या घरीं जाऊन पुनः परत आलीं व त्यांनीं घरची जा मंडळी भेटला त्यांची यादी सांगितली; इतकेंच नाहीं तर एकजण प्रयोगकर्त्याच्या घरीं उत्तर हिंदुस्थानांत गेला व त्यानें तेथें पाहिलेल्या गोष्टी सांगितल्या. या गोष्टी प्रयोगकारांनीं पूर्वीच कागदावर लिहून सभेच्या अध्यक्षापाशीं दिल्या होत्या. असें विलक्षण मोहनिद्रेचे प्रयोग पाहून सर्व सभावृंद विस्मित व चकित झाला. पंडित इंद्रदत्त शर्मा हेही विद्या जिज्ञासूस यथाशक्ती समजावूनही देतात. व मोहनिद्रेच्या कलेची सोपपत्तिक माहिती ते सांगत असतात, त्यांचे प्रयोग पुनः येथील शिक्षकसमाजापुढें करविण्याचा विचार आहे. या मोहनिद्रेविषयीं कांहीं महिन्यापूर्वी सोलापुरच्या ‘ भिषग्विलास ’ मासिक पुस्तकांत बरीच चांगली माहिती आलेली होती. तीही वाचण्यासारखी असून सर्वच विषय एखाद्या विशिष्ट विद्ये प्रमाणें शिकण्यासारखा आहे.

पाणी पट्टी.

(आमच्या एका मित्राकडून)

‘ पाणीपट्टी ’ नांवाचा नवीन कर बसवावा असा संकल्प येथील मुनसिपालिटीनें केला आहे. नेहमींच्या परिपाठी प्रमाणें मुनसिपालिटीनें जाहीर विचारणा केली आहे कीं या करा संबंधानें जर कांहीं हरकती असतील तर त्या लोकांनीं एक मासाच्या काळांत विदित कराव्यात. मुनसिपल सभासदा मध्येंच या करा संबंधानें दोन तट आहेत. बहुमत या कराला अनुकूल आहे. लघुमताचा अर्थात पाडाव झाला तरी त्या मताची अभिमानी मंडळी चांगली जोरदार दिसतात. त्यांनीं लोकमत आपल्याला अनुकूल करून घेण्याचा चांगला यत्न केला. पाणीपट्टी कां नको अशा विषयीं एक मुद्देसूद अर्ज मुनसिपालिटीकडे पाठविण्यांत आला इतकेंच नाहीं तर गेल्या शनिवारीं एक जाहीर सभा येथील कॉटन मार्केटाच्या मैदानांत भरविण्यांत आली होती. लोकमत कसें उत्पन्न करावें किंवा कसें पाहून घ्यावें हें या जाहीर सभेच्या चालकांस चांगलें माहित आहे असें अनुभवास आलें. या जाहीर सभेचे अध्यक्ष राव साहेब देवराव विनायक हे होते; आणि त्यांच्याच तोडीचे दुसरे मुख्य पुरस्कर्ते रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी हे होते. श्रोतृसमाज पांच सहशे लोकांचा होता; पण त्यामध्यें सर्व प्रकारच्या धंदेवाल्यांचा समावेश होता. अध्यक्षांच्या खुर्चीला लागून असलेल्या खुर्चीवर मि. रिच ब्रदर्सचे रायली ब्रदर्स कंपनीचे मुख्य एजंटही या सभेला आले होते. आह्मांला मोठा आनंद वाटतो कीं, मुनसिपल कार्या संबंधानें इतकी दक्षता आह्मा मधील पुष्कळशा लोकांमध्यें आहे आणि ते लोकमताच्या बळानें सुशोभित व परिपुष्ट असा आपला सल्ला मुनसिपालिटीच्या मंत्रिमंडळास देण्यास उद्युक्त झाले आहेत या लोकसेवे विषयीं जाहीर सभावाल्यांचें अभिनंदन करून आमची मुनसिपल मंडळी लोकमताला योग्य तितका बहुमान देतील असा आह्मास पूर्ण भरंवसा आहे.

पाणीपट्टी विरुद्ध जी जाहिर सभा भरली होती त्या वेळीं ही गोष्ट विशेष निदर्शनास आली कीं लोकांस प्रस्तुतच्या कराचा बोजा फार वाटतो, नवीन कर देण्याचें सामर्थ्य त्यांच्या पाशीं नाहीं आणि ह्मणून पाणीपट्टीच काय पण कोणताच नवीन कर नको असें सर्वजणांस वाटत आहे. कराविषयीं इतका जबरदस्त प्रतिकूळ ग्रह होण्याला नवीन बादशाही इनकमट्याक्सचा कर हा विशेष कारणीभूत झालेला आहे. लोकांची ही स्थिती मुनसिपालिटीला चांगली अवगत आहे आणि ह्मणूनच गेलीं चार पांच वर्षें नवीन कर कोणता बसवावा या विषयींच्या घोटाळ्यांत आमची मुनसिपालिटी पडली आहे. खर्चाचीं तोंडें वाढत चाललीं आहेत आणि उत्पन्नाच्या बाबी वाढविल्या शिवाय अन्य गती नाहीं अशी मुनसिपालिटीची सांपत्तिक स्थिती असल्यामुळें नवीन कर बसविण्याचा मनोदय मुनसिपालिटीचा आहे. या पुढें मुनसिपालिटीला नवीन कर बसविलेच पाहिजेत तेव्हां कोणता कर सयुक्तिक व सुखाचा होईल अशा विषयींच मुख्य वाद आहे. घरपट्टी ह्मणा किंवा पाणीपट्टी ह्मणा, किंवा एखादें तिसरें नांव द्या, नवीन कराची धोंड बसणार आहे यांत बिलकूल संदेह नाहीं. म्युनिसिपालिटीला पुष्कळशीं अवश्यक कार्यें तशींच ठेवावीं लागलीं आहेत आणि नवीन सुधारणा पुष्कळशा करावयाच्या आहेत तेव्हां अशा स्थितींत पैशाचा झरा निराळा खणला पाहिजे हें निर्विवाद आहे. पाणीपट्टी विरुद्ध मतवाली जी मंडळी आहे त्यांचा मुख्य जोर ‘ ऑक्ट्राय ’ ऊर्फ जकात हा कर बसविण्याकडे आहे. हा जकातीचा कर लोकांवर अप्रत्यक्ष पडतो व लोकांस त्याचा बोजा भासत नाहीं तेव्हां हा कर म्युनिसिपालिटीला अगोदर मान्य व्हावा. हा अप्रत्यक्ष कर वसूल करण्याची जंत्री फार त्रासदायक असते. कर वसूल करण्याला आमला मोठा ठेवावा लागतो, लांचलुचपतीला अवकाश मोठा मिळतो, लोकांस फार त्रास होतो व कराच्या वसुला साठीं खर्च पुष्कळ करावा लागतो. या अडचणी लक्ष्यांत घेतल्या ह्मणजे प्रत्यक्ष कर फार चांगले असें दिसेल, आणि जों पर्यंत प्रत्यक्ष कर बसविण्याला माया आहे तों पर्यंत जकाती सारखा अप्रत्यक्ष कर त्याज्य होय असें अर्थशास्त्रज्ञ प्रतिपादन करीत असतात. जकातीच्या करानें उत्पन्न दांडगें होईल हें खरें पण त्या करापेक्षां पाणीपट्टीनें लोकांची बुडणूक कमी होईल असा मुनसिपालिटीचा पक्का ग्रह दिसतो व तो वस्तुस्थितीला अनुसरूनच आहे. शिवाय जकातीच्या उत्पन्ना इतक्या मोठ्या रकमेची मुनसिपालिटीला सध्यां गरज नाहीं. हल्लींचे कर ह्मणजे भंगीपट्टी, घरपट्टी, जनावरपट्टी, गाडीपट्टी, बोजापट्टी, व गठडीपट्टी या करा संबंधानें लोकांचीं मनें चांगलीं रुळलीं आहेत; आणि ह्मणूनच नवीन जकातीचा कर बसविण्याचा खटाटोप मनसिपालिटीनें नामंजूर केला असावा असें वाटतें.

पाणीपट्टी विरुद्ध पहिला आक्षेप कायद्याच्या बाजूनें आणण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. पाणीपट्टी ह्मणजे दुसरी घरपट्टीच होय. या कराची आकारणी घराच्या भाड्याच्या उत्पन्नावर करण्यांत येणार आहे. हा दोष चालू असलेल्या भंगीपट्टीलाही सारखाच लागू पडतो. पाणी घरोघर देता येत नाहीं, आणि पाण्याच्या विद्यमान सुखा पुरताच हा कर आकारावयाचा आहे तेव्हां तो घरपट्टीच्या तत्वावरच बसविला पाहिजे. अधीक भाडें उत्पन्न देणा या कोठ्याला किंवा दुकानाला पाण्याची फारशी गरज नसते तथापि जर हा कर पाण्याच्या पुरवठ्यावर अवलंबून नाहींच तर तो तसा नाहीं असें पुनः पुनः ह्मणण्यांत कांहींच अर्थ नाहीं. रस्त्यावरील पाण्याच्या तोटीनें जेवढा तिच्या हद्दींतील गृहांचा फायदा झाला आहे त्या फायद्याची किंमत मुनसिपालिटीला ठरवितांना त्या त्या गृहाच्या भाड्याचें उत्पन्न लक्ष्यांत घेणें जरूर आहे. उपयोगाच्या दृष्टीनें भरवस्तीच्या गृहाला पाणी सारखेंच किंमतवान खरें पण ही पाण्याची सोय वस्तीच्या मानानें गृहाला अधीक किंवा कमी भाड्याचें उत्पन्न आणिते हें विसरतां कामा नये. फलाहाराचे पदार्थ स्टेशनावर जसे महाग विकले जातात तशीच गोष्ट भरवस्तींतील पुष्कळ भाडें देणाऱ्या गृहाजवळच्या पाण्याच्या तोटी संबंधानें आहे. नळाचें पाणी मुबलक व विपूल नाहीं हें सार्वजनिक दुर्भाग्य होय आणि ह्मणूनच पाणीपट्टीची आकारणी पाण्याच्या पुरवठ्याच्या मानानें न करितां घरभाड्याच्या मानानें करण्याचें मुनसिपालिटीनें योजिलें आहे. ही गोष्ट आक्षेपाची नसून मुनसिपालिटीच्या विचाराला समर्थन करणारी आहे असें आह्मांस वाटतें.

पाणीपट्टी घरपट्टी प्रमाणेंच आहे किंबहुना घरपट्टीच आहे ही गोष्ट आकस्मिक होय. भंगीपट्टी देखील तशीच घरपट्टी आहे. ह्मणून कायद्याच्या दृष्टीनें कितपत बाध येतो याचा मुनसिपालिटी नीटपणें विचार करील अशी आम्हांस उमेद आहे. घरपट्टी भाड्याच्या उत्पन्नावर शेकडां ७॥ पेक्षां अधिक असूं नये असा सरकारी हुकूम आहे; पण तो पाणीपट्टीनें तोडला जातो अशी मोठी आशंका जाहिर सभावाल्यांस आहे. घरपट्टी सध्यांच शेंकडा ७ या प्रमाणांत वसूल करण्यांत येते तेव्हां घरपट्टीची परमावधी

होऊन चुकल्या नंतर पाणीपट्टी ह्मणजे घराच्या भाड्यावर शेंकडा ६ प्रमाणें बसणारा नवीन कर अयोग्य व बेकायदा खरोखरच होत असेल तर मुनसिपालिटीला कर बसविण्याचें दुसरें कांहीं तरी गौडबंगाल करावें लागेल हें स्पष्ट आहे, आमच्या दृष्टीनें या कायद्याचा आक्षेप अगदीं शाब्दिक आहे व त्यांत कांहीं विशेष अर्थ दिसत नाहीं.

पाणीपट्टी विरुद्ध दुसरा आक्षेप वरिष्ट हिंदुस्थान सरकारचाच आहे असें जाहीरसभावाले प्रतिपादन करितात. सरकारी आक्षेपा विषयीं लोकांची इतकी जागरूकता व सरकारची मुत्सद्दी राखण्या विषयीं तत्परता ही मोठ्या राजनिष्ठेची खूण होय. पाण्याचा पुरवठा बरोबर नाहीं ह्मणून सरकारचा अभिप्राय असा पडला आहे कीं या करा विषयीं लोकांच्या कुरकुरी येतील तेव्हां पाणीपट्टी बसविण्याचा विचार नको. पण आमच्या तटस्थपक्षाच्या गृहस्थांस आह्मी मुद्दाम कळवितों कीं गेल्या मुनसिपल रिपोर्टांच्या ठरावांत स्थानिक सरकारानें असें ह्मटलें आहे कीं, शहरसफाईचा खर्च भंगीपट्टीच्या उत्पन्नापेक्षां अधीक आहे तेव्हां भंगीपट्टी वाढविणें फार अगत्याचें आहे, ही सूचना लक्ष्यांत घेतली ह्मणजे भंगीपट्टी कांहीं पटीनें वाढविली काय किंवा भंगीपट्टीचा वाढवा पाणीपट्टीच्या रूपानें वसूल केला काय दोन्ही गोष्टींचा सारांश एकच आहे. जाहीरसभावाली मंडळी पाणीपट्टीच्या नांवालाच जर मोठी भीत असेल तर त्यांचें ह्मणणें सोळा आणे बरोबर आहे.

पाणीपट्टी विरुद्ध तिसरा मोठा आक्षेप आरोग्याच्या दृष्टीनें आणण्यांत आला आहे. या आक्षेपाचें मूळ बीज असें कीं पाणीपट्टी बसली ह्मणजे घरभाडें वाढेल तेव्हां अगोदरच वस्ती दाट होत चाललेल्या घरामध्यें लोक भाडें पूर्वी इतकेच पडावें ह्मणून खेंचाखेंचीनें कमी जागेंत निर्वाह करूं लागतील वस्तीचा गर्दी झाली ह्मणजे त्या मानानें घाण अधीक वाढली, व प्लेगासारख्या सांथीच्या रोगांस अवसर अधिक मिळाला; मुनसिपालिटी प्लेगाच्या वेळेस लोकांस सक्तीनें बाहेर काढण्याचा प्रयत्न करीत असत पण त्या प्रयत्नाला प्रतिकूळ अशा गोष्टी या कराच्या पायीं मुनसिपालिटी घडवून आणीत आहे. हा आक्षेप यथार्थ असेल तर तो अवश्य विचार करण्या सारखा आहे. लोकवस्तीची गर्दी मुनसिपल घरपट्टीच्या करावर अवलंबून नाहीं असें रा. रा. खरशेटजी एदलजी संजाना हायकोर्ट, वकील यांनीं जाहिर सभेंत चांगलें व्यक्त केलें. आकोलें शहर व्यापाराच्या व उद्योगाच्या बाजूनीं वाढत चाललें आहे, या वाढीच्या मानानें शहराची वस्ती फैलावण्याला पुरेशी जागा उपलब्ध नाहीं आणि ह्मणूनच या शहरांत लोक वस्ती अतिशय गर्दीची होत चालली आहे. मुनसिपल कर आणखी जरी पुष्कळसे बसविण्यांत आले तरी लोकवस्तीची गर्दी मोडणार नाहीं व सार्वजनिक आरोग्याची सुधारणा होणार नाहीं. वस्ती दाट होण्याचीं कारणें मुनसिपल करावर अवलंबून आहेत असें प्रतिपादणें ह्मणजे अर्थशास्त्राचें अज्ञान होय. आरोग्याच्या दृष्टीनें आणिलेले आक्षेप कवि कल्पनेंच भासतात. ज्या कारणामुळें लोक एकत्र राहण्यास येतात तीं कारणें ह्मणजे व्यापार धंदा, मोलमजुरीचे दर, सरकारी कचेऱ्यांची सोय, बाजार पेठ इत्यादि गोष्टी होत. हीं कारणें जशीं प्रचलित होत होत जातात त्या मानानें मुनसिपालिटीला आरोग्याची साधनसामुग्री विपुलशी करून द्यावी लागते. आकोला शहर फार वाढत आहे व लोकवस्तीची गर्दी होत चालली तर त्या शहरांतील आरोग्य राखण्यासाठीं मुनसिपालिटीला एकच पाणीपट्टी नाहीं तर प्रसंग विशेषीं दोन पाणीपट्या बसविणें अगदीं न्यायाचें होईल यांत चतुर फडणिशीला कांहीं बाध येईल असें आह्मांस वाटत नाहीं.

नवा कर

जाहीर सभावाल्यांना पाणीपट्टी नको असें ह्मटलें आहे पण त्या बरोबर कोणता कर बसवावा हें स्पष्टपणें कोठें सुचविलेलें नाहीं. शेवटीं प्रार्थनेच्या पालोपदांत अप्रत्यक्ष कराची महती वर्णिली आहे त्या वरून त्यांस जकातीचा कर मंजुर आहे असें मानण्यास कांहीं हरकत नाहीं. आमच्या मित्रांपैकीं कांहींच्या मतें अर्थशास्त्रज्ञांच्या दृष्टीनें हा कराचा प्रश्न निराळ्याच तत्वावर सोडवावयाला पाहिजे. त्यांचा रोंख असा दिसतो कीं मुनसिपालिटीचें मुख्य काम आपल्या शहराचें आरोग्य राखण्याचें आहे. आरोग्य शब्दांत शहराला लागणाऱ्या सर्व बाजूंच्या मुनसिपल कार्यांचा समावेश केला पाहिजे. स्वच्छता, सफाई, पाण्याचा पुरवठा दळणवळणाच्या सोयी इत्यादि सर्व गोष्टी मुनसिपालिटीकडे आहेत. तेव्हां या गोष्टी सुलभ व सुसाध्य करण्यासाठीं शहराच्या वाढीच्या मुख्य कारणा कडे लक्ष्य पुरविलें पाहिजे. हीं कारणें लक्ष्यांत घेतलीं ह्मणजे मुनसिपालिटीला कर कोठें व किती बसवावा हें उघड दिसून येईल. येथील कपाशीच्या व्यापारामुळें आकोल्याला मोठेपणा आलेला आहे. सर्व गर्दी कारखान्यासंबंधाची आहे; तेव्हां नवीन कर याच व्यापारावर किंवा तत्संबंधीं निरनिराळ्या शाखांवर बसले पाहिजेत. कापसाच्या बोजावर व कपाशीच्या गठडीवर जो सध्यां कर आहे तो अगदीं अल्प आहे. कपाशीच्या व्यापारामुळें आकोल्यामध्यें जी मोठी क्रांती झाली आहे तिच्या मानानें प्रस्तुतचा कर कांहींच नाहीं ह्मटलें तरी चालेल. हल्लींचा कर कारखानदारावर कांहींच पडत नाहीं. कापूस किंवा कपाशी विकली जाते तेव्हांच मुनसिपल कराची जाफा आकारणी निराळी करण्यांत येते. प्रथम हा कर बसविला तेव्हां कारखानदारांनीं मोटी ओरड केली होती परंतु त्या ओरडींत जरी कांहीं अर्थ नव्हता तरी त्या मुळें कराची आकारणी फारच कमी करण्यांत आली व त्यामुळें हें पाणीपट्टीचें विघ्न नवीन उद्भवलें आहे. ज्या बाबदांत शहराची वाढ आहे त्या बाबीकडेच मुनसिपल करांची दिशा वळली पाहिजे. जे जे व्यापारधंदे वाढले आहेत त्या सर्वांवर मुनसिपल कर पाहिजेत. या दृष्टीनें पाहतां मुनसिपल कर कपाशीच्या व्यापारावर पुष्कळसा अधीक बसावयाला पाहिजे. या कप कपाशीमुळें आकोल्याचे रोजींचे दर वाढत आहेत व सर्व कांहीं गैरसोयी येथील लोकांस सोसाव्या लागतात. तेव्हां आकोल्याचें वैभव वाढविणारा हा कपाशीचा व्यापार आकोल्याच्या मुनसिपल करांचा मुख्य विभागदार झाला पाहिजे. जी गोष्ट कपाशीच्या व्यापाराची तीच दुसऱ्या वाढत्या व्यापारधंद्यांची होय. भंगीपट्टी, घरपट्टी, पाणीपट्टी, इत्यादि कर मुनसिपालिटी बसविते त्या वेळां प्रत्येक कुटुंबाच्या उत्पन्नावर कर बसवील तर बरें असें आह्मांस वाटूं लागलं आहे. मुनसिपल कर लोकांच्या उत्पन्नावरच पाहिजेत ह्मणजे त्या कराच्या उत्पन्नांतून सर्व आरोग्यकारक सुखसोयी करून देतांना मुनसिपालिटीला आपल्या प्रत्येक सोयीची निरनिराळी किंमत करण्याची गरज नाहीं. हल्लींचे कर ह्मणजे वस्तुतः प्रत्येक सोयीची एकएक किंमत आहे आणि ही किंमत शेवटीं प्रत्येक कुटुंबाच्या उत्पन्नावर पडते हें खरें तथापि लोकांचें उत्पन्न व मुनसिपल उत्पन्न यांच्या मध्यें एक ठरीव प्रमाण असलें ह्मणजे मुनसिपल उत्पन्नावरून त्या त्या गांवच्या श्रीमंतीची कल्पना करण्याला ठीक पडेल.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान— थंडी चांगली पडते तरी मकरापासून ऋतुमान पालटलें आहे. सार्वजनिक आरोग्य बरें आहे.

आजपासून शिक्षक समाजाच्या वार्षिक समारंभाला प्रारंभ होईल. एकंदर प्रोग्राम चांगला मनोवेधक आहे.

प्रदर्शन— शेतीचें व गुरांचें प्रदर्शन पिंपळगांव देवी तालुका मलकापूर येथें येत्या शनवारीं व रविवारीं भरणार आहे. या प्रसंगाला शेतीच्या सुधारलेल्या आऊतांचा प्रयोग करून दाखविण्यांत येणार आहे.

रा. रा. गणेश श्रीकृष्ण खापर्डे हे अल्हाबाद युनिव्हर्सिटीच्या सिनेटच्या सभे निमित्त मुद्दाम तिकडे गेले आहेत.

रा. रा. रुस्तुमजी फर्दूनजी डिपुटी कमिशनर, आकोला हे किरकोळ रजेवर मुंबईला गेले आहेत.

रा. रा. नारायण गोविंद मुल्हेरकर डिपुटी क्लार्क आफ कार्ट यांस नागपूरच्या वऱ्हाड सेक्रेटेरिअट आफिसामध्य बदलीची जागा मिळाली हें कळविण्यांस फार आनंद वाटतो.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	९९॥।—
सोनें २४।=	चांदी ७६॥
ज्वारी ४४–४२	गव्हम ७३
गहू काठे ६०	बनशी ७१
सरकी	५८—
तूप	९ रु. मण
तेल	४।= रु. मण
रुई	रु. ६२
कपाशी	रु. ३८

स्वदेश हितचिंतक नाटक मंडळी

(१) सोमवार १६।१।०५ { प्रबल योगिनी

(२) बुधवार १८।१।०५ { रामराज्यवियोग

(३) शनिवार २१।१।०५ { शाप संभ्रम

येणेंप्रमाणें तीन खेळ या आठवड्यांत करण्यांत येतील.

म्यानेजर
स्व. हि. चि. नाटक मंडळी.

नोटीस

रा० रा० हरिराम रतीराम दुकान तेल्हारा यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मास आह्मी तारीख ६।१।०५ रोजीची नोटीस दिल्या नंतर तुह्माकडून ता० ९।१।०५ ची नोटीस आह्मांस आली ती पावली. आपल्या मूळच्या करारा प्रमाणें तुह्मी माल आमच्या जिनांत मोजून द्यावयाचा असून हल्लींच्या नोटीशींत तेल्हारा कॉटन जिनिंग कंपनी व छगुलाल तापडे यांचे कंपौंडांत मोजून देण्याविषयीं ह्मटलें आहे तें बरोबर नाहीं तथापि सदर्हू कंपौंडांत माल मोजून देत असल्यास आह्मी त्या प्रमाणें तो घेण्यास तयार आहों मात्र तो आमच्या कंपौंडांत आणण्या बद्दल जो खर्च पडेल तो तुह्मांस सोसावा लागेल. याशिवाय मूळच्या करारांत कार्तिक शुद्ध १५ पासून पौष शुद्ध १५ पावेतों माल मोजून देण्याची मुदत ठरविली असतां तुह्मी आपल्या नोटीशींत पौष शुद्ध १४ स राहिलेला माल मोजून देण्याचें ह्मणत आहां ! सबब ह्या नोटीशी वरून तुह्मांस कळविण्यांत येत आहे कीं सदर्हू दिवशीं व पौष शुद्ध १५ रोजीं जो माल मोजून देण्यास तयार असाल तो तुमच्या व आमच्या पंचांनीं पसंत केल्यानंतर आह्मी मोजून घेऊं. पौष शुद्ध १५ अखेर सर्व माल मोजून न दिल्यास राहिलेल्या मालाबद्दल नुकसानीची रकम भरून देण्यास आह्मी जबाबदार नाहीं. कारण आमच्या पूर्वीच्या नोटीसींत कळविल्या प्रमाणें करारा विरुद्ध वर्तन करण्यास तुह्मी प्रथम सुरुवात केली आहे. कळावें तारीख १५।१।०५ इ०

सही
गणेशदास गुलाबचंद
दुकान तेल्हारे तर्फे
मुखत्यार मेघादास
मुकुंद दस्तुर खुद

वर्तमानसार

स्त्रीशिक्षणाचें उत्कृष्ट चित्र--

स्त्रीशिक्षण कसें असावें ह्याबद्दल कित्येकांचा वाद आहे. पण तो वाद कार्याविषयीं नाहीं. ह्मणजे असें कीं, आह्मांला अशा तऱ्हेचें स्त्रीशिक्षण पाहिजे कीं, ज्याच्या योगानें आमच प्राचीनकाळचें स्त्रियांचें ideal चित्र साधतां येईल. ह्मणजे

‘ गृहिणी सचिवः सखी मिथः ।
प्रियशिष्या ललिते कलाविधौ ’

हें साधेल, व आजच्या आपल्या गरजा भागतील असें हवें आहे. अथवा स्वधर्म, पत्नीधर्म, मातृधर्म व मनुजधर्म ज्याच्या योगें नीट बजावितां येतील असें शिक्षण हवें आहे ह्याबद्दल कांहीं मत भेद नाहीं. ‘यंत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते ’ हें जें मनुवाक्य आहे तें काय सांगतें ? पूजा करण्यासारखें अंगांत कांहीं असलें तरच कोणी पूजा करील. देवामध्यें देवपणा नसला तर त्याची पूजा कोण करील ? आपल्याला प्राचीन काळातील सीतेसारख्या पतिव्रता, सावित्री सारख्या पराक्रमी व दृढनिश्चयी, कौसल्या-- सुमित्रे सारख्या माता व अनसूयेसारख्या परोपकरादि गुणांनीं युक्त अशा स्त्रिया पाहिजे आहेत. आज देखील शिक्षणाच्या अभावी हे गुण आपण आपल्या स्त्रीजातींत पहात आहांना ? खाणींतून काढलेले अशुद्ध हिरे शुद्ध करून पैलू पाडून, कोंदणांत बसविल्यावर पूर्वीपेक्षां दसपट दिपतात. तेव्हां स्त्रीजातीचे स्वाभाविक सद्गुण पोसले जाव व त्यांना आपलें कर्तव्य नीट बजावितां यावें हाच शिक्षणाचा खरा हेतु होय.

चंदनाचा सुवास—चंदनाच्या झाडाच्या मुळ्या जमिनींत फार दूरवर पसरून आसपासच्या झाडांचा सुवास आकर्षण करितात यामुळें चंदनी झाड सुवासिक बनतें असा एकानें शोध लावला आहे ज्या चंदनाच्या झाडाजवळ दुसरें कोणतेंच झाड नसतें, त्या चंदनाच्या झाडास (लांकडास) वास असत नाहीं. ह्या दुसऱ्या प्रमाणावरून वरील अनुमान खरें असावेंसें वाटतें.

गुलहौसी गांजेकस– सांगली येथें चौघां कैफी लोकांनीं आपली कैफ करण्याची हौस पुरी करण्या करितां गांजा अफू वगैरे दोन चार मादक पदार्थांचें एकदम सेवन केल्यामुळें त्यांपैकीं एक जण तत्काळ मेला व बाकीचे तिघे अत्यावस्थ आहेत.

उदार देणगी–बडोदें संस्थानांत स्थानिक स्वराज्यास मदत करण्यासाठीं दरसाल एक लक्ष तीस हजार रुपये देण्याचा ठराव गायकवाड सरकारनें केला आहे.

चमत्कारीक समजूत—मुंबईच्या बोहरी लोकांचे मुख्य मुल्लासाहेब यांनीं बोहरी जातींतल्या स्त्रीपुरुषांनीं मुंबईचें औद्योगिक प्रदर्शन पाहण्यास जाऊं नये असें ठरविलें आहे. याचें कारण त्या प्रदर्शनांत बोहरी जातीच्या स्त्रीचा, व पुरुषाचा असे दोन पुतळे मांडले आहेत. बोहरी लोकांच्या धर्मसमजुतीप्रमाणें माणसांची तसबीर काढणें व पुतळे करणें हें धर्मबाह्य कृत्य आहे हें या मनाईचें कारण आहे असें कळतें. हें

पोरकट कलेक्टर:— मद्रासकडील एक कलेक्टरसाहेब एक घर डिसइनफेक्ट करविण्याकारितां गेले होते, तेथें लोकांची गर्दी जमली. त्यांत एक न्हावी आपल्या धोपटीसह उभा होता. त्याजकडे कलेक्टर साहेबांनीं पाहून त्याच्या हातांतील धोपटी हिसकावून घेतली. व त्यांतील कात्री बाहेर काढून तिनें त्या न्हाव्याची मिशी कापून काढली. त्या बरोबर सर्व मंडळींत एकच हशा झाला. कलेक्टर सारख्या वजनदार अधिकाऱ्याचें असें पोरकट वर्तन असणें बरोबर नाहीं.

धाडसीवर दंड :–कलकत्ता येथील सरकारी खजिन्यांतुन एका हमालानें ४ हजार रुपयांच्या २ थैल्या पळविल्या. पोलिसचा तपास सुरू आहे परंतु पत्ता नाहीं. पांचशें रुपयांचें इनाम जो त्याला पकडून आणील त्यास मिळेल.

विलक्षण झाड:= टीहूॲनटिपी येथें एका चमत्कारिक झाडाचा नुक्ताच शोध लागला आहे. या झाडावर फार सुंदर फुलें येत असतात, तीं प्रातःकाळीं पांढरी असतात. दोन प्रहरीं लाल होतात आणि रात्रीं निळी होतात. या फुलांचा रंग इतका नियमित वेळीं बदलत असतो कीं त्यांत चूक ह्मणून कधींच होत नाहीं. व या फुलांच्या रंगावरून बिनचूक वेळ सांगतां येते.

हत्तीचें शहाणपणः– एका हत्तीणीचें पोर एका पाण्याच्या डबक्यामध्यें पडलें. त्यामुळें त्याला बाहेर निघतां येईना. शेवटीं त्याच्या आईनें अशी युक्ति काढली कीं तिनें त्या डबक्यामध्यें माती आणि झाडाच्या फांद्या तोडून आणून टाकण्यास सुरवात केली. परंतु तिचा हा शहाणपणाचा प्रयत्न व्यर्थ गेला. तें डबकें माती आणि झाडाच्या फांद्या यांनीं भरून जाण्यापूर्वीच तेथें शिकारी लोक आले. त्यांना पाहून ती हत्तीण पळून गेली; आणि त्या शिकारी लोकांना कांहीं श्रम न पडतां तें हत्तीचें पोर त्यांच्या हातीं लागलें.

नवा उपयुक्त कायदा:– सरकारी नोकरांस पेनशनें देण्याकारितां आजपर्यंत जी पंचावन वर्षें वयाची सवलत होती ती कमी करून यापुढें पंन्नासावे वर्षीच पेनशनींत काढण्याचा विचार घाटत असल्याचें समजतें. लोकांची शक्ती फार कमी झाली काय?

केळीच्या सोपटाचीं पागोटीं:— त्रिवेंद्रम येथील आर्टस्कूलमध्यें केळींच्या सोपटाच्या धाग्यापासून पागोटीं तयार करण्यांत येत असून ती त्रावणकोर येथील पुष्कळ लोक वापरीत आहेत. ह्या पागोट्यांचा पोत चांगला असून ती चांगला असून तीं चांगली टिकाऊ आहेत.

चांगला कायदा:– येनिगोल्यांड येथें सोळा वर्षांपेक्षां कमी वयाच्या मनुष्यास नाटकास जाण्याची मनाई आहे. हा कायदा चांगला आहे. कारण यामुळें मलांच्या मनावर नाटकांचा वाईट परिणाम होत नाहीं.

प्रो. सेल्बी साहेबांचें मत–लोखंडाचे पाय असलेल्या लोखंडाच्याच फळीवर, भिंतीपासून कांहीं अंतरावर, पुस्तकें वगैरे ठेविल्यास वाळवीपासून व इतर किड्यांपासून तीं अगदीं सुरक्षित रहातात असें सेल्बी

के. प्रे. क्रूगर यांचा आपल्या देशबांधवास उपदेश—

ज्याला आपली उन्नती करून घेण्याची इच्छा असेल त्यानें आपली पुर्वस्थिति डोळ्यां पुढून जाऊं देतां कामा नये. पूर्वस्थितींत तुह्मालां जेवढें ह्मणून चांगलें व सुंदर सांपडण्यासारखें असेल तेवढें शोधून काढा, तुह्माला पुढें कोठवर जावयाचें आह हें त्यावरून ठरवा व त्या मार्गी जाण्याचा प्रयत्न करा. आजपर्यंत जी इमारत उभारली ती ढांसळली, तिचा सर्वथा नाश झाला हें खरें आहे. परंतु आपण आपल्या मानसिक व शारिरिक शक्ति एकवटल्या तर सध्यां जमीनदोस्त झालेली इमारतही आपल्याला पुनः उभारतां येईल.

आपणांमध्यें जी एकी व्यक्त होत आहे तीबद्दल मला कृतज्ञता वाटते. ‘ लूट मोडून राज्य करणें ’ या शब्दांतील गर्भित अर्थ कधींही विसरूं नका व हे शब्द आपल्या राष्ट्राला कधींहि लागणार नाहींत अशाबद्दल खबरदारी घ्या. असें होईल तेव्हांच आपलें राष्ट्र व आपली भाषा ही जिवंत राहून त्यांचा उत्कर्ष होईल. ’ आपल्या लोकांनीं हा उपदेश चांगला ऐकावा.

उदार देणगी– मुसलमान जातींत स्त्री शिक्षणाचा प्रसार करण्याकरितां व अलीगड कालेजच्या मदती करितां भोपाळच्या बेगम साहेबांनीं ३४,००० रुपये इनाम दिले, व महमुदाबादच्या राजानें ३१००० रुपये दिले. अलीगडास मुसलमानी स्वतंत्र विश्वविद्यालय स्थापण्याचा मुसलमान मंडळीचा विचार आहे, त्याप्रीत्यर्थ अलीगड कालेजच्या तिजोरींत आजच १,०४,००० रुपये येऊन पडले आहेत व आणखी येत आहेत. मुसलमानांनीं दाखविलेला हा अभिमान खरोखरी अभिनंदनीय आहे.

एका जपानी वीराचे मरणाचे वेळचे उद्गार— मला सात वेळ पुनः पुनः देवानें जन्मास घालावें आणि बंडखोरापासून मीं आपल्या देशाचें रक्षण करावें अशी माझी फार इच्छा आहे. “ मरणास नव्हे अपमानास भ्यालें पाहिजे ” हेंच त्या वीरांचें ब्रीद व आदर्श वाक्य (Motto) आहे. त्यांचीं मुख्य तत्व ह्मणजे “ राजाकरतां मरा ” “ देशाकरतां मरा ” “मृत्यूस नव्हे अपमानास भ्यालें पाहिजे ” हींच होत. अशा वीरापुढें खडगांचे पर्वत किंवा गोळ्यांचा वर्षाव काय करणार !

गमतीचें दारूकाम— नागासाकी [जपान] येथें एका कारागिरानें एक विलक्षण दारूकाम तयार केलें आहे. हें दारू काम सोडलें ह्मणजे, मोठमोठ्या आकाराचे पक्षी हुबेहूब जिवंत पक्ष्यांप्रमाणें हवेंतून हालचाल करूं लागतात.

डाक्टरांचें मत— जे लोक प्रातःकाळच्या उपहाराच्या वेळीं चापून जेवतात ते लोक फार वर्षे जगतात असें वैद्य-

दोन एकजीव मुली— बोहेमियामधील एका शेतकऱ्याच्या दोन तरुण मुली नुकत्याच डोव्हर येथें एका स्टीमरमधून उतरल्या. या मुली जुळ्या असून कमरेच्या खालच्या भागाशीं एकमेकांस जुळलेल्या आहेत. त्यांचें वय २६ वर्षांचें आहे. त्या रेलवेंतून प्रवास करीत असतां त्यांस दोन तिकिटें काढावी लागत असत. पण स्टीमरमध्यें त्यांस एका टिकिटांवच जाऊं देण्यांत आलें होतें. त्या एकमेकांच्या खांद्यावर हात टाकून सरळ पावलानें चैनींत चालतात. मानसिक स्वभावाच्या दृष्टीनें पाहतां त्या दोघीजणी निरनिराळ्या आहेत, कारण एक निजली असतां दुसरी कांहीं तरी वाद्य वाजवीत राहते. एकीला गोड पदार्थ आवडतात तर दुसरीला आवडत नाहींत या चमत्कारिक मुलींस लंडन येथें प्रदर्शनांत पाठविण्यांत येणार आहे, असें समजतें.

मध्यप्रांताची चीफ कमिशनरी– या जागेवर मि. जे. ओ. मिलर यांची नेमणूक करण्यांत आली आहे. पण ते सध्यां सर्वे कमिटीचें अध्यक्ष आहेत व तें काम पुरें होईपर्यंत त्यांस या जागेवर दाखल होतां येणार नाहीं. त्यामुळें एप्रिल महिना अखेर होईपर्यंत ऑ. सर [illegible]रिक लेली हे चीफ कमिशनरच्या जागेवर राहतील.

मार्मिक पुल– आमचा देश संपत्तिमान व सुधारलेला अशा मोठी आह्मी नेहमीं मारतों ती व्यर्थ आहे. इंग्लंडांतल्या शहरांतून एका दिवसांत जितके भिकार दृष्टीस पडते तितके संबंध आयुष्यांत तुह्माला जपानांत दिसणार नाहीं ज्याला खायाला मिळत नाहीं, असा मनुष्य आढळत नाहीं. लोकसमुदाय जरी गरीब आहे, तरी खाण्यापिण्यास, लत्याकपड्यास कोणास कमी नाहीं तेथली घरेंदारें अगदीं स्वच्छ व आनंदित असे चोंहोंकडे दृष्टीस पडतात. भिकारच नसल्या कारणानें इंग्लंड सारखीं भिकाऱ्यांना पोसण्याकरितां तेथें अनाथगृहेंही बांधलेली नाहींत. परंतु गरीब लोकांकरितां धर्मार्थदवाखानें पुष्कळ आहेत.

चमत्कारिक मासे— जावा आणि बोर्निओमध्यें पाण्याच्या तळ्यांमधून दोन प्रकारचे मासे आढळतात. जेव्हां तळ्यांतील पाणी नाहींसें होतें, त्या वेळीं हे मासे चिखलांत जाऊन बसतात. व तेथें सर्व उन्हाळा काढून पावसाळ्यांत फिरून तळ्यांत येतात.

श्रम परिहार

–बर्लिन येथील एका डाक्टरानें असें प्रसिद्ध केलें आहे कीं, ज्यांना मानसिक श्रम फार करावे लागतात त्यांनीं निजतांना डोकें किंचित सखल करून व पाय थोडेसे उंच करून निजावें ह्मणजे श्रम परिहार होतात. हळूंहळूं संवय करून वरील आसन साध्य करून घ्यावें, असें सदरील डाक्तरांचें ह्मणणें

औषधालय

(खामगांव- जळालपुरा)

आमच्या औषधालयांत (दवाखान्यांत) नाडी परीक्षा वगैरे अष्टविध परीक्षेनें रोगाचें निदान करून औषध योजना केली जाते. बाहेर गांवच्या रोग्यांनीं खुलासेवार प्रकृतिमान कळविल्यास त्यावरूनही अनुभवशीर गुणकारक औषधें पाठवूं. सर्व रोगांवर खात्रीचीं औषधें तयार आहेत; त्यां पैकीं मुख्य खालीं लिहिल्या प्रमाणें:—

सार्सापरिला— रक्तशुद्धि करणाऱ्या देशी व विलायती वनस्पतीं पासून हें औषध तयार केलेलें आहे. गरमी (उपदंश) पासून सर्वांगावर पुरळ उठणें किंवा काळे डाग पडणें, कच्चें रसायन अंगावर फुटणें किंवा त्यापासून सांधे दुखणें, सुजणें यावर हें अगदीं खात्रीचें औषध आहे. गरमी शिवाय दुसऱ्या कोणत्याहि कारणानें रक्त बिघडणें, कोरडी खरूज, कंडू, पुरळ, गळ्याच्या वगैरे गाठीं सुजणें, संधिवात, (सांधे दुखणें व सुजणें) शरीराचा कोणताहि भाग दुखणें व जुना खोकला, गंडमाळा यांवरही ह्याच उत्तम उपयोग होतो. किं० लहान बाटली १। रु. मोठी बाटली २॥ रु. पोस्टेज अनुक्रमें ।= व ·॥·

धातुवर्धकगुटि—कामोद्दीपक गोळ्या पेक्षां ह्या गुटिका गुणांनीं फारच श्रेष्ठ आहेत; कारण कामोद्दीपक गोळ्यांनीं सप्त धातु न वाढतां विषय वासना मात्र वाढते; व त्यामुळें धातूचा फाजील व्यय होऊन त्या पासून धातु क्षीणता धातुपातळ होणें वगैरे वाईट परिणाम होतात तसे ह्या गुटिकांनीं न होता सप्त धातु वाढून कामोद्दीपन (विषयवासना) होतें कोणत्याहि कारणानें आलेलें नपुंसकत्व, अशक्तता, लवकर धातुपात होणें, झोंपेंत धातुपात होणें वगैरे सर्व विकारांवर फारच उपयोगी किं० २५ गोळ्यास १ रु.

गरमी (उपदंश) वर गोळ्या—चट्टा. सुज, बद, पुरमी वगैरे सर्व विकार कितीही दिवसांचे असले तरी ह्या गोळ्यांनीं खात्रीनें बरे होतात. ह्यांत अपायकारक रसायनी औषध बिलकूल नाहीं. पथ्य विशेष नाहीं किं० ३० गो. रु. २

परम्यावर औषध— लघवीची जळजळ, तिडीक इ० २४ तासांत बरें होतात. किं० रु. १॥

बाळंत रोगावर औषध— हें अनुभवशीर खात्रीचें औषध आहे. किं० ३० गो. रु. ५

बालामृत— संग्रहणी. पंडु, अशक्तता, खोकला इ० विकारांवर मुलांना उपयोगी किं० दर बा. ·॥।·

हिंवताप व पानथरी यांवर औषधें— प्रत्येक औषधास किं० १ रु.

भस्में, मात्रा, पाक, आसव वगैरे सर्व शास्त्रोक्त औषधें तयार आहेत त्यां पैकीं मुख्य:—

अभ्रक भस्म- क्षय, खोकला, इ०	किं० दर तो. रु. १५
लोहभस्म (शतपुटी) पंडु, अशक्तता इ०	,, ,, रु. ३
मंडूर भस्म-पंडु, संग्रहणी इ०	,, ,, रु. १
मधुमंडूर- वरच्याहून जास्त गुणकारी	,, ,, रु. २
प्रवाळ भस्म नं. २ जीर्णज्वर, धातुविकार इ०	,, ,, रु. १
प्रवाळ भस्म नं० १ वरच्याहून जास्त गुणकारी	,, ,, रु. २
सूत शेखर- पित्तविकार, मोंवळ इ०	,, ,, रु. ४
खोकल्यावर गोळ्या-खोकला दमा	,, ,, ·॥·
सुवर्णमाक्षिक-धातुविकार जीर्णज्वर इ०	,, ,, रु. १
हेमगर्भ मात्रा- वात कफ इ०	,, ,, रु. १८
चंद्रप्रभा- मेह, मुरलेली गरमी इ०	,, ,, रु. १॥
सु० मा० वसंत-जीर्णज्वर, अग्निमांद्य इ०	,, ,, रु. ६
महायोगराज गुग्गुळ- सर्व वात विकार	,, ,, रु. २
रेचक गोळ्या (जुलाब होण्यास)	३२ गो० रु. १

औषधें रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. पांच [illegible] कमिशन. खुलासा पत्रद्वारें.

वैद्य वासुदेव शास्त्री गोडबोले
खामगांव (वऱ्हाड)

ORIENTAL
GOVERNMENT SECURITY
LIFE ASSURANCE COMPANY, LIMITED,
Established 1874,
Head Office--**BOMBAY**
Chief Agency for C. P. Berar & Khandesh
Head—quarters—Nagpur, C. P.
FUNDS EXCEED

TWO CRORES AND TEN LAKHS
Claims paid for over One Crore and Fifteen Lakhs.

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is, when Claims arise, that the amonut due under the Policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the "Oriental" keep well before them, and act up to treating their clients with the utmost liberality

UNQUESTIONABLE SECURITY

It is not sufficient to read that a Company's Funds amoun to-given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the "Oriental" are invested in Government Securities, and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others, by employing a portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

Creditors who expect the repayment of debts at some future period, may protect themselves from loss by the failure of life in the intermediate period, by an assurance on the life of the debtor

No man can be sure how long he will live; and although he may save money, yet if he die early, before he has had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance, is means by which this danger is got over. Life being so uncertain the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the 'Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. FOR TERMS PLEASE APPLY TO UNDER—SIGNED.

Prospectuses, forms, and any further information, can be obtained on application to—

M. De SOUZA,
Chief Agent
for C. P. Berar and Khandesh,

श्रीमंत रा. सा. मल्लापाअण्णा वारद,
सोलापूर-यांनीं अनुभव घेऊन पसंत केलेल्या

वझेकृत कफनाशक गोळ्या.

लहान मुलांस कफ दाटून श्वास लागतो, खोकला येतो, कफ थुंकतां येत नाहीं, दूध किंवा अन्न खावेनासें होऊन मुलें घाळ पडतात, ज्याला—

पोटांतलें, डबा, सुशी,

असें ह्मणतात; त्यांवर अगदीं इजा न होतां खातरीनें

दोन तासांत गुण देणाऱ्या

अनेक डॉक्तर, वैद्य यांच्या वीस वर्षांच्या अनुभवानें आबालवृद्धादि सर्वत्रांस सारख्या उपयोगी ठरलेल्या.

सर भालचंद्र कृष्ण भाटवडेकर, मुंबई हे [illegible] पेशा वगैरे वापरीत आहेत.

डॉ. देशमुख M.D. मुंबई यांनीं उपयोग करून पसंत केल्या आहेत.

अनुपान कागदासह	
५ गोळ्यांचे कुपीस ।- रु.	
२५ ,, ,, १ रु.	
१०० ,, ,, ३ रु.	

रोखीनें अगर व्हा. पे. पार्सलनें मिळतील. ग्राहकांचा पत्ता पोष्टाचे नांवासह सुवाच्य असावा. व्यापाऱ्यांस कमिशन मिळेल त्याचा ठराव समक्ष अगर पत्रद्वारें करावा.

मालक—वि. शि. वझे, सावंतवाडी.

☞ हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

जाहिरात

कळविण्यांत येतें कीं आपले वाशीम सडकेवरील बगिच्यांत उत्तम संत्र्याचीं झाडें २०० शे ३०० शे दोन तीन फूट उंचीची विकाऊ आहेत ज्यास घेणें असेल त्यांनीं आह्मांस समक्ष भेटावें. तारीख ८ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी.

(सही)

मं० त० व० बच्चुलाल गोंदुलाल अगरवाले साहू राहाणार आकोले.

नोटीशीचें उत्तर

नोटीस वेशमी— नालेखा वल्लद रमजानखा मुसलमान राहणार शेगांव याज कडेसः—

खालीं सही करणार याज कडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुमचे कडून तारीख २ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी रोजीं नोटीस आली ती पावली मजकूर समजला. परंतु तुह्मी लिहिलेली नोटीस अगदीं लबाडीची असून तुह्मी आह्मी निराळें राहिल्यास फार दिवस झाले. व ह्याज विषयीं सर्व जगास माहिती आहे. माझ्या जिनगीवर आपला कांहीं एक हक्क नाही. तुह्मी नोटीस दिली ह्मणून मजला नोटीस देणें भाग पडलें. करितां आपणास ह्या नोटीशीचा खर्च भरून द्यावा लागेल. कळावें तारीख ९ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी.

सही.

बाबुलाल वल्लद रमजानखा मुसलमान राहणार शेगांव तालुके खामगांव याचे हातची निशाणी असे.

दस्तुर राजाराम संभाजी भगत.

नोटीस

वेशमी— भाई हिरालाल बीन मुसदीलाल गौडब्राह्मण मुक्काम आमीन पोष्ट समाना जि. करनाल देश पंजाब. यांसः—

खाली सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं आमची भावजई नामे देवी जवजे नंदलाल जहागिरदार इजपासी तुह्मी नोकर असून ती जिवंत असतां दोन महिन्यापूर्वीं तिचे जंगम जिनगी सुद्धां तिला रादोर जिल्हा करनाल येथून तुह्मी आपले गांवी घरी घेऊन गेले नंतर तुमचेच घरी ती मरण पावली तिचा सामान जंगम मिळकत तुमचेपासी आहे करितां ही नोटीस देण्यांत येते कीं नोटीस पावले दिवसा पासून पंधरा दिवसांत तिचा सामान पैसे सर्व आह्मास समजून द्यावे नाहीं तर तिचे मिळकती बद्दल तुमचेवर सिव्हिल कोर्टांत दावा करून कोर्ट खर्चासुद्धा भरून घेतले जाईन. कळावे तारीख ३।१।०५ इ०

सही

गदाधर श्रीधर जाहागीरदार राहणार अडगांव दस्तुर खुद्द.

नोटीस.

वेशमी— रा० रा० गणेसीलाल बीन मुसदीलाल गौड ब्राह्मण वस्ती मौजे अडगांव जहागीर ता० आकोट. यांसः-

खाली सही करणार याजकडून नोटीस येते कीं, तुह्मी आमची भावजई नाम आसादेवी जवजे नंदलाल जाहागीरदार इचे कुलमुखत्यार असून तारीख २९।१०।०४ इसवी रोजीं पंजाब देशांत ती मरण पावली आहे तुह्मी तिचे कुलमुखत्यार असल्यामुळें येथें ती आपली स्थावर जंगम जिनगी हमेशा तुमचेवर सोपून ती दरसाल देशात जात होती हल्लीं ती मरण पावल्यामुळें तुह्मास कळविण्यांत येते कीं तिची जी स्थावर जंगम मिळकत तुमचे ताब्यांत आहे. तर नोटीस पावल्या दिवसा पासून पंधरा दिवसांत आह्मास सोपून द्यावी नाहीं तर तुमचेवर सिव्हिल कोर्टांत दावा करून कोर्ट खर्चासुद्धां ती भरून घेतली जाईल कळावे तारीख १ जानेवारी १९०५ इ०

सही

गदाधर श्रीधर जाहागिरदार मौजे अडगांव दस्तुर खुद्द.

नोटीस

वेशमी हरी मल्हारा कचार राहणार आलेगांव ता. बाळापूर यांसः—

मी खाली सही करणार या लेखानें कळवितो कीं:—

तुह्मी आमचे जवळून कापूस खंडी ७ आलेगावच्या गोऱ्याचे दर ६५ पासष्ट प्रमाणें विकत घेतला. मोजून घेण्याचा करार नागदिवाळीचा असून कापूस आमचे गांवात मोजून घ्यावयाचा होता. इसाराबद्दल रुपये १५ पंधरा आह्मांस तुह्मी दिले आहेत. सदर्हु कापूस मोजून घेण्याबद्दल आह्मी तुह्मांस अनेक वेळां सांगितलें तरी अद्याप तुह्मी मोजून घेतला नाहीं. तर ही नोटीस पावल्या पासून ४ दिवसांचे आंत आमचे दुकानीं येऊन कापूस मोजून घेऊन जावा आणि आमची बाकी चुकती करून पावती ध्यावी. तसें न केल्यास कापूस बाजारभावाप्रमाणें विकून टाकूं व जे नुकसान होईल तें तुह्मापासून फिर्याद करून सर्व खर्चासुद्धां भरून घेतलें जाईल. कळावे ता. ११।१।०५

सही (मारवाडींत)

अमोलकचंद फूलचंद दस्तुर फूलचंद गंभीरमल राहणार चोंढी ता. बाळापूर. पोस्ट आडगांव

नोटीस

पुंडलीक वल्लद भिवसन गावंडे राहणार मांजरी तालुका बाळापूर यासः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमच्याशी गंधर्व लावला असून गंधर्व होऊन अजमास चार वर्षें झालीं तेव्हांपासून तुह्मी मला बरोबर वागवीत नाहीं कांहीं तरी खोटी आळ घेऊन मजला दूषण ठेवून माझे आईबापाचे घरीं मजला रवाना करीत असता व तुमचे घरीं संसार करूं देत नाहीं. असें बेरच वेळ झालें; आतां आज पांच सहा महिने झाले असतील मी बरोबर तुमच्या वागवीन असें माझ्या चाचाशीं व माझा मामा धनसिंग यांच्याशीं करार करून घेऊन गेला आणि तेथें गेल्यावर कांहीं दिवस ठेवून मजला तुह्मी कपाशीचे चोरीची आळ घेऊन मजला तुह्मी आपले स्नेहाचे घरीं आगर येथें ठेविलें. तेथेंहि मी कांहीं दिवस राहिल्यावर बातमी आगरला असल्याची माझे बापास व मामास कळल्यावरून त्यांनीं तुमच्याशीं बोलचाल करून घरीं घेऊन गेलें. आगर येथें चार चौघांत तुह्मी असें सांगितलें कीं तुझा बाप मजला १५० रुपये देईल तर मी फारकती देतों. मला दुसरा पाटाचा नवरा करण्याची इच्छा आज होत नाहीं करितां ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आंत माझे वागविण्याची व अन्नवस्त्र देण्याची व्यवस्था करावी. याप्रमाणें तुह्मी न केल्यास मजला निराळी तुमचे विरुद्ध व्यवस्था करावी लागेल. ही नोटीस दिली तारीख ६।१।०५ इसवी.

सहीची निशाणी

भागी मर्द पुंडलीक वल्लद भिवसन गावंडे राहणार हातरूण तालुके बाळापूर.

नोटीस

श्रीमंत राजमान्य राजश्री गणेशदास गुलाबचंद मारवाडी दुकान तेल्हारा यांस

हरीराम सतीदान दुकान तेल्हारा याचेकडून नोटीस देण्यांत येते कीं आह्मी तुमच्याशीं कपाशींचा सवदा केला आहे. त्यांत मालाचे बरेवाईटपणाबद्दल आपण वांधा घातला आहे. करितां तुह्मास कळविण्यांत येतें कीं सवद्या पैकीं ३३० खंडी माल तुह्मास आह्मी मोजून दिलाच आहे व बाकी माल आह्मी देत असतां तुह्मी मोजून घेत नाहीं. सबब तो माल तेल्हारा येथें कॉटन जिनिंग कंपनी व छगुलाल तापडीया याचें कंपौंडांत मिती पौष शुद्ध १४ रोजीं तयार ठेवीत आहे त्याचें पसंती नापसंती करितां करारा प्रमाणें सावकार पंच मुक्रर करणें जरूर आहे ह्मणून आह्मी आमचे तर्फे दोन पंच वर लिहिले दिवशीं मालाचे परीक्षे करितां हजर ठेवूं. आपणही आपलें तर्फे दोन पंच हजर ठेवावे ते पंच जो माल पसंत करतील तो आपण मोजून घेऊन पैसा किंमतीचा दिला पाहिजे. तसें न केल्यास कायद्या प्रमाणें तजवीज करूं कळावें ता. ९ माहे जानेवारी सन १९०५ ई.

सही (मारवाडींत)

हरीराम सतीदान दुकान तेल्हारा तर्फे वकील व्यंकटेश कृष्ण देसाई.

नोटीस

मे० ~~खाजे गुलाम लुतफोद्दीन वल्लद खाजे गुलाम लुतफोद्दीन~~ जहागिरदार मुक्काम पातुरशेखबाबू तालुका बाळापूर यांसः—

खाली सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं आमच्या जहागिरींच्या हिश्याच्या दरसालच्या रकमेपैकीं दोन तृतीयांश रक्कम आपण परभारें मे. शेख इब्राहिम वल्लद महमद अमीर राहणार आकोला यांस दरसालं देत जावी. त्यांची पावती आह्माला मंजूर आहे. त्यांस रक्कम पोंचलीं ह्मणजे ती आह्मास पोंचलीं असें समजावें. आणि दरसालच्या आमच्या हिश्याची बाकीची एक तृतीयांश रक्कम आह्मास पोंचती करीत जावी. ही व्यवस्था आह्मी दुसरी नोटीस देईपर्यंत चालू ठेवावी.

यंदा आह्माला रुपयांची फार गरज पडली ह्मणून आह्मी रक्कम अगाऊन मे. शेख इब्राहिम वल्लद महमद अमीर राहणार आकोला याजकडून कर्जाच्या रूपानें उचलली आहे तेव्हा चालू १३१४ फसली सालाबद्दलची सर्वच रक्कम परभारें शेख इब्राहिम वल्लद महमद अमीर यांस चुकती द्यावी व त्यांची पावती घ्यावी ह्मणजे आमच्या हिश्याची सर्व रक्कम आह्मास पोंचल्यासारखी होईल. पुढील १३१५ फसली पासूनची व्यवस्था अशी ठेवावी कीं आमच्या हिश्याची दोन तृतीयांश रक्कम मे. शेख इब्राहिम साहेब यांस देऊन बाकीची एक तृतीयांश रक्कम आह्मास पोंचती करण्याची मेहेरबानी करीत जावी. कळावें. तारीख ८ जानेवारी सन १९०५ इसवी.

सह्या (उर्दूत)

(१) खाजा अबदुल रहिमान वल्लद खाजा हुसेन उद्दीनखा

(२) खाजा अजिमुद्दीन वल्लद खाजा हुसेन उद्दीनखा.

(३) खाजा उमेदउल्लाखा वल्लद खाजा करीमोद्दीनखा.

(४) खाजा अबदूल गफूर वल्लद खाजा हुसेन उद्दीनखा.

चौघा तर्फे वहिवाटदार मुखत्यार खाजा अबदूल गफूर वल्लद खाजा हुसेन उद्दी. खा.

नोटीस

वेशमी— ‘ गोपीकिसन गोपाळदास ’ या नांवाची फॅक्टरी बारशीटाकळी याचे भागीनदार लोकांसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें कळवितो कीं, या फॅक्टरींत माझा ४।१८४ चा हिस्सा आहे हा मी रा० रा० मोतीलाल बन्सीलाल साहू आकोला यांस ४ चार हजार रुपयांस विकण्याचा सवदा ठरला आहे व रा. मोतीलाल हे हा हिस्सा घेण्यास तयार आहेत. भागीनदारांपैकीं कोणास हा हिस्सा ४ हजारास विकत घ्यावयाचा असल्यास त्यांनें आह्मांस आठ दिवसांत लेखी कळवून व रुपये देऊन हिस्सा ट्रान्सफर करून घ्यावा. येणें प्रमाणें आठ दिवसांत भागीनदारांपैकीं कोणी न घेतल्यास तो हिस्सा भागीनदारांपैकीं कोणास घ्यावयाचा नाहीं असें समजून रा. मोतीलाल यांचा ट्रान्सफरचा सवदा पक्का केला जाईल व मग भागीनदारांपैकीं कोणाचा

हक्क राहणार नाहीं. कळावे तारीख ११ जानेवारी सन १९०५ इसवी.

सही.
किसनलाल मोहानलाल
साहू वारशीटाकळी
दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बकमी मुकाजी वल्लद कुकाजी ढोले कुणबी रा. जानोरी निपाणी ता. खामगांव यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुमची मला हस्तलिखीत नोटीस ता० ४।१।०५ रोजीं पावली त्यांतील मजकूर खोटा आहे. तुमचा व माझा आपल्या वडिलानीं कमावलेल्या इस्टेटीचा हिस्सा तर झाल्यच पण आपला चुलता नवलाजी वल्लद जानजी ढोले हे मरण पावले तेव्हां त्याचे इस्टेटीचा हिस्सा व्हावयाचा होता ह्मणून मी तुह्मांस पंचा समक्ष ह्मटले असतां तुह्मी कबूल केलें परंतु तुह्मांस कोणी तरी लबाडानें फंद दिल्यावरून तुह्मी मजलाच उलटी नोटीस दिली कीं जानोरी येथील शेत सर्व्हे नंबर २१ व शेत सर्व्हे नंबर १३८ भुमरी शेतांतील कापूस जबरदस्तीनें तुह्मी नेला ह्मणून लिहिले परंतु तुमचें लिहिणें अगदीं खोटें आहे मी मुळीच सदर्हु शेतांतील कापूस नेला नाहीं असें असतां विनाकारण नोटीस दिली. असो. आपल्या चुलत्याची इस्टेट येणेंप्रमाणेंः—

रोख रुपये २०००, नथा दोन तोळे २, बाळ्या बारा तोळे ३, मुदी एक तोळे ३, एकूण किंमत रुपये १७५. चांदीचे डागिने अजमास तोळे २०० किंमत रुपये १५०, व शेतांतील माल सुमारें रुपये एक हजारचा, जवारी पायली (अडीच शेरांची) खंडी १२ व जानोरी येथील शेत सर्वे नंबर २१ सर्वे नंबर १३८, हे दोन्हीही तीन तिफण व येऊलखेड येथील शेत तीन तीफण एकूण सहा तीफण अशी एकंदर इस्टेट तुमचे ताब्यांत आहे.

सदर्हू इस्टेटीचे आपण दोघेजण सारखे वाटेकरी आहोंत करितां निम्मा हिस्सा मला द्यावा व निमे तुह्मी घ्यावा असे ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांच आंत न केल्यास मला कोर्ट मार्फत रीतशीर व्यवस्था करावी लागेल. तुह्मी विनाकारण खर्चांत व त्रासांत पडूं नये ह्मणून तुह्मास अगाऊ सूचना केली आहे. याउपर तुमची मर्जी. वरील लिहिलेली इस्टेट तुह्मी कोणास गहाण, बक्षीस किंवा खरेदी देऊं नये दिल्यास तुह्मास व लिहून घेणारास जबाबदार धरले जाईल. कळावें. तारीख ६।१।०५.

सही
नागोजी वल्लद कुकाजी ढोले
कुणबी राहणार जानोरी निपाणी
दस्तुर धनसा अमरसा सावजी
दस्तुर खुद्द.

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस या जाहिरातीनें कळवियांत येते कीं माझा वडील भाऊ मुकाजी वल्लद कुकाजी ढोले कुणबी राहणार जानोरी निपाणी ता० खामगांव याचा व माझा आमचे वडिलानें कमावलेल्या इस्टेटीचा तर हिस्सा झालाच आहे पण आमचा चुलता नवलाजी वल्लद जानजी ढोले हा मरण पावला त्याची सर्व इस्टट सदरहू माझा भाऊ याचे जवळ आहे. आमचे चुलत्याचे इस्टेटीचे आह्मी दोघे भाऊ एकसारखे वाटेकरी आहोंत तरी सदरहू इस्टेटीचा कोणताही भाग कोणीही गहाण, बक्षीस, खरेदी वगैरे माझे भावा पासून माझे सहीच्या वाचून लिहून घेऊं नये. घेतल्यास ज्याचा तो जबाबदार राहील. कळावे तारीख ६ जानेवारी सन १९०५ इसवी.

सही.
नागोजी वल्लद कुकाजी ढोले
राहणार जानोरी निपाणी
ता० खामगांव पोस्ट
शेगांव निशाणी खुद्द
हातची.

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवैद्यौषधालय--मुर्डी

व्हाईसराय व हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरल यांजकडील आनररी असिस्टंट सर्जन साजी अ० स० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनीं आमची औषधें बारकाईनें तपासून हल्लीं वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगांवर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आह्मांसच दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आह्मी या अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यांस कदाचित आला नाहीं तर पैसे परत देऊनही त्यांचे आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध द्यावें लागल्यास तें फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पूर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीविनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, विर्यस्तंभक रक्त शोधक, मनोत्साहकांतिवुद्धि वर्धक, सुवर्णमाक्षिक, मौक्तिक, कस्तूरी व अनेक वनस्पती मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरिरांतील मुख्य राजा जो धातू तो शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, तो दोषी असेल तर शरिरांत नानाप्रकारचे रोगरूपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारिरीक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं करितां धातु शुद्ध व पुष्ट होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षीं पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होउन सर्व सौख्य प्राप्त होतें, हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपूंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे, इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी मुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातूचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी, छातीतील रोग, हात, पाय मूत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय, पांडुरोग, मुलांची खर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशूल, मूळव्याधी, वातरोग, निद्रानाश, पित्तविकार, बाळंतरोग, मधुमेह, जुनाट परमा मुष्टिमैथूनानें आलेली कृशता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरें होऊन शरीर निरोगी मजबूत व सतेज बनतें. पचनशक्ति व स्मरणशक्ती भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धी, वृद्धी, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें, व मनास उत्साह देतात. दूध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. यांत उपयुक्त वनस्पतीचें मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटा मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष, मुलें व यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगीं आहेत. गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर कितीहि घेणारांस टपालखर्च माफ आहे चार रुपयाचे आंत वेगळा टपालखर्च ५ आणे पडेल अनुपान ख० सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दरः— एकदम ३५ गो० १ रु०, ७५ गो० २ रु०, ११५ गो० ३ रु०, १६५ गो० ४ रु०, २७५ गो० ६ रु०, ५५० गो० १० रु०.

२ अपूर्व नेत्रांजन—यानें वडस, साहरा, फुले, खुपऱ्या, बिंदू, कांच, इत्यादि नेत्रांचे सर्व विकार त्वरित बरें होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहातें. या रोगांस हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ पर्म्यांवर अपूर्व मिश्रण— कोणताही नवा जुना पर्मा, व तज्जन्य दाह, तिडीक मूत्राची लाली, संकोच, पुयस्राव, रक्तस्राव इ० विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. तिडीक एका बटकेंत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० १। भार बाटलीस २ रु०

४ दंतबलवर्धक पूड— दंतसंबंधीं सर्व विकार बरे होतात. डबीस ६ आणे.

५ गजकर्ण— खरुज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसांत जातात. ड० ६ आणे

६ विंचूचें विष— औषध लावितांच उतरतें मुळी ३ तो० ८ आणे.

७ सर्व हिमज्वरांवर—हें औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असले तरी ते औषध घेताच जाऊन पुन्हा उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु०

८ प्लेगवर रामबाण औषधें—आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरें झाले आहेत, करितां प्लेग सुरू होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस मलम, व वात चढू नये ह्मणून वातावर मात्रा, यांचा एकवार अनुभव पहावाच. गुणाबद्दल खात्री पटेलच. परोपकारार्थ माफक किंमत २ रु० अ० ख० सो.

९ सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवावा तो फुकट पाठवूं. औषधांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटें आहेत याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें ग्रंथोक्त रसायनें, भस्में, पाक, गुटिका आसव, तैलें, व सुगंधी अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनुपान खर्डा सोबत ट० ख० वेगळा पडेल. रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. प्रकृतीमान कळविल्यास रोग्याचे निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सूचना.

हल्लीं वर्तमानपत्रांतून औषधांच्या अनेक जाहिराती सुरू असून प्रत्येक जाहिरात निंदक लेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें खरें खोटेपणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक साशंक होतात व तसें होणें रास्तही आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निरुद्योगी, आळशी व बेअकली बनल्यामुळें एकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहुब नक्कल करून पाहिजे त्यानें करावे यामुळें अशा जाहिरातीस कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, महाराष्ट्र इ० प्रांतांत ऊत आलेला असून आमच्या आंजर्ले वगैरे गांवी तर तो पूर्णावस्थेंत येऊन आणखी ही नवीन जाहिराती सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आह्मांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इंग्रजी राज्यांत आपली थोरवी गाण्यास ज्याचा तो स्वतंत्र आहे. आह्मांस ग्राहकांस सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १५।२० वर्षें अव्याहत सुरू असून ज्यांच्या औषधांस घोलें डाक्टरांनीं सर्टीफकीट दिलें व ज्यांच्या औषधांनीं कोट्यावधी ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत त्यांचीच औषधें नेहमीं उपयोगांत आणणे अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारो जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलता व कोणाचीही निंदा न करितां अशीच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक करीत असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून उर्जीतावस्थेस आणणेची खटपट करूं. आजपर्यंत आमचे खटपटीनें यशही बरेंच आलें आहे, करितां सकल आर्यबंधूस व ग्राहकांस इतकीच प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचीच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत. तींच सर्वांनीं वापरावीं एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल. इतर जाहिरातीशीं आमचा बिलकुल संबंध नाहीं हें अवश्य लक्षांत ठेवून औषधें मागणें ती खालील बिनचूक सही व पत्त्यावरच मागवावीं ह्मणजे खरीं गुणकारक औषधें मिळून हटकून व त्वरित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य.
पत्ता—मुर्डी ता. दापोली जिल्हा
रत्नागिरी

शेत—शेतकी आणि शेतकरी

"शेत, शेतकी आणि शेतकरी" या नांवाचें पंत्रवड्याचें वर्तमानपत्र सुरू झालें. वर्गणी सालीना सर्व खर्चासुद्धां दीड रुपया पत्ता—बंगला नंबर १९९ रेल्वे स्टेशन नजीक, पुणें.

कापडाचें दुकान

किंमत रोख किंमत रोख

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी सुती माल विक्रीस तयार आहे, व्यापारी लोकांकरितां खाली लिहिल्या-प्रमाणें नफा ठेविला आहे.

मुंबईचें मालास अर्धा आणा
देशावरील मालास एक आणा

एकदां आमच्या दुकानचा माल घेऊन अनुभव घ्यावा म्हणजे सचोटीची खात्री होईल.

शा० हरगोविनदास विठ्ठलदास
ठिकाणा:— ग्रेन मार्केट समोर हाशम शेटच्या तीन मजली मकानांत आकोला
(ताजनापेठ)

कापडाचें दुकान

(एक भाव व माफक दर)

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी व सुती माल विक्रीस आहे. आमच्या कापडाचे भाव फारच थोडा नफा घेऊन आकारलेले आहेत. बाहेर गांवीं व्हाल्यु-पेबलनें माल पाठविण्याची सोय केली आहे. एक वेळ आमच्या दुकानचा माल पडताळून दुकानाच्या सचोटीचा अनुभव अवश्य घ्यावा.

शा० नागसी भाई लध्धा
ठिकाणा— कॉटन मार्केट समोर कच्छी बाजार, आकोला.

जाहिरात

गुण न आल्यास पैसे परत

परम्यावर रामबाण औषध

शंभरां पैकीं शभरांस गुण
दोनच दिवसांत हटकून गुण येतो

कसाही जुनाट व नवा परमा खात्रीनें नाहींसा होऊन लघवीची जळजळ व तिडीक एकच भाग घेतल्यानें बंद होते.

किंमत १। रुपया ट. ह. ।≡
येथील चांदीचीं भांडी वगैरे पाठवं १ रुपयास ≈।। कमिशन.

पत्ता:— एन्. जी. कान्हेरे अँन्ड को.
[नाशीक सिटी]

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवनौषधालय— मुर्डी ता० दापोली

आमच्या जडीच्या औषधांचा गुण शभरांतून एक दोन रोग्यास कदाचित् न आला तर पैसे परत देऊं व त्याचे आरोग्यार्थ जाणखी एखादें उत्तम औषध द्यावे लागल्यास तें फुकट देऊं.

मदनामृतसंजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक व पौष्टिक, वीर्यस्तंभक, रक्तशोधक-मनोत्साहक, कांतिबुद्धिवर्धक, अभ्री सुवर्णमाक्षिक, मौक्तिक, कस्तुरी व अनेक वनस्पतीमिश्र अद्भुत

गुटिका

उपयुक्त वनस्पतींचें मिश्रण केलें असल्यामुळें यांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून खालील विकारावर ह्या अत्यंत उपयोगी आहेत.

यांच्या सेवनानें नपुसकत्व, स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे, इंद्रिय शिथिलता कडकी, गर्मी संबंधीं मुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातूचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी छातींतील रोग, हातपाय, मूत्रस्थान व नेत्र यांचा दाह, क्षय पांडुरोग, मुलाची खर जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशूळ, मूळव्याधी वातरोग, निद्रानाश, पित्तविकार, बाळंतरोग मुष्टिमैथुनादि घातक संवयीनें आलेली कृशता इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी, मजबूत व सतेज बनतें, पचन शक्ति व स्मरण शक्ति भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची वृद्धि, वीर्यस्तंभन व भरपुर कामोद्दीपन होतें. शक्ती भरपूर वाढून मनास उत्साह येतो. दूध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकिटें मिळाल्या व नित्य मिळत आहेत. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष व मुलें यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहे.

गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम चार रुपयांवर कितीही घेणारास टपाल खर्च माफ. चार रुपयांचे आंत ट० ८६ आणे पडेल. अनुपान खर्डी सोबत रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें खालील पत्यावर मिळतील. दर:—

३६ गो०	१ रु०	७६ गो०	२ रु०
११६ गो०	३ रु०	१६६ गो०	४ रु०
२७६ गो०	६ रु०	५५० गो०	१० रु०

आमचेकडे या शिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें असून ग्रंथस्थ रसायनें धातूंची भस्में, पाक गुटिका वगैरेही माफक दरानें मिळतात विशेष गुणवर्णनाचा सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवावा, फुकट देऊं टपाल खर्च वेगळा पडेल. रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं.

सूचना—आलिकडे २।३ वर्षें आंजर्ले वगैरे ठिकाणीं केवळ आपमतलबी ढोंगी लोकांच्या जाहिरातीस ऊत आला असून ह्यांनीं आमचेच जाहिरातीची हुबेहूब कापी करून ते ग्राहकांचे डोळयांत धूळ फेकीत आहेत. करितां आमची सकल देशबंधुस अशी सविनय प्रार्थना आहे कीं, ज्यास खरी शास्त्रोक्त औषधें घेणें असतील त्यानीं आमचीच औषधें खालील बिनचूक सही पत्यावरच मागवावी.

पत्ता-कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य.
मु० मुर्डी ता. दापोली
जि० रत्नागिरी.

जाहिरात.

तमाम लोकास कळविण्यांत येतें कीं, आमचा विडीचा व्यापार पुष्कळ वर्षांपासून चालू आहे, परंतु आमच्या व्यापारास कमीपणा आणण्याकरितां व माल लोकास नापसंत होण्याकरितां कांहीं दुष्ट बुद्धीच्या लोकांनीं बऱ्याच खटपटी केल्या त्यापैकीं झीनाभाई बेचरदास मुक्काम मलकापूर प्रांत वऱ्हाड यांनीं आमच्या नांवाची खोटी लेबलें खोट्या मालावर लावून आमचे नांवानें माल विक्री करून बरेच दिवस आपला उदर-निर्वाह केला. परंतु आम्ही त्यास सुमारें सोळा महिन्यापूर्वीं मलकापूर येथें धरून त्याजवर सदर कृत्याबद्दल फौजदारी खटला केला. या कामांत त्यास कैद व दंड या प्रमाणें शिक्षा झाली असून त्याच इसमानें पुन्हां तसेंच खोटें काम गेल्या कार्तीक महिन्यापासून सुरू करून माल विक्री करीत होता. करितां त्यास पुन्हां आम्ही मलकापूर येथें पकडून त्याजवर फौजदारी खटला केला त्यात त्यास तारीख २८ माहे जून सन १९०४ इ० रोजीं सहा महिने सक्तमजुरी व १०० रुपये दंड याप्रमाणें शिक्षा झाली तरी अशीं खोटीं कामें करून माल-विक्री करणारांनीं व आपल्या नांवाचा खोटा माल घेणारांनीं सावध रहावें. तरी आमचे नावाचा माल घेणारे ठोक व्यापारी लोक यांनीं व किरकोळ घमोरे इसम यांनीं सदर ट्रेडमार्क रजिस्टर नंबर व आमचे नांव पाहून माल घेत जाणें.

सही—बाळाराम पुलया द० ख०
सही— गुंडाप्पा नसाप्पा दस्तुर
येलप्पा नरसप्पा.
शुक्रवारपेठ कामाट पुरा,—पुणे सिटी.

जाहिरात

लक्ष लावून एक वेळ वाचा ! वाचा !!

एम. एम्. अँन्ड सन्स

फोटोग्राफर रबर स्टांप मेकर वॉच रिपेरर आणि स्टेशनरी मरचंट आकोला [वऱ्हाड].

आज पर्यंत कोणत्याही कंपनीनें इमीटेशन रासकोप अपना या नांवाचे घड्या किमतींत विकली नसेल तो आम्ही रुपये ६ मध्यें ग्यारंटी वर्षे ५ ची देतो आहे. तर त्वरा करावी आणि घड्याळाबरोबर काच, कमान, पेटी आणि याचे बरोबर घड्याळें घेणाराचे नावाचे रबरी पेनपेनसील स्टाप तयार करून पाठवूं आणि तीन घड्याळें घेणारास व्ही. पी. खर्च माफ. व एक डझन घेणारास एक घड्याळ बक्षिस देऊं हे घड्याळ एक वेळ घेतले तर पुनः १० वर्षे पर्यंत घ्यावयास नको आणि दुसरे हर एक जातीचें घड्याळ, किंवा हर एक जातीचें स्टेशनरी सामान माफक दरानें व सचोटीनें खात्री लायक पाठवूं. या शिवाय रबराचे छाप नांवाचे हर एक जातीचें करून देऊं. आणि रबर स्टांपाच्या नमुन्याकरितां अर्ध्या आण्याचे टिकीट पाठवावे म्हणजे नमुना फुकट पाठवूं. आणि फोटो काढून घेण्याची ईच्छा असेल त्यांनीं येथें यावें. नाहीं पेक्षां आम्हांस बोलावावें. म्हणजे आम्ही येऊ. आणि २५ रुपया पेक्षा जास्त माल घेणारास दर रुपयास ८॥ अर्धा आण्या प्रमाणें कमिशन देऊं. आणि या शिवाय कांही विचारावयाचे असेल तर पत्र व्यवहार करावें म्हणजे उत्तर देऊं. नाहीपेक्षां समक्ष येऊन भेटावें म्हणजे समजेल. आणि कोणास बायसिकलवर बसायाला शिकणें असेल त्यानी यावें. शिकविण्या बद्दल फी रुपये १० पडेल. रबरस्टांप करितां हर एक गांवास एजंट पाहिजेत. कमिशन भरपूर मिळेल या सर्व कामाची व सामानाचा मागणी करावी म्हणजे खात्री होईल.

एम. एम्. अँन्ड सन्स आकोला

जाहिरात

स्टोअर सप्लायर्स

आम्ही गिरण्या, जिनिंग फॅक्टरी, म्युनिसिपालिटी, वाटरवर्क्स, इंजिनिअर्स इरिगेशन लोकल बोर्डस् वगैरेना लागणारे व मुंबईतील इतर सर्व प्रकारचे सामान फारच माफक दरानें पुरवितों.

धी ग्लोब स्टोअर्स कंपनी.
जनरल मरचन्ट्स
काळबा देवी पोस्ट
मुंबई.

मुंबई बँकची सेव्हिंग्स बँक

या बँकेंत खाली दिलेल्या अटीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षीं १ ली जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपया पर्यंत पैसा ठेविता येईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नावावर ठेविता येतील. आणि तो पैसा त्या पैकीं एकास अथवा जास्त इसमास अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यास काढतां येईल.

व्याज दरसाल दर शेंकडा ३ तीन रुप या प्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ट शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं.

नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ४।७।०३ } J. Kinniburgh एजंट

बाहेरगांवी टपालहाशिलसह...........२ रु.
वर्षाची आगाऊच दिली पाहिजे.
किरकोळ अंकास...................२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत....१ रु.
दर ओळीस...........०१०६
दुसरे खेपस..............०१

Mofussil ... ... 2/7 With postage
All Subscriptions to be paid in advance
Single copy .... 2 as

Advertments
Below 10 lines ... ... 2 Rs
Per line over 10 ... ... 3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाड समाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXXIX AKOLA MONDAY __ JANUARY 1905 NO 4

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख २३ माहे जानवारी सन १९०५ इ० अंक ४

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवैद्यौषधालय—मुर्डी

व्हाईसराय व हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरल यांजकडील आनररी असिस्टंट सर्जन माजी अ० स० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनी आमची औषधे बारकाईने तपासून हल्ली वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत. त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगांवर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आम्हांसच दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आम्ही या अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शेंभरांतून एक दोन रोग्यांस कदाचित आला नाहीं तर पैसे परत देऊंनही त्यांचे आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध द्यावें लागल्यास तें फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पूर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, वीर्यस्तंभक रक्त शोधक, मनोत्साहकांतिबुद्धि वर्धक, सुवर्णमाक्षिक, मौक्तिक, कस्तुरी व अनेक वनस्पती मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरिरांतील मुख्य राजा जी धातू ती शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, ती दोषी असेल तर शरिरांत नानाप्रकारचे रोगरूपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारिरीक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं करितां धातु शुद्ध व पुष्ट होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षी पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होऊन सर्व सौख्य प्राप्त होतें, हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपुंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे, इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी मुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातुचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी, छातीतील रोग, हात, पाय मूत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय, पांडुरोग, मुलांची खर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशूळ, मूळव्याधी, वातरोग, निद्रानाश, पित्तविकार, वाकेनरोग, मधुमेह, मुनाट परमा मुष्टिमैथुनानें आलेली कृशता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी मजबूत व सतेज बनतें. पचनशक्ति व स्मरणशक्ती भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धी, वृद्धी, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें, व मनास उत्साह देतात. दूध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. यांत उपयुक्त वनस्पतीचें मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल अवश्य सर्टिफिकीटा मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नवून स्त्रिया, पुरुष, मुलें व यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहेत. गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर किंतीहि घेणारांस टपालखर्च माफ आहे चार रुपयाचे आंत वेगळा टपालखर्च ५ आणे पडेल अनुपान ख० सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दर:— एकदम ३५ गो० १ रु०, ७५ गो० २ रु०, ११५ गो० ३ रु०, १६५ गो० ४ रु०, २७५ गो० ६ रु०, ५५० गो० १० रु०.

२ अपूर्व नेत्रांजन—यानें वडस, साहर, फुले, खुपऱ्या, बिंदू, काच, इत्यादि नेत्रांचे सर्व विकार त्वरित बरे होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहाते. या रोगांस हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ पर्म्यावर अपूर्व मिश्रण— कोणताही नवा जुना पर्मा, व तज्जन्य दाह, तिडीक मुत्राची लाली, संकोच, पूयस्त्राव, रक्तस्त्राव इ० विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. तिडीक एका घटकेंत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० १। भार बाटलीस २ रु०

४ दंतबलवर्धक पूड— दंतसंबंधीं सर्व विकार बरे होतात. डबीस ६ आणे.

५ गजकर्ण— खरुज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसात जातातडं० ६ आणे

६ विंचूचें विष— औषध लावितांच उतरतें पुडी ३ तो० ८ आणे.

७ सर्व हिमज्वरांवर—हें औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असले तरी ते औषध घेताच जाऊन पुन्हा उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु०

८ प्लेगवर रामबाण औषधें—आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरे झाले आहेत करितां प्लेग सुरू होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस मलम, व वात चढू नये म्हणून वातावर मात्रा, यांचा एकवार अनुभव पहावाच. गुणाबद्दल खात्री पटेलच. परोपकारार्थ माफक किंमत २ रु० अ० ख० सो.

९ सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवावा तो फुकट पाठवूं. औषधांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटें आहेत. याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें ग्रंथोक्त रसायनें, भस्में, पाक, गुटिका आसव, तेलें, व सुगंधी अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनुपान खर्ची सोबत ८० ख० वेगळा पडेल. रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. प्रकृतीमान कळविल्यास रोग्याचे निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सूचना.

हल्लीं वर्तमानपत्रांतून औषधांच्या अनेक जाहिराती सुरू असून प्रत्येक जाहिरात निंदक लेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें खरें खोटेपणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक साशंक होतात व तसें होणें रास्तही आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निरुद्योगी, आळशी व बेअकली बनल्यामुळें एकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहुब नक्कल करून पाहिजे त्यानें करावे यामुळें अशा जाहिरातीस कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, महाराष्ट्र इ० प्रांतांत ऊत आलेला असून आमच्या आंजर्ले वगैरे गांवी तर तो पूर्णावस्थेंत येऊन आणखीही नवीन जाहिर ती सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आम्हांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इंग्रजी राज्यांत आपली थोरवी गाण्यास ज्याचा तो स्वतंत्र आहे. आम्हांस ग्राहकांस सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १९।२० वर्षे अव्याहत सुरू असून ज्यांच्या औषधांस घोले डाक्टरांनीं सर्टिफिकीट दिलें व ज्यांच्या औषधांनीं कोट्यावधी ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत त्यांचीच औषधें नेहमीं उपयोगांत आणणे अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारो जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलता व कोणाचीही निंदा न करितां अशीच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक करीत असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून उर्जितावस्थेस आणणेची खटपट करूं. आजपर्यंत आमचे खटपटीनें यशही बरेंच आलें आहे, करितां सकल आर्यबंधूस व ग्राहकांस इतकीच प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचीच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत तीच सर्वांनीं वापरावीं एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल. इतर जाहिरातींशीं आमचा बिलकुल संबंध नाहीं हें अवश्य लक्षांत ठेवून औषधें मागणें ती खालील बिनचूक सही व पत्त्यावरच मागवावीं म्हणजे खरें गुणकारक औषधें मिळून हटकून व त्वरित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य

पत्ता—मुर्डी ता. दापोली जिल्हा रत्नागिरी.

नोटीस

रा० रा० मंगळीराम शिवराम मुता मारवाडी रा. आलेगांव यांसः—

हजारीमल जव्हारीमल मारवाडी रा. आलेगांव यानकडून देण्यांत येतें कीं, आपले उभयतांचे दरम्यान भीतीचे खांबोरे व बरसातीचे पाणी पडण्याचे संबंधानें जो वाद होता त्याचा निकाल करण्यासाठीं आपण उभयतांनीं (१) गणपत पाटील (२) हरीक कीरजी (३) रामप्रताप (४) रामसा त्रिवकसा, [५] बालचंद धनराज इतक्या इसमास पंच मुकर करून करारनामाहि लिहून दिला. सदरहु पंच कराररनाम्यांत लिहिल्याप्रमाणें निकाल करण्यास तयार असून ज्या ज्या वेळीं त्यांचे काम सुरू होते त्या त्या वेळीं तुम्हास ते बोलावीत असता तुमच न येण्यानें काम चालण्याचे तसेंच राहून लांबणीवर पडत चालले असें असतां तुम्ही उलट पंचासच नोटीस दिली की पंधरा दिवसांत निकाल न केल्यास तुमचा अधिकार रद्द आहे. यासाठीं या द्वारे कळविलें जाते की अशा कृत्यांनीं पंचाचा अधिकार रद्द होत नाहीं. आम्ही करारनामा लिहून दिल्या प्रमाणें पंचाचे निकालास राजी आहों. त्याच प्रमाणे तुम्हीही असले पाहिजे दुसरें असेही कळवितो कीं ज्य ज्या वेळीं चौकशी साठीं पंच बोलावतील त्या त्या वेळीं तुम्ही हजर असले पाहिजे नाहीं तर त्यांना कोर्टास जे कायदेशीर अधिकार आहे तर ते चालवून एक तर्फीहि निकाल करता येतो. सदरहुचा नक्कल पंचांपैकीं गणपत पाटील यांचेकडे सर्व पंचास कळण्यासाठीं पाठविली आहे. तारीख १८।१।०५ इ.

सही (मारवाडीत)
हजारीमल जव्हारीमल राहणार
आलेगांव दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बेशमी— मथुरादास मुरलमल मारवाडी राहाणार लाखनवाडा बुजरूख तालुका बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून कळविण्यांत येतें कीं यंदाच्या सालची सालबंदी रुपये ६० मी तुम्हाकडे घेऊन आलो असतां तुम्ही ती घेतली नाहीं. ही रक्कम आम्ही मे० दलेलखा नामदारखा यांच्या पाशी तुम्हांस देण्यासाठीं ठेविली आहे तर ती रक्कम घेऊन जाऊन त्यांच्यापाशी माझ्या नांवची पावती द्यावी. या नोटिशीचा खर्च तुम्हावर पडेल. कळावें तारीख १७ जानेवारी सन १९०५ इ.

(सही) रहिमानखा वल्लद नामदारखा
रा. लाखनवाडा बुजरूख दस्तुर खुद्द.

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष वद्य २ शके १८२६

शिक्षक समाज

पूर्व संकेता प्रमाणें शिक्षक समाज येथें गेल्या सोमवार पासून चार दिवस भरला होता. यंदा एकंदर शिक्षक मंडळी पावणे दोनशेवर होती. या सप्तकांतील पहिले चार दिवस समाजाच्या बहुविध वादाविवादामध्यें व निरनिराळ्या विषयांवरील व्याख्यानामध्यें गेले. मध्यप्रांताचें विद्याखात्याचें म्यानुअल वऱ्हाडाला लागूं करावयाचें आहे तेव्हां त्यामध्यें कोणकोणते विशिष्ट फेरफार करण्यांत आले पाहिजेत या संबंधानें चर्चा करण्यांत समाजाचा पुष्कळसा किंबहुना, सर्वच वेळ गेला झणें तरी चालेल. रा. रा. सखाराम नारायण धाबेरीकर यांचा ‘ मनोवृत्तींचा कल ’ या विषयावरील निबंध तसेंच श्रीमती द्वारकाबाई यांचा मुलींच्या शाळांतील शिक्षणा संबंधाचा निबंध हे साधारण होते; पण त्यापेक्षां रा. रा. रामचंद्र गंगाधर भागवत यांचा शेतकीवरील निबंध व रा. रा. गोपाळ गणेश खारस यांचा ‘ आत्मोन्नतीचे मार्ग ’ या विषयावरील निबंध मंडळीस आवडला. रा. रा. शिवराम हरी गोखले एम. ए. यांची “ शास्त्र व भाषा ” या विषयावरील निबंध फार उत्कृष्ट होता व यंदाच्या समाजांत हाच निबंध विशेष वाखाणण्या सारखा आहे व त्यानेंच समाजाच्या व्याख्यानमालेची शोभा राखली असें म्हटलें असतां चालेल. रा. रा. दत्तात्रय त्रिंबक भावे बी. ए. यांनीं लहान मुलांस बालोद्यान पद्धतीनें शिक्षण कसें द्यावें हें तद्विषयक उपकरणांच्या मदतीनें चांगलें समजावून दिलें. बाकीच्या कार्यक्रमांतील गोष्टी विद्याखात्याच्या म्यान्युअल संबंधाच्या असल्यामुळें व त्या वादविषयक असल्यामुळें त्यांचा निव्वळ उल्लेख करण्याचा खटाटोप आह्मी करित नाहीं. या पुढील वर्षाचा समाज उमरावतीस भरविण्यांत येईल.

शिक्षक समाजाची कार्यपत्रिका एका प्रकारची प्रसिद्ध होते व तिच्या प्रमाणें गोष्टी यथाकालीं घडून येत नाहींत. तसेंच कांहीं निवडक व्याख्यानें होतात. तेव्हां त्यांच्या वेळा पूर्वीं कळल्या नसल्यामुळें इतर जनांस त्यांचा लाभ होत नाहीं या करितां पुढील समाजाच्या वेळीं कार्यक्रमा संबंधानें नियमितपणा व निश्चितपणा विशेष दिसून येईल अशी आह्मी आशा करितों.

क्यांडी साहेबांचें भाषण

पुन्हां एकदां शिक्षक समाजाला आरंभ करावयाचा सुदीन मला आला हें पाहून मला आनंद होत आहे. मागचा समाज भरून फक्त ११ च महिने झाले आहेत. प्रांताच्या उत्तरेकडील भागांत प्लेग कमी होत आहे; परंतु इकडच्या भागांत तो वाढत आहे. प्लेगवर उपाय स्थानत्याग हा एकच आहे; आणि मला अशी उमेद आहे कीं, प्लेगचा जोर कमी करण्या करितां तुह्मी सुशिक्षित लोक गांवकरी लोकांस स्वतःच्या उदाहरणानें आणि उपदेशानें ह्या उपायाचें अवलंबन करावयास लावाल; आतां उन्हाळा जवळ येत आहे, तेव्हां प्लेग लवकरच अजीबात नाहींसा होईल असें अनुमान करावयास हरकत नाहीं.

ह्या वर्षांतील विशेष गोष्ट ह्मणजे आकोला येथील फीमेल ट्रेनिंग क्लास बंद झाला; व त्यांतील विद्यार्थिणी नागपूर फीमेल नार्मलस्कूलमध्यें पाठविल्या; परंतु मोठी दिलगिरीची गोष्ट आहे कीं, जेव्हां त्यांना तेथें करार नाम्यावर सह्या करण्याचा प्रसंग आला तेव्हां त्यांतील एकी शिवाय बाकीच्या सर्व परत आल्या. या वरून त्या तेथें १० रुपये स्कालरशिप मिळते याच आशेवर गेल्या होत्या. आपल्या भगिनींना विद्यादान देण्यास तयार होण्याच्या हेतूनें गेल्या नव्हत्या त्या संबंधानें समाजांत चर्चा करून शिक्षकिणी होण्याकरितां नागपूर येथें पाठविण्यास विद्यार्थिणी कशा तयार कराव्या ह्या संबंधानें तुह्मी कांहीं तरी युक्ती काढाल अशी मला उमेद आहे.

वऱ्हाड व मध्यप्रांत यांतील शिक्षणपद्धति एकाच धर्तीवर आणून ठेवण्याचे प्रयत्न चालूं आहेत. मुलींच्या शाळांचा खर्च प्राव्हिंशिअल उत्पन्नांतून करण्याचा विचार चालूं आहे.

मला अशी आशा आहे कीं तुह्मी मध्यप्रांतांतील शाळाखात्याचें म्यानुअल वऱ्हाडाला लागूं करावयाचें या मुद्यासंबंधानें चांगला विचार कराल. हा करितांना तुह्मी “ कांहीं घस आपण सोसावी व कांहीं त्याना द्यावी ” हें तत्व लक्षांत ठेवाल. आपणाला पुष्कळ गोष्टींत त्यांचें अनुकरण करावें लागेल; परंतु आपल्या ज्या गोष्टी चांगल्या आहेत त्या टाकण्याची जरूरी नाहीं.

तुह्मांपैकीं पुष्कळांना आपल्या नव्या उदार मनाच्या डायरेक्टरांच्या भेटीचा योग आला आहेच. ते सर्व गोष्टींचा शांत चित्तानें विचार करण्यास तयार आहेत. त्यामुळें शाळाखात्यांत पुष्कळ चांगल्या सुधारणा होतील अशी मला खात्री आहे.

ट्युटोरिअल सिस्टिम व हास्टेलरी ह्या दोन मुद्यांवर तुह्मी चांगला विचार करा. माझें मत असें आहे कीं, खरें उत्तम शिक्षण विद्यार्थी हास्टेलमध्यें चांगल्या व जवळच राहणाऱ्या शिक्षकाच्या नजरे खालीं असल्याशिवाय होणार नाहीं. ह्या संबंधानें मी पुन्हां तुह्माशीं बोलणार आहे. गेल्या वर्षीं मी शिक्षकांचीं सुखदुःखें यावर बोललों; यंदा शिक्षकांची जबाबदारी या विषयावर बोलेन.

शेवटीं या चार दिवसाचा चांगला उपयोग करून तुह्मी कांहीं तरी चांगलें उपयोगाचें असें कांहीं केलें आहे असें दाखवा.

(अभिनंदन.

गेल्या बुधवारीं शिक्षक समाजाचा पहिला उद्योग फार प्रेमभावाचा व सद्गुणगौरवाचा होता. प्रारंभीं रा० रा० हरीभाऊ रोहिणखेडकर, विष्णुपंत डांगे व विनायकराव धर्माधिकारी यांनीं आनंद प्रदर्शित केला कीं रा. रा. गणेश श्रीकृष्ण खापर्डे यांस अलाहाबाद युनिव्हरसिटीचे फेलो नेमण्यांत आलें आहे हा आपल्या प्रांताचा व विद्याखात्याचा मोठा बहुमान असून आह्मी त्या संबंधानें समाजा तर्फे अभिनंदन करण्याचा लाभ घेत आहें. अभिनंदनाची ही सूचना प्रथम शब्दद्वारां झाली तेव्हां फार नीरस दिसली पण जेव्हां हें अभिनंदनाचें पारितोषक देतांना रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी हे बोलूं लागले तेव्हां सात्विक रसाच्या प्रेमळ वृत्ती मनावर एकदम उठल्या व सर्व सभागृह आनंदाश्रूंनीं एकचित्त झालें. राजश्री अण्णा साहेब ह्मणाले कीं विजया दशमीला सीमोल्लंघन करून व लढाया जिंकून आल्यानंतर सोनें लुटण्याचा व विजश्रीनें शोभणाऱ्या पुरुषांस ओवाळण्याचा आपल्या कडील प्रघात फार जुना आहे; तसाच योग आजचा असून रा. रा. दादा साहेब खापर्डे हे अलाहाबाद युनिव्हरसिटीचे फेलो निवडले गेल्यानंतर त्यांनीं सीमोल्लंघन करून अलाहाबादेच्या सिनेटमध्यें आपल्या प्रांता तर्फे विजयश्री मिळवून ते आकोल्यास आले आहेत तेव्हां त्यांच्या त्या विजयाबद्दल सोनें लुटून त्यांचा गौरव शिक्षक समाज अगदीं प्रथम करीत आहे ही विशेष अत्यानंदाची गोष्ट होय. त्या नंतर राजश्री अण्णासाहेब यांनीं सांगितलें कीं राजश्री खापर्डे यांच्या विद्यार्थिदशेंतच त्यांच्या भावी थोरपणाचीं लक्षणें मला दिसून आलीं होतीं व तेव्हांचें माझें भाकीत पदशः खरें आहे हें मी मोठ्या आनंदानें कळवितों. राजश्री खापर्डे यांच्या उदार, सौम्य व गोड स्वभावाला त्यांची रसाळ वाणी फार शोभा आणीत असे. विषयाच्या प्रतिपादनाची यांची शैली पाहून सर रेमंड वेस्ट यांच्या कै० तेलंगाविषयींच्या अभिप्रायाची आठवण होते. यांच्या भाषणांत तेलंगांचें (Sweet reasonableness) विचारमाधुर्य आहे. हे श्रीमान व विद्वान आहेत. आपल्या धनाचा व वाङ्मयाचा विनियोग हे फार उदार हस्तानें करितात. कोणीही याचक यांच्याकडे जावो, त्याला यांच्याकडून आश्रय मिळतोच मिळतो. विद्यार्थ्यांचें हे मोठें आश्रयस्थान आहेत. हे आपल्या सुविचारांची संपदा देखील अशाच अमोघ रितीनें वाटीत असतात हे आपल्या वकिलीच्या धंद्यांत चांगले प्रवीण आहेतच पण त्यापेक्षां यांच्या वाङ्मयाची संपदा फार मोठी असून ते उदारभावानें तिचा सुखलाभ इतरांस देत असतात. वऱ्हाडावर मध्यप्रांताचा अंमल आला इतक्यांत युनिव्हरसिटीचा कायदाही झाला पण या आगंतुक कारणा मुळें वऱ्हाडाची मुंबई युनिव्हरसिटी सुटली व त्याचा संबंध अश्रुतपूर्व रितीनें अलाहाबाद युनिव्हरसिटीशीं जुळला गेला हें पाहून मला ब्राझिल देशांतील नद्यांची स्मृती होते. तेथील कांहीं नद्या अमेझॉन नदीला मिळत होत्या त्या एकदम मोठासा वारा वगैरे सुटल्याचें कारण होऊन लापलाटा नदीला मिळूं लागल्या; असा हा चमत्कार या नव्या युनिव्हरसिटीच्या संबंधानें झाला आहे. आणि अशा वेळीं आमच्या प्रांताची तरफदारी करण्याची कामगिरी राजश्री खापर्डे यांच्या कडे आहे ही मोठी आनंदाची गोष्ट होय; आणि त्यांनीं या पहिल्याच सफरीला पुष्कळ मोठी कामगिरी केली आहे.

वरील संभाषणानंतर समाजाचे अध्यक्ष रा. रा. क्यांडी यांनीं आपला आल्हाद व्यक्त केला. ते ह्मणाले कीं राजश्री खापर्डे हे सार्वजनिक कार्यकर्ते आहेत, त्यांच्याच आश्रयानें उमरावतीचे प्रायव्हेट हायस्कुलास सुंदर इमारत मिळाली आहे व त्यांच्याच योगानें त्या शाळेला सरकारी ग्रांट देण्यांत आली आहे. अशा गृहस्थाच्या हातांत आपल्या विद्याविषयक गोष्टी अगदीं सुरक्षित आहेत व त्या चांगल्या उन्नत दशेला आणण्याला अलाहाबाद युनिव्हरसिटींत हे चांगले यशस्वी होतील.

त्या नंतर रा. रा. मिरझा आबासबेग यांनीं मुसलमानांच्या वतीनें राजश्री खापर्डे यांचें यांच्या तीर्थरुपांच्या सत्कृत्यांची आठवण देऊन मोठ्या मनोभावानें अभिनंदन केलें.

शेवटीं राजश्री दादासाहेब खापर्डे हे प्रेमाश्रूंनीं सद्गदित होऊन बोलूं लागले कीं राजश्री अण्णासाहेब यांनीं केलेला गौरव हीं मी आशीर्वचनें समजतों व या विद्या गुरूंच्या कृपाप्रसादानें आपल्या अभिनंदनासारखें मी कृतीनें अंशतः तरी ऋणमुक्त व उत्तीर्ण व्हावें अशी मी प्रभूपाशीं प्रार्थना करितों. पूर्वकालीन ३४ वर्षांपूर्वीं आकोल्याच्या याच शालागृहांत झालेल्या गौरवाची व त्यावेळीं युनिव्हरसिटीची परीक्षा उतरली होती ह्मणून झालेल्या आनंदाची स्मृती होऊन मला सर्वांच्या अभिनंदनाचें फार लघुत्व वाटतें.

अलाहाबाद युनिव्हरसिटीची माहिती मनोरंजक रितीनें सांगतांना त्यांनीं मुद्दाम कळविलें कीं वऱ्हाडांतील हायस्कुलें अलाहाबादच्या युनिव्हरसिटीला जोडण्यासाठीं लवकर अर्ज करावा ह्मणजे यंदाच्या परीक्षेला तिकडे बसतां येईल. नाहीं तर विद्यार्थ्यांचें वर्ष फुकट जाऊन खर्चही व्यर्थ जाईल. तसेंच त्या युनिव्हरसिटीच्या सिंडिकेटमध्यें वऱ्हाडांचे कांहीं लोक घेण्या संबंधानें खटपट चालविली आहे असें सांगून मोठ्या विनयानें व प्रेमळपणानें त्यांनीं समाजाचा निरोप घेतला.)

क्रीडोत्सव

‘ शिक्षकसमाजा ’ च्या आश्रयाखालीं दरसाल विद्यार्थी मंडळींचा क्रीडोत्सव होत असतो. यंदांही हा समारंभ फार प्रेक्षणीय झाला. विद्यार्थी जेव्हां ईर्षेनें खेळतात. त्यांच्या मध्यें वीरश्रीनें चढाओढ सुरू होते व शेवटीं विजयी खेळाडू जेव्हां आपल्या विरुद्ध पक्षाला प्रेमाचा निरोप देतात तेव्हां नानाविध खेळांतील दोन्हीं पक्षाकडील खेळ

णाऱ्यांच्या प्राविण्याची तारीफ करितांना व टाळ्यांच्या गजरांनीं परस्परांस प्रोत्साहन देतांना प्रेक्षकांस देखील बालपणाच्या खेळाच्या मैदानाची आठवण होऊन किती तरी अप्रतिम व अवर्णनीय आनंद होतो बरें ! या आनंदोल्लासाची लूट करण्याला यंदाचा क्रीडोत्सव फारच रमणीय वाटला. एकजण गृहस्थ ह्मणतो कीं आमच्या आकोल्याच्या विद्यार्थ्यांनीं जशी उमरावतीकरांवर सरशी केली तशी क्रिकेटाच्या मैदानांत पूर्वी कधींच आह्मी पाहिली नाहा दुसरा उमरावतीच्या बाजूचा ह्मणतो कीं, उंच उडी मारण्यांत, दोरखंड जोरानें खेंचण्यांत, तीन फूट उंचीचे तट्टे ओलांडून दोनशे फूट भरधांव पळण्यांत इत्यादि पुष्कळ खेळ खेळण्यांत आकोल्याच्या विद्यार्थ्यांची इतकी राळ उडाली कीं त्यांनीं पुढल्या वर्षी सामना देण्यासाठीं आतां पासूनच तयारीला लागलें पाहिजे. अशीं किंवा अशी प्रकारचीं तत्कालीन वीरश्रीचीं भाषणें किती तरी आल्हादकारक! खेळण्याच्या पटांगणांत श्रीमान काय व गरीब काय सारखाच. जो भारील त्याची तलवार ! इतकी समता खेळाशिवाय सृष्टी मध्यें दसरी कोठें दिसते काय ? खेळाच्या मैदानांत वीरश्री येते, मर्दूमकी येते व स्वभावाला कडेवपणा व बाणीदारपणा येतो पण या गुणाबरोबर आपल्या प्रतिस्पर्ध्यांशीं कसा सलोखा ठेवाव', त्यांचें अभिनंदन कसें करावें, परोत्कर्षाचा मनोभावें आदर करून स्वतांचा उत्कर्ष कसा करावा, गुणाची किंमत व चहा सर्वत्र कशी होते इत्यादि गोष्टी खेळाचें मैदान शिकवितें. खेळांचें पटांगण ह्मणजे शरीरसंपदेची रत्नखाणी होय. सदृढ शरीर ह्मणजे आयुष्यांतील कर्तुमकर्तुम शक्तीचा पाया होय. असे क्रीडोत्सव विद्यार्थी मंडळीला प्रोत्साहन देतात आणि ही वार्षिक दोन दिवसांचीच प्रेरणा सर्व वर्षभर विद्यार्थ्यांस गोडी लावितात व त्यांच्या मध्यें विलक्षण वीरश्री खेळूं लागते. रा. रा. क्यांडी साहेबांच्या आश्रयानें हा क्रीडोत्सव उत्तरोत्तर अधिक श्रेयस्कर होत आहे व प्रत्येक गांवच्या शिष्टसंमावित मंडळीमध्यें अशा क्रीडोत्सवा विषयीं निराळीच ईर्षा उत्पन्न होत आहे. हा उपक्रम असाच चालू राहील तर कांहीं विद्यार्थ्यांमध्यें असले क्रीडोत्सव वारंवार दृष्टीस पडतील व त्यांच्या योगानें तरुण पिढीची शारीरिक उन्नती होऊन त्यांची नैतिक प्रगती देखील प्रेक्षणीय होईल असा आह्मांस भरंवसा आहे. आमची ही आशा सफल होण्यासारखी आहे आणि यंदाचा क्रीडोत्सव पाहिल्या नंतर ही आशा बरीच बहुगुणित होते.

पाणी पट्टी

(चलविचल)

पाणीपट्टी बसवावी ह्मणून मुनसिपल कामिटीचा बहुमतानें संकल्प झाला होता. पण हा कर बसवूं नये ह्मणून लोकांचे अर्ज मुनसिपालिटीकडे गेले होते. या अर्जांचा विचार गेल्या शनिवारीं करण्यांत आला तेव्हां मुनसिपल सभासदांमध्यें मोठी चलविचल झाली आणि भरंवशाचे कांहीं सभासद गैर हजर राहिले, कांहींचीं मतें बदललीं व कांहीं सभासद विरुद्ध मताला नवीन मिळाले. यामुळें मुनसिपालिटीला पूर्वीचा संकल्प रहित करावा लागला. अध्यक्ष रा. रा. रुस्तुमजी फर्दूनजी व इतर तत्पक्षीय सभासद यांचीं मनें स्वकीय मताचा पराभव पाहून बरींच खट्टू झालीशीं दिसलीं. सार्वजनिक कारभारांत अशा यशापयशाच्या गोष्टी जेव्हां घडतात तेव्हांच खरोखर तात्विक बोध निदर्शनास येतो आणि पुढचा अधीक सुलकर असा मार्ग दृष्टीस पडूं लागतो. सारांश, सध्यां पाणीपट्टीचा विचार निदान सहा महिने तरी तहकूब राहिला हें निश्चित आहे. दुसरा कर कोणता बसवावा या संबंधानें मुनसिपालिटीला पनः खल घालला पाहिजे. आह्मी उमेद बाळगतो कीं मुनसिपालिटिला नवीन कराच्या योजनेची लोकांस आवडेल अशी दुसरी एखादी युक्ती लवकरच सांपडेल.

कापसाचा व्यापार.

यंदा हा व्यापार थोडा बहुत मंदावल्या सारखा दिसतो. कपाशीचा भाव पुष्कळ उतरला आहे आणि ह्या मुळें कित्येक लोकांनीं बरोबर कापूस सांठवून ठेविला आहे असें कळतें. प्रत्यक्ष कॉटन मार्केटाच्या आंकड्याकडे दृष्टी दिली ह्मणजे असें आढळतें कीं, कापसाच्या गाड्या गुदस्त सालीं मकर संक्रांती पर्यंत तीस एकतीस हजार आल्या होत्या. यंदा ह्या कापसाच्या गाड्या ५०।५१ हजार पर्यंत आल्या आहेत. जवळ जवळ पावणे दोन पटीजवळ ही गाड्यांची संख्या वाढली आहे. यंदा कपाशीचें पीक चांगलें असल्या विषयीं हे आंकडे प्रत्यक्ष साक्षीदार आहेत. पण रुईच्या बोजा संबंधानें स्थिती विपरीत दृष्टीस पडते. गुदस्ता या सुमाराला २३।२३ हजार रुईचे बोजे विकण्यास आले पण यंदा त्या ऐवजीं फक्त १७ हजारच बोजे बाजारांत आले. यंदा हंगामच्या प्रारंभाला बाजार भाव ठीक होते ह्मणून कापूस पुष्कळ आला; पण बाजारचा भाव उतरत चालला तसतशा कापसाच्या गाड्या कमी कमी येऊं लागल्या. पिकाच्या मानानें पुष्कळच आणखी गाड्या यावयाला पाहिजे होत्या पण भावाच्या मंदीनें हा व्यापार तितका हटल्या सारखा झाला आहे. कापसाच्या व्यापाराला कमीपणा आणणारें आणखी एक कारण असें आहे कीं येथील फ्याक्टरीवाल्यांनीं कापूस वटाईचे दर व गठडी बांधण्याचे दर अगदीं मुकर करून ठेविले आहेत व त्यांच्या या एकोप्यामुळें रुईचे बोजे व कापसाच्या गाड्या दुसरीकडे जातात व येथील बाजाराचें तितक्या मानानें नुकसान होत आहे.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान — या आठवड्यांत एक दोन पाऊसही पडले. हवा रोगट व आमयकारक आहे. बुलढाण्याकडे प्लेगाचा आजार अधीक आहे.

रा० रा० रुस्तुमजी फर्दूनजी डिपुटी कमिशनर, आकोला यांची स्वारी आजपासून दवऱ्यांत जाणार असून मुक्काम खालील प्रमाणें होणार आहेतः—

तारीख	मुक्काम.
२३ जानेवारी	राजंदे.
२४	बारशीटाकळी.
२५	वाघजाळी.
२६	कोठारी.
२७	धाब.
२८।२९	वाघ.
३०	पुनेती.

अबकारीचे हरास फेब्रुवारीचे १३ व १४ वे तारखेस होणार होते परंतु त्याच वेळेस अलिशान नामदार चीफ कमिशनर सर लेली साहेब यांचा मुक्काम येथें होणार असल्यामुळें हे हरास मार्च महिन्याच्या १ ले तारखेच्या सुमारास होणार आहेत.

अलिशान नामदार चीफ कमिशनर सर लेली हे २४ तारखेच्या सुमारास मुंबईला जाऊन तीन दिवसांनीं परत येतील; आणि धामणगांव मार्गानें यवतमाळास जाऊन नंतर दारव्हा, कारंजा, मूर्तिजापूर या मार्गानें आकोल्यास फेब्रुवारी महिन्याच्या १३ वे तारखेस येतील. येथें तीन दिवस मुक्काम होऊन पुढें तारीख १६ रोजीं नामदार साहेब हे उमरावतीला जातील.

रा० रा० एफ. एल. क्राफर्ड साहेब यांस सर्व्हे खात्याची माहिती घेण्यासाठीं पाठविण्यात येणार आहे.

त्यांच्या जागीं खामगांव कोर्टावर रा० रा० काशीनाथ श्रीराम जठार असि० कमिशनर, वाशिम यांस बदलण्यांत आलें.

रा. रा. बाळकृष्ण बंधूजी चौबळ तहशिलदार मंगरूळ यांस थोड्या दिवसा साठीं नायब तहशिलदार वर्ग १ च्या दर्जावर परत पाठविलें.

रा. रा. गोविंद दामोदर नायब तहशिलदार यांस केळापुराहून खामगांवास बदललें असून खामगांवाहून रा. रा. रामराव गोविंद यांस केळापुरास नायब तहशिलदार नेमण्यांत आलें.

जानेवारीच्या १ ले आठवड्यांत वऱ्हाडांत प्लेगाचे मृत्यु येणें प्रमाणें झाले.

जिल्हा	आजारी	मृत्यु
आकोला	६३	४८
उमरावती	२	२
बुलढाणा	३३	३०
इलिचपूर	१८	१२

प्रवेश परीक्षा—येथील ट्रेनिंग कालेजाच्या प्रवेश परीक्षेला प्रारंभ तारीख २० रोजीं आकोलें येथें होईल.

स्कालरशिप परिक्षा

मध्यप्रांतांत ही एक निराळीच परीक्षा आहे आणि ती यंदापासून वऱ्हाडांतही सूरूं होणार आहे. ही परीक्षा तारीख १३ मार्च १९०५ पासून उमरावती हायस्कूल व आकोला हायस्कूल येथें घेण्यांत येईल. या परीक्षेला उमेवार इंग्रजी ३ ऱ्या इयत्तेचे लागतात. ही स्कालरशिप ज्यांस मिळते ती इंग्रजी ४ थी इयत्ता हायस्कुलांत शिकण्यासाठीं मिळत जाईल. या परीक्षेला जे उमेदवार पाठवावयाचे असतील त्यांचीं नांवें इंग्रजी–मराठी शाळांचे हेडमास्तरांच्या मार्फतीनें २८ फेब्रुवरीपर्यंत आगाऊ कळविण्यांत येतील. ही परीक्षा घेण्याची कामगिरी डिपुटी इनस्पेटराकडे सोपविली आहे. इंग्रजी ३ ऱ्या इयत्तेच्या अभ्यासांत परीक्षा घेण्यांत येईल.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	९९॥।
सोनें २४।–	चांदी ७६॥
जवारी ४६–४७	जवस ७३॥
गहू काठे ६०	बनशी ७५
सरकी	४॥।
तूप	९ रु. मण
तेल	४।= रु. मण
रुई	रु. ४८
कपाशी	रु. ३४

नोटीस

बेशमी– रा. रा. गुलाबराय हरदयाळ दुकान अकोला यांसः—

कळविण्यांत येतें कीं आह्मीं तुह्मास ता० १।१।१९०५ रोजीं नोटीस दिली. त्या नंतर तुह्मी आह्मांस एक रजिष्टर पाकीट पाठविलें. तें लेटर प्यून व इतर लोकांसमक्ष फोडून पाहिलें असतां त्यांत एक कोरा कागद निघाला. ही आपली पत्र पाठविण्याची युक्ति आपलें मोठेपणास फार शोभण्यासारखी आहे. असो.

आपण सौदा केल्या प्रमाणें, आपणांस माल मुंबई येथें मोजून घेण्याबद्दल आह्मीं कळविलें असतां आपण कराराप्रमाणें ता. १५।१।०५ पावेतों माल मोजून घेतला नाहीं ता. १६।१।०५ रोजीं मुंबई बाजारभाव दर खंडीस रुपये १७५ प्रमाणें होता. सबब दर खंडीस रुपये ४५ प्रमाणें पन्नास खंडीवर माझें २२५० रुपये नुकसान झालें आहे ते रुपये २२५० ही नोटीस पावल्यापासुन २ दिवसांत मजला द्यावे व पावती घ्यावी असें न केल्यास नुकसानी दाखल व्याज कराराचे तारखेपासून दरमाहा दरशेंकडा रुपये २ प्रमाणें तुह्मांस द्यावें लागेल. कळावें ता० २२।१।१९०५

सही (मारवाडींत)
सुखदेव तापड्या राहणार आकोला
दस्तुर खुद.

विचित्र गाय— जोधपूर येथें थोड्या दिवसांपासून एक सत्पुरुष आला असून त्याचे जवळ पांच पायाची एक विचित्र गाय आहे. या गाईस पाहण्यास तेथें दररोज लोकांची पुष्कळ गर्दी होत असते.

विचित्र हुकूम— कलकत्ता येथील रेल्वेवरून फिरावयास जाणाऱ्या हिंदु व इतर नेटिव लोकांनीं देशी तऱ्हेचा पोषाख घातलेला असल्यास त्यांस त्या रस्त्यावरून फिरूं दिलें जाणार नाहीं असा बंगाल सरकारनें एक विचित्र हुकूम काढला आहे व त्या संबधानें तेथील प्रमुख पत्रांतून बरीच चर्चा चालू आहे.

चिनी लोकांची दुर्दशा—सुमारें तीस हजार चिनी लोक घरदारास मोताद होऊन मुकडेन नजीक भटकत आहेत. पेकिन व टीनुस्टीन येथील श्रीमान् चिनी लोकांनीं त्यांस अन्नवस्त्र पुरविण्याकरितां फंड उभारिला आहे, व ३०००० कातड्याचे कोट तिकडे पाठविण्याकरितां तयार आहेत. परंतु या देणग्यांचा राशियन लोक फायदा घेतील ह्मणून जपानी अधिकारी मुकडेनकडे कांहीं एक पाठवूं देत नाहींत, यामुळें तिकडील चिनी लोकांची स्थिति फार शोचनीय झाली आहे.

सरकारची मेहेर— भडोच जिल्ह्यांत पाण्याचा दुष्काळ आतां पासूनच वाटूं लागला आहे. माणसांना व गुरांना आतांच पिण्यासाठीं पाणी मिळण्याची अडचण पडत आहे. ह्मणून लोकोपयोगार्थ हौद बांधण्यासाठीं व विहिरी अधिक खोल खणण्यासाठीं मुंबई सरकारानें दहा हजार रुपयांची मंजुरी दिली आहे.

स्त्रियांमध्यें क्रिकेट मॅच— अलाहाबाद येथें नुकतीच विवाहित व अविवाहित स्त्रियांमध्यें क्रिकेट मॅच होऊन त्यांत अविवाहित स्त्रियांची सरशी झाली.

वर्तमानपत्राची भरभराटी— विलायतेंतील स्टांडर्ड नामक प्रसिद्ध वर्तमानपत्राच्या कारखान्यांत दरसाल १९ हजार रुपये पगार खाणारे ११ कामदार आहेत. सदर्हू पत्राचे एडिटरांचें काम फार वर्षे केलेल्या दोघां गृहस्थांस सालिना ४९ शें रुपये पेनशनें दिलेलीं आहेत ह्यावरून विलायतेंतील छापखान्याच्या संपन्नस्थितीचें अनुमान करितां येतें.

चिरूट ओढणारे साहेबांस दंड—मि. स्मिथ नावांच्या युरोपियन गृहस्थांनीं कलकत्याच्या प्रेसि० माजिस्ट्रेटांसमोर चिरूट ओढल्यामुळें त्याला ५ रुपये दंड झाला. ज्यानें त्यानें आपल्या आदबीनें नेहमीं राहावें हें उत्तम.

देवभोळेपणाची समजून— पेन्सविच येथील देवळांत ९९ यू नांवाचीं झाडें आहेत. त्यापुढें १०० वें झाड पुष्कळ वेळां लावलें, पण तें जगत नाहीं. या संबधानें तेथील लोकांची अशी समजूत आहे कीं हें १०० वें झाड ज्या वेळीं जगेल त्या वेळीं सर्व जगाचा अंत होईल.

NOTICE

It is hereby published for the information of the public of Akola that the lists of voters, of Wards Nos. I II and III prepared by the Secretary under rule 6 of the Berar Municipal Election Rules, are posted as required by rule 7, at the following places.

Persons entitled to vote under rule 3 are requested to see if their names are included in the lists posted and make complaints if there be any, under rule 8 and if they are entitled to vote in two wards under section 5 to choose the ward in which they wish to vote, before the 25th of January 1905. The names of the places where the lists are posted are as follows:—

1. Deputy Commissioner's Office
2. Small Cause Court.
3. The Tahsili.
4. The Chawree.
5. The Police Station in the town.
6. The Cotton Market Office.
7. The Grain Market Office.
8. The Morna River Bridge
9. The Town Hall.

Dated Akola 11th January 1905

A. HAIDER ALI
Vice-Chairman
Municipal Committee
Akola

जाहिरात

ह्या नोटिशीनें आकोलें येथील सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं, मुनसिपल सेक्रेटरीनीं निवडणुकी संबंधाचे ६ वे नियमाप्रमाणें वार्ड नंबर १, २ व ३ चे मत देणारे लोकांची यादी तयार करून नियम ७ प्रमाणें खालीं लिहिलेल्या ठिकाणीं तिच्या नकला लाविल्या आहेत. नियम ३ प्रमाणें ज्यांना मत देण्याचा अधिकार आहे अशा लोकांना विनंती करण्यांत येतें कीं, त्यांनीं आपलीं नांवें सदर्हू यादींत दाखल आहेत किंवा नाहींत हें पहावें आणि नियम ८ प्रमाणें त्यांची एखादी तक्रार असल्यास ती व ज्यांना दोन वार्डांत मत देण्याचा अधिकार असेल त्यांनीं आपण कोणत्या वार्डांत मत देणार हें तारीख २५ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवीचे आंत कळवावें.

१ मे. डेप्युटी कमिशनर साहेब यांची कचेरी.
२ स्मालकाज कोर्ट.
३ तहशिल कचेरी.
४ काटन मार्केट.
५ धान्य मार्केट.
६ चावडी.
७ पोलिस स्टेशन.
८ लोखंडी पूल.
९ टौनहाल.

ता. ११।१।०५

A. Haidar Ali
व्हाइस-चेअरमन
म्युनिसिपल कमिटी
आ[illegible]

दांडेकर ब्रदर्स, काळकादेवीरोड—मुंबई.

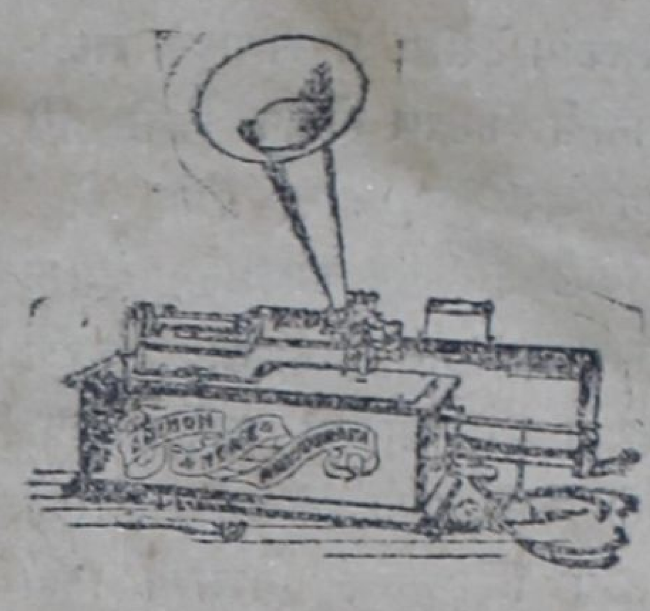

आमचे दुकानीं सर्व प्रकारचे फोनोग्राफ किं. रु. ८ पासून १५०० पर्यंत, उत्तम मुरेली (नरमादी उभ्या व आडव्या सुरांच्या) स्वदेशी व विलायती हात व पाय हारमोनियम (वाज्यांच्या पेट्या) किं. रु. ३० पासून ३५० पर्यंत. सिनेमेटोग्राफ (सजीव हालचाल करणारीं चित्रें दाखविणारीं यंत्रें) फोनोग्राफचें सर्व सामान व हारमोनियम पेट्यांचे सूर, कांचेचीं बटणें, चांबडें, भाते वगैरे व ब्यूगुल, फ्लूटस (बांसरी) विजेसारखा प्रकाश देणारे ग्यासलेट तेलापासून जळणारे दिवे वगैरे सर्व सामान अति स्वस्त दरानें मिळेल. व हारमोनियम व फोनोग्राफ उत्तम रीतीनें रिपेअर करून दिले जातील. रविवर्मा चित्रांचीं फोटो, झिंकोची रमणीय मोठीं पोस्ट कार्डें शेंकडा रु. ०-३-६

आमचे कारखान्यांत रबरी शिक्के उत्तम प्रकारें तयार करून दिले जातील.

नोटीस

रा. रा. हरीराम सतीदान दुकान तेल्हारा यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुह्मी तारीख ९।१।०५ ची नोटीस आह्मांस दिली तींत राहिलेला कापूस छगुलाल तापड्या व तेल्हारे कॉटन जिनिंग कंपनी ह्यांच्या कंपाउडांत मोजून देण्याचें ह्मटलें आहे. मळच्या कराराप्रमाणें तुह्मी माल आमच्या जिनांत मोजून द्यावयाचा आहे तरी वर दर्शविलेल्या कंपाउडांत आह्मी तो मोजून घेऊं परंतु सदर्हू माल आमच्या जिनांत आणण्यास जो खर्च लागेल तो तुह्मांस द्यावा लागेल. तुह्मांस ता. १६।१।०५ च्या 'वऱ्हाडसमाचार' पत्रांतून दिलीच आहे. सदर्हू माल ज्या जिनिंग कंपाउडांत असेल तेथून तो माल ओटविल्याशिवाय नेऊं देणार नाहीं अशी सदर्हु कारखानदारांनीं तक्रार केल्यास तो माल त्या कारखानदाराकडून ओटवून घेतल्या मुळें आमची जी नुकसानी होईल ती तुह्मांस भरून द्यावी लागेल कळावें ता. १६।१।०५ इसवी.

सही

गणेशदास गुलाबचंद दु. तेल्हारा
तर्फे. मु. अंबादास मुकुंद
द. खु.

जाहिरात

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं आठवडे बाजाराचा कर वसूल करण्याचें कमिटीचे हद्दींतील कचरा वाहून नेण्याचें व दोन्ही स्लाटर हौसेसचे कर वसूल करण्याचें सन १९०५–०६ सालचे [illegible] लिलाव ता. २७ फेब्रुवारी सन १९०५ रोजीं सकाळीं आठ वाजतां टौनहालांत केला जाणार आहे. ज्यांस घेण्याची इच्छा असेल त्यांनीं सदर्हू वेळीं टौनहालांत हजर व्हावें कळावें. तारीख १६ माहे जानेवारी सन १९०५ इ.

A. Haidar Ali
व्हाइस चेअरमन
म्यु. कमेटि आकोला

नोटीस

नोटीस बेशर्मा लक्ष्मी मर्द निवानजी गोर्ले जात कुणबी राहणार पथरोट हल्लीं राहणार खाळगांव पे. अंजनगांव यासीः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यात येतें कीं तू माझी सख्खी आजी असून माझा आजा मयत होण्यास सुमारें तीन वर्षे झालें परंतु आजपर्यंत वडिलोपार्जीत असलेली जमीन कजबे पथरोट येथील शेत सर्वे नंबर ३६ पैकीं एकरगुंठें १८३२ आकार ४८१२ सालीम व सेत सर्वे नंबर ४६ एकरगुंठ ४८११ आकार ११ यातील हिस्सा ५८४ असे दोन सेत वडिलोपार्जित मिळालेले असून ते शेत व कजबे पथरोट येथील राहतें घर चुलीच्या ह्मणण्यावरून त्यावेवर कोणाचे कर्ज वगैरे कांहीं नसून विक्रीस काढलें आहे. तुला या नोटिशीनें कळविण्यांत येतें कीं, तूं ती जमीन खरेदी किंवा गाहाण लावूं नये. तुझ्यावर कोणाचे कर्ज वगैरे कांहीं नाहीं. जर करितां तूं खरेदी किंवा गाहाण लावून दिलें तर या नोटिशानें तो दस्तऐवज पोकळ समजला जाईल. जर करितां तुला खाण्या पिण्याची सोय नसेल तर तूं मजपाशीं यऊन राहवें. मी तुला मरेपर्यंत अन्नवस्त्र देईन. ही नोटीस दिली ता. १८-१-०५ इ.

सही

मुलत्या दह्यद गणाजी कुणबी गु. पथरोट
तालुका व जिल्हे एलीचपूर.

किरकोळ अंकास..................२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत....१ रु.
दर ओळीस..........८।६६
दुसरे खेपेस...............८।

Single copy .... 2 as

Advertments
Below 10 lines ... ... 2 Rs
Per line over 10 ... ... 3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 30 JANUARY 1905 NO 5

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख ३० माहे जानेवारी सन १९०५ इ० अंक ५

दांडेकर ब्रदर्स, काळकादेवीरोड---मुंबई.

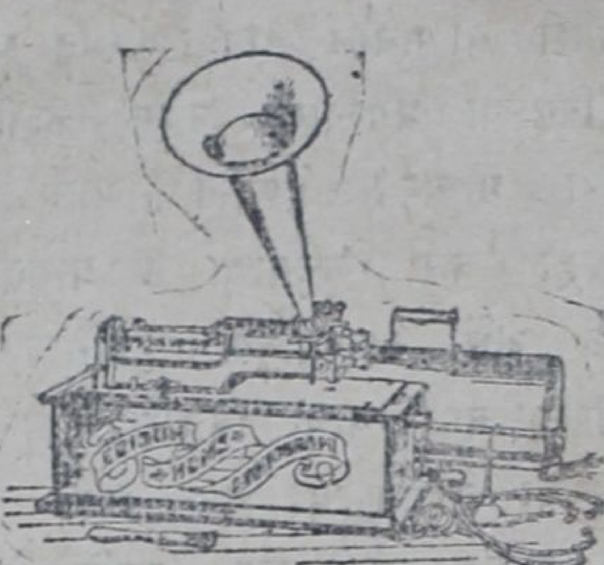

आमचे दुकानीं सर्व प्रकारचे फोनोग्राफ किं. रु. ८ पासून १५०० पर्यंत उत्तम सुरेली (नरमादी उभ्या व आडव्या सुरांच्या) स्वदेशी व विलायती हात व पाय हारमोनियम (बाज्यांच्या पेट्या) किं. रु. ३० पासून ३५० पर्यंत. सिनेमेटोग्राफ (सजीव हालचाल करणारीं चित्रें दाखावणारीं यंत्रें) फोनोग्राफचें सर्व सामान व हारमोनियम पेट्याचे सूर, कांचेचीं बटणें, चांबडें, भांत वगैरे व ब्यूगुल, फ्लुटस (बांसरी) विजेसारखा प्रकाश देणारे ग्यासलेट तेलापासून जळणारे दिवे वगैरे सर्व सामान अति स्वस्त दरानें मिळेल. व हारमोनियम व फोनोग्राफ उत्तम रीतीनें रिपेअर करून दिले जातील. रविवर्मी चित्रांचीं फोटो, झिंकोची रमणीय मोठीं पोस्ट कार्डें शेंकडा रु. ०-३-६

आमचे कारखान्यांत रबरी शिक्के उत्तम प्रकारें तयार करून दिले जातील.

श्रीमंत रा. सा. मलाप्पाअण्णा वारद,
सोलापूर-यांनीं अनुभव घेऊन पसंत केलेल्या

पक्षीकुल कफनाशक गोळ्या.

लहान मुलांस कफ दाटून श्वास लागतो, खोकला येतो, कफ थुंकतां येत नाहीं, दूध किंवा अन्न खावेनासें होऊन मुलें घाल पडतात, ज्याला--

पोटांतलें, डबा, सुशी,

असें ह्मणतात; त्यांवर जरादी इजा न होतां खातरीनें

दोन तासांत गुण देणाऱ्या

अनेक डॉक्तर, वैद्य यांच्या वीस वर्षांच्या अनुभवानें आयालवृद्धादि सर्वजणांस सारख्या उपयोगी ठरलेल्या.

(डॉ. केशवराव M.D. मुंबई यांनीं उपयोग करून पहा आहेत.)

अनुपान कागदासह
५ गोळ्यांचे कुपीस ।- रु.
२५ ,, ,, १ रु.
१०० ,, ,, ३ रु.

रोखीनें अगर व्ही. पे. पार्सलनें मिळतील. ग्राहकांचा पत्ता पोष्टाचे नांवासह सुवाच्य असावा. व्यापाऱ्यांस कमिशन मिळेल त्याचा ठराव समक्ष अगर पत्रद्वारें करावा.

मालक—दि. वि. वझे, सावंतवाडी.

जाहिरात

अगत्य वाचा अगत्य वाचा

वैद्यराज पी. सी. जोगळेकर यांचा दवाखाना

आमच्या दवाखान्यांत हरएक प्रकारची इंग्रजी, मराठी व पेटेंट औषधें व तीं औषधे तयार करण्यासाठीं लागणारे सामान सर्व माफक दरानें विकत मिळण्याची अगदीं उत्तम सोय केली आहे. तसेंच येथें कोणत्याही रोगाची चांगले प्रकारे नाडी परीक्षा करून त्या रोगावर औषध योजना उत्तम रितीनें केली जाते. बाहेर गांवचे लोकांनीं प्रकृतीचें मान बरोबर खुलासेवार लिहून कळविल्यास त्यावरून आह्मी त्यांना चांगली खात्रीची औषधें व्ही० पी० नें पाठवूं. रोगपरीक्षेबद्दल एक रुपया फी पाठवावी. आमचे येथें खालीं लिहिलेल्या रोगावर अगदीं रामबाण औषधें आहेत. एकवेळ अनुभविक तडाका पहावा.

रोगांची नांवें

तापावर, पांथरीवर, पोटदुखीवर, ओकारीवर, उदरावर, गर्मीवर, जुलाब बंद होण्यास, कपाळदुखीवर, परम्यावर.

वरील रोग कितीहि जुनाट व कोणत्याही कारणानें झालेले असोत फक्त सात दिवसांतच चांगला आराम वाटेल. जास्त हकीकत पत्र पाठविल्यास कळवूं.

पी. सी. जोगळेकर
वैद्यराज.
आकोला.

नोटीस

वेशमी रा. रा. झाडु व नारायण वल्लद गणु पाटील वस्ती पळसोड तालुके मलकापूर यासीः—

नोटीस देणार देवकरण गिरधारीलाल साहु दुकान पिंपळगांवकाळे. तुमचेकडे आमची रकम घेणें आहे ती अद्याप तुह्मी पटविली नाहीं करितां ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आंत रकम पटवावी तसें जर तुह्मी करणार नाहीं तर फिर्याद करून खर्चासुद्धां नोटिशीचे खर्चासुद्धां पैसे भरून घेतले जातील. कळावें ता २०-१-१९०५

सही
देवकरण गिरधारीलाल
तर्फे कु. मु. विठ्ठल
जयकृष्ण. दस्तुर
खुद्द.

जपानचे महात्मे

रा. रा. सहस्रबुद्धे यांचें व्याख्यान

(ता. १६।१।०५ इ. च्या अंकावरून पुढें)

तिसरें कारण हें कीं आपणामध्यें नौकागमनाची कला जितक्या पूर्णतेस यावी तितकी आली नाहीं हें होय. आगगाड्या वगैरे साधनांनीं फार थोडे देश पाहण्यास सांपडतात पण नौकाच्या सहाय्यांनीं जगांतील कोणत्याहि देशांत सफर करून तेथील चांगल्या गोष्टींची सुरवात आपल्या देशांत करितां येते अती दूरच्या देशाशीं सुद्धां नौकेच्या साधनानीं व्यापार करतां येतो व निरनिराळ्या ठिकाणीं उत्पन्न होणारे सुखाभिवृद्धिचे पदार्थ आपणांस आपले देशांत आणतां येतात.

आपण या गोष्टींपैकीं कांहींही केलें नाहीं. नौकागमन व परदेशगमन आपणांत निषिद्ध मानलें आहे. आशियांतील इतर राष्ट्रांपेक्षां जपानची देशस्थिती निराळी आहे त्यांनीं समुद्राचें पुर्ण सहाय्य घेऊन आपले आरमार जय्यत केलें व त्याच्या योगानें व्यापार वाढविला व आतां तर समुद्रावरील त्यांचें स्वातंत्र्य पूर्ण स्थापित झालें. जरी जपानचें क्षेत्रफळ थोडें आहे तरी त्यांत हजारों बेटें आहेत व समुद्र किनाऱ्याची एकंदर लांबीही फार आहे. कित्येक बेटें तर आजपर्यंत पुष्कळ भुगोलज्ञांस माहित नसल्यामुळें नकाशांत दाखविली गेलीं नव्हतीं व ती अलीकडील रुसो जपानी युद्धामुळें प्रसिद्धीस आली आहेत. जपाननें आपल्या परिस्थितीचा फायदा करून घेऊन आशियांतील राष्ट्रांत अग्रस्थान मिळविलें सर्व जगाच्या प्रशंसेस पात्र करून घेतलें.

जपान देशानें पात्र करून घेतलें ह्मणजे त्या देशांतील लोकांनीं आपले अंगीं पात्रता आणली. देश ह्मणजे माती दगड, पाणी या अचेतन पदार्थांचा मोठा समुच्चय होय. त्याला चेतना आणणें हें त्या रहिवाशांचेंच काम आहे. ते आपणा सारखे निरुत्साह होऊन बसले असते तर आज आपणां सारखीच दैन्यावस्था त्यांना प्राप्त जाहली असती. आपणा सारखेंच पारतंत्र्य त्यांच्यामाथीं बसलें असतें व आपणांप्रमाणें सुखाच्या तर काय पण जीवनास अत्यावश्य अशा क्षुल्लक वस्तूसाठीं देखील लोकांच्या तोंडाकडे पाहण्याची पाळी आली असती. सांगतील तें करावें, देतील तें खावें, जागा दाखवितील तेथें बसावें; येथपर्यंत मजल पोंहचली असती. मग मांचुरिया व कोरियाच तर काय पण खुद्द टोकियो येथें एखादा रशियन रेसिडेंट आराम खुर्चीवर उताणा पडून मिकडोला आपली आज्ञा हुकमतीनें सांगत बसला असतां. ह्या गोष्टी जपानी महात्म्यांच्या लक्षांत पूर्वीच येऊन त्यांनीं आपले राहणीची दिशा बदलली. शिक्षणाचा ओघ फिरविला. निरनिराळ्या देशांत कोणकोणत्या गोष्टी अनुकरणीय आहेत त्या पाहण्यास बुद्धिवान् जपानी लोक आपले देशांतून परदेशांत पाठविले. त्यांनीं दाखविल्या प्रमाणें परदेशाच्या सुधारणा आपलेकडे तात्काळ सुरू केल्या, व ५।५० वर्षांतच आपलें जीर्ण रूपांतर फेकून देऊन आंगीं मर्दुमकीचें पूर्ण वारें आणलें. पण ह्या साऱ्या गोष्टी साध्य होण्यास व पूर्वीची मोडकळीस आलेली परिस्थिती बदलण्यास जपानचे आंगीं मूळ पासूनच पात्रता होती, ती कोणकोणत्या महात्म्यांच्या शिक्षणानें किंवा उदाहरणानें आली हें आतां आपण पाहूं.

ज्याप्रमाणें कवींची गणना करावयाची ह्मणजे कालिदासाचें नांव प्रथम निघावयाचेंच त्याप्रमाणें जपानी महात्म्यांचीं नांवें घ्यावयाचीं ह्मणजे महामुनी बुद्धाचें नांव प्रथम सांगावें लागेल. बुद्धांनीं जो बौद्ध धर्म जपान वगैरे पूर्वेकडील देशांत स्थापित केला त्याचा परिणाम इतर देशांत कांहींही होवो, तो जपानच्या मात्र मोठेपणास कारणीभूत झाला. मनाचें स्वास्थ्य आणि शांति राखणें हें बुद्धधर्माचें मूळ तत्व आहे. बुद्ध कर्मवादी होता त्यामुळें त्यानें सर्व लोकांपुढें कर्माचें प्राधान्य आणून ठेविलें. कर्मगति जशी असेल त्याप्रमाणें प्रत्येक मनुष्यास वागणें

भाग आहे व वृथा शोक करून उपयोग नाहीं. अति कठीण प्रसंगींहि चित्ताची शांतता कायम राखली पाहिजे. जन्मलेल्या माणसाच्या पाठीमागें मरण हें लागलेंच आहे तेव्हां त्याला भिण्यांत कांहीं अर्थ नाहीं. पर्यायानें आपल्या प्राणांचें संरक्षण करण्यापेक्षां स्वदेश रक्षणाची महति जास्त आहे असें बुद्धांनीं जपानला शिकविलें.

(अपूर्ण)

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष वद्य १० शके १८२६

आतां पुढें

✓ आमच्या येथील मुनसिपालिटीनें लोकमताला योग्य मान देऊन त्यांचेच इच्छेप्रमाणें पाणीपट्टीचा कर निषिद्ध ठरविला ही गोष्ट मुनसिपालिटीच्या इतिहासांत भूषणास्पद होय. मुनसिपालिटीनें आपला आग्रह सोडला, पाणीपट्टी विषयींचा पूर्व संकेत दूर सारला आणि लोकांच्या विचाराला श्रेष्ठ स्थान दिलें हा त्यांच्या मनाचा थोरपणाचा होय.✗ " पाणीपट्टीच्या " व ' ऑक्ट्राय 'च्या म्हणजे शहरांत खपणाऱ्या मालावरील कराच्या संबंधानें मुनसिपाल कमिटींत दोन पक्ष आहेत. एकाला पाणीपट्टी हा कर बरा वाटतो, दुसऱ्याला ऑक्ट्राय बरा वाटतो. हे दोन्ही पक्ष समसमान आहेत. पहिल्या सूचनेच्या वेळीं पहिला पक्ष तीन मतांनीं विजय पावला व आतां लोकांच्या अर्जावरून त्या सूचनेचा विचार करण्याच्या वेळीं दुसऱ्या पक्षाची दोन मतांनीं सरशी झाली. अशा प्रसंगीं दोन्ही पक्षांनीं आपआपलीं मतें एकीकडे ठेवून शहरांतल्या सामान्य लोकांचें मत काय आहे हें पाहणें जरूर आहे. पाणीपट्टी लोकांना नको हें सिद्ध झालें व पाणीपट्टी बसविण्याचा विचार मुनसिपालिटीनें तूर्त सोडून दिला हें खरें. पण एवढ्यानें मुनसिपालिटी पुढील किंवा लोकांपुढील मुख्य प्रश्नाचा निकाल झाला असें होत नाहीं. अलिकडे चार पांच वर्षांपासून मुनसिपालिटीचें उत्पन्न व तिचा खर्च यांचीं तोंडें कशीं मिळवावीं या विषयीं सदासर्वदा वादविवाद चालू आहे. मुनसिपालिटीला शहराच्या विस्ताराच्या व भरभराटीच्या मानानें पुष्कळशा सुधारणा अवश्य करावयाच्या आहेत. इतकेंच नाहीं तर कांहीं अत्यावश्यक गोष्टी मुनसिपालिटीच्या डोळ्यापुढें असूनही पैशाच्या अडचणीमुळें त्या लांबणीवर टाकाव्या लागत आहेत. तिला पैशाची मोठी जरूर आहे तरी नवीन कोणता कर लोकांस सुखानें व गोडीगुलाबीनें कबूल करितां येईल या विषयींहि तिचें मुख्य पाहणें आहे आणि या नाजूक पण लोकप्रिय धोरणामुळें आमची मुनसिपालिटी आपलें पाऊल मीत मीत पुढें टाकीत आहे. करांचा बोजा लोकांस जड वाटूं नये आणि नवीन कर होतील तितके कमी ठेवावे या हेतूनें तिनें आपल्या खर्चाच्या बाजू फारच दक्षतेनें आंखडून धरल्या आहेत. जितके खर्च टाळतां येतील व जितके खर्च कमी करितां येतील तितके खर्च काटकसरीनें केल्यानें कमेटीनें उत्पन्नाच्या रकमेंत त्या मानानें नवीन भरच केली आहे असें ह्मटलें तरी चालेल. या प्रकारच्या व्यवस्थेनें मुनसिपालिटीनें दोन्ही तोंडें मिळवून आपली शिल्लक सालोसाल वाढती ठेविली आहे. जरी सरकारांनीं मुनसिपालिटीचें जागाभाडें वगैरे बहुतेक काढून घेतलें आहे व दवाखान्याचे व अन्नछेत्र इत्यादि नवीन खर्च अधिक वाढले आहेत तरी मुनसिपालिटीनें आपली जमा युक्तिप्रयुक्तीनें वाढविली आहे हें गेल्या चार पांच वर्षांचे हिशोब पाहिले ह्मणजे सहजीं लक्ष्यांत येण्यासारखें आहे.

जमा राखून ठेवण्याचीं कारणें अनेक आहेत.— पाण्याचा निकाल करण्याकरितां मोठीं गटारें बांधावयाचीं आहेत; शाळागृहें बांधावयाचीं आहेत, सडका व पूल दुरुस्त करावयाचे आहेत. पण हीं कामें हातीं घेण्याला जितका पैसा पाहिजे तितका नाहीं व कामेटीच्या उत्पन्नाचा वाढ खातरीची झाली नाहीं. तसेंच हीं मोठीं कामें पब्लिक वर्क्सखात्याच्या मार्फत व्हावयाचीं तर त्या खात्याचीही अजून तयारी झाली नाहीं.

पाणीपट्टी झुगारून दिली ह्मणून कोणताही नवीन कर बसविण्याला कमिटी अगर लोक तयार नाहींत, असें अनुमान कांहीं जणांनीं काढिलें, असें ऐकितों. ते असेंही प्रतिपादितात कीं, कमेटी व लोक कराच्या कामांत टंगळ मंगळ करीत आहेत; व कांहीं तरी खुसपट काढून नवीन कराचा प्रश्न चालढकलीवर नेत आहेत. पण आह्मी निक्षून सांगतों कीं असा आक्षेप कमेटीवर किंवा लोकांवर मुळींच लादतां येत नाहीं.

हळूं हळूं उत्पन्न वाढविण्यासाठीं नवीन करांची योजना आमची मुनसिपालिटी करीत आहे आणि लोक तिच्या कृतीला आपली मान्यता एकसारखी देत आहेत हें कपाशीच्या बोजावर व गठडीवर बसविलेल्या करांचा इतिहासावरून चांगलें कळण्या सारखें आहे. हा कर बसविला त्याच वेळीं रेलवेच्या स्टेशनावर न येणाऱ्या मालावर टर्मिनल ट्याक्स ह्मणून जकातीचा कर बसविण्याचा मुनसिपालिटीनें पूर्ण संकेत केला होता व लोकांनींहि ती सूचना आदरपूर्वक स्वीकारली होती हेंही सर्वांच्या लक्षांत असेल. या करा विषयीं हिंदुस्थान सरकारानें आपली असंमति दर्शविली आणि हा जकातीचा कर बसवूं दिला नाहीं हा मुनसिपालिटीचा किंवा लोकांचा अपराध नाहीं. वरील जकातीचा कर वसूल करण्याला फार सोपा असून उत्पन्नाच्या मानानेंही चांगला फलद्रूप होण्यासारखा होता परंतु त्या संबंधाचा सर्व मनोरथ मुनसिपालिटीच्या मनांतच विरघळला याला कारण वरिष्ठ सरकारांचा हुकूम होय. ' टर्मिनल ' कर कमेटीनें किंवा लोकांनीं धुडकाविला नाहीं; तो जिल्ह्याच्या मे. डेप्युटी कमिशनरांस पसंत पडला; मध्यप्रांताच्या नामदार चीफ कमिशनरांसही पसंत पडला; पण हिंदुस्थान सरकारास पसंत पडला नाहीं. त्यांनीं तो कर नाकारिला ह्मणून नवा कर बसविण्याचा प्रयत्न सुरू झाला, व यांत ऑक्ट्राय व पाणीपट्टी यांमधील वाद उपस्थित झाला. या तिसऱ्या प्रयत्नामध्यें प्रथम जकातीच्या कराला प्राधान्य देण्यांत आलें होतें पण हा कर जुलमाचा व त्रासदायक होईल असें वाटल्यामुळें मुनसिपालिटीनें पाणीपट्टी बसविण्याचा विचार केला पण लोकांच्या दृष्टीनें हा कर नको असा होता ह्मणून तोही कर मुनसिपालिटीनें त्याज्य असा ठरविला.

असा हा नवीन कर बसविण्यासंबंधाच्या प्रयत्नाचा इति वृतान्त झाला. पण, आतां पुढें कोणता कर बसवावा हा प्रश्न तसाच शिल्लक राहिला आहे. अशा स्थितींत व विशेषतः हल्लीं मुनिसिपालिटींतील पक्ष शहरांतील दोन्हीं करासंबंधानें समसमान आहेत ह्मणून आमच्या मुनसिपालिटीनें कांहीं प्रमुख प्रमुख गृहस्थांचे विचार एकत्र करावे. लोकांची बाजू दाखविणाऱ्यां लोकांपाशीं या बाबतींत अधीक खल करावा आणि आपल्या कौंसिलांतील विचार व कौंसिलाच्या बाहेर लोकांचे विचार यांच्यामध्यें कांहीं तरी तडजोड काढण्याचा प्रयत्न करावा. अशा रितीनें रा. रा. रुस्तुमजी साहेब आपल्या अध्यक्षाच्या कार्याला व इतर सभासद आपापल्या कामगिरीला लोकमताचें सहाय आणितील आणि लोकाराधनाचा किंवा आमच्या मुनसिपालिटींत जो मोठा वर्णनीय दिसत आहे तो इतरत्र अनुसरण्यांत येईल तेव्हां लोकाराधनाच्या तत्वाचा खरा महिमा आमच्या मुनसिपालिटीला विशेष खुबीनें कळून येईल. मुनसिपालिटींतील कोणताही पक्ष हट्टवादी नाहीं व लोकही दुराग्रही नाहीत, याची साक्ष मे० रुस्तुमजी साहेब यांस ' टर्मिनल कर ', व " रुईच्या बोजांवरील व गठडीवरील कर " बसविण्याच्या सूचना झाल्या त्यावेळीं पटली च आहे. याच प्रसंगीं कोणताही पक्ष किंवा लोक अभिमानास पेटून गांवची खरीखरी सुधारणा करण्यास आड येतील, अशी भलतीच शंका कोणी घेईल तर त्याला या शहरच्या लोकांची परीक्षा नाहीं, व या शहरचा मागील इतिहास अवगत नाहीं, असें ह्मणावें लागेल.

पुढील महिन्यांत अलिशान नामदार चीफ कमिशनर सर केली साहेब आकोल्यास येणार आहेत आणि हे साहेब चांगले जुने अनुभवी अधिकारी असून यांस मुंबई इलाख्याची व मध्यप्रांताची उत्कृष्ट माहिती आहे. त्यांचा सल्ला अशा मुनसिपल कारभारांत अवश्य घेण्यासारखा आहे. आणि आह्मी उमेद बाळगतों कीं आमचे डिपुटी कमिशनर रा. रा. रुस्तुमजी साहेब ही संधी व्यर्थ दवडणार नाहींत इतकेंच नाहीं तर ते या उभयविध मतांच्या प्रमुख लोकांच्या भेटी करून देण्याचा एक सुसमय आणून या कराच्या प्रश्नाचा निर्णय फार चांगला करून घेतील. लोकाराधन हा आमच्या मुनसिपालिटीचा मुख्य मंत्र आहे आणि तिचा आजपर्यंतचा इतिहासही असाच आहे. ही गोष्ट राजश्री रुस्तुमजी साहेब यांच्या प्रयत्नामुळें जेव्हां नामदार साहेबांच्या नजरेस येईल तेव्हां आमच्या मुनसिपालिटीचा खरा गौरव होत आहे असें आह्मी समजूं.

पिंपळगांव देवीची यात्रा

(शेतीचें प्रदर्शन)

गेल्या पौष शुद्ध १५ पौर्णिमेला मलकापूर तालुक्यांतील पिंपळगांव देवी येथें वार्षिक जत्रा भरली होती. या जत्रेच्या प्रसंगानें एक सुंदरसें प्रदर्शन भरविण्याचा योग कुमार श्री हरभामजी स्वामी डीपुटी कमिशनर साहेब बुलढाणें यांनीं घडवून आणिला. कुमार साहेब ज्या जिल्ह्याला जातात तेथें त्यांची सर्व दृष्टी लोकांच्या सांपत्तिक उन्नतीकडे फार असते. शेतीची सुधारणा व औद्योगिक चळवळ या दोन्ही गोष्टींविषयीं ते लोकांस गोडी लावून देतात, लोकांच्या हातून त्या गोष्टी घडवून आणण्या विषयीं त्यांचा उद्योग सतत चाललेला असतो आणि त्यांच्या कारकिर्दीत एक लोककल्याणकारी राजाच लाभला आहे असें सर्व जिल्ह्याला वाटूं लागतें. त्यांच्या मुलकी, फौजदारी व इतर अष्टविध अधिकार संपदा आपल्या बहुमुखांनीं प्रजेच्या सौख्याकडे वाहत असतात. कुमार साहेबांच्या कार्यक्रमाचें हें मुख्य धोरण कळलें ह्मणजे पिंपळगांवच्या जत्रेंत प्रदर्शनाची उभारणी कशी झाली हें सहजीं लक्ष्यांत येईल. लोकांची सांपत्तिक उन्नती ही त्यांच्या कारभाराची गुरुकिल्ली आहे आणि त्या इष्ट हेतूच्या परिपूर्णतेसाठीं ते आपल्या जिल्ह्यांतील लोकांमध्यें निरनिराळ्या प्रकारांनीं विलक्षण जागृती उत्पन्न करीत असतात. प्रदर्शनाची गोष्ट अशाच प्रयत्नां मधील एक होय.

वऱ्हाड, खानदेश व मध्यप्रांत या तिघांच्या संगमा जवळील पिंपळगांव देवी हा लहानसा गांव आहे पण कुमार साहेबांच्या प्रेरणेनें तेथें एक उत्कृष्ट व टुमदार असें छोटेखानी प्रदर्शन दृष्टीस पडलें. सहानुभूतीचा प्रकार मोठा विलक्षण असतो. मध्यवर्ती सूर्य आपल्या रश्मींनीं सर्वांस आकर्षून घेतो तद्वत कुमार साहेबांच्या इच्छेप्रमाणें सर्व लोक मनोभावानें हालचाल करूं लागले रा. वासुदेव विठ्ठल चांदेकर तहशिलदार, जिल्हा बोर्डाची मंडळी, सुखवस्तु श्रीमान लोक हे सर्व एकत्र झाले इतकेंच नाहीं तर देवीचे पुजारी, आसपासचे शेतकरी मंडळी व इतर सर्व लोक हे या प्रदर्शनाच्या मदतीला उभे राहिले. जत्रे शिवाय सात आठशेंवर लोक जमले होते. बुलढाणें जिल्ह्यांतील बहुतेक प्रतिष्ठित मंडळी जमली होती व आकोलें जिल्ह्यांतूनही बरेच गृहस्थ मुद्दाम गेले होते. तिकडे ह्या नमुनां व एखाद्या सुटीचे दिवस असते तर या प्रदर्शना निमित्त बहुतच मोठा समाज भरला असता.

प्रदर्शनाचे चार विभाग केलेले होते. एका भागाला जनावरें उभीं केलीं होतीं. गाई, बैल, घोडे, बकरी, म्हशी इत्यादि कांहीं कांहीं जनावरें प्रेक्षणीय होतीं. दुसऱ्या भागांत विलायती नांगर, कडबा कापण्याचें यंत्र, बी पेरण्याची तिफण, भुईमुगांचे दाणे काढण्याचें यंत्र इत्यादि यंत्रांचे प्रयोग करून त्यांचा उपयोग समजावून दिला. तिसऱ्या भागांत ज्वारी, बाजरी, तीळ, जवस, तांदूळ, उडीद, मूग, हुलगे वगैरे नानाविध धान्यें मांडलीं होतीं. अंबाडी, कांदे, गाजरें इत्यादिकांचें बीं गोळा केलें होतें. कपाशीचें नाना प्रकार तेथें होते. व इजिप्तच्या कापसाचे नमुने मांडले होते. चवथ्या भागांत देशी कागद, ब्लाटींग पेपर, साबण, मेणबत्ती दंतरंजन, वगैरे पदार्थ पुष्कळसे होते. बुलढाण्याचे राजश्री निळकंठराव लोहार यांचे चाकू, कातऱ्या व अडकित्ते चांगले होते. नांदूरा येथील फयाकटरी मधील कमावलेलें कातडें पाहण्या सारखें होतें. उमरावतीचे रा चिंतामणराव काळे यांचीं देशी चिटें नमुनेवाईक होतीं. सतरंज्या, निरनिराळ्या सुताचे धागे, एरंडी, जवस खोबरें सरकी इत्यादिकांचीं तेलें ही तेथें आलेलीं होतीं. लांकडी दमण्या व गाड्या चांगल्या मासलेवाईक होत्या. एकंदरींत जे पदार्थ उत्तम व वर्णनीय ठरले त्यांच्याबद्दल बक्षीसें ही वाटण्याचा छोटेखानी समारंभ करण्यांत आला.

कुमार श्री हरभामजी यांच्या अध्यक्षते खालीं प्रदर्शना निमित्त एक सभा भरविण्यांत आली होती. त्या वेळीं तीन गोष्टी-विषयीं विशेषतः ठराव करण्यांत आले. वऱ्हाडच्या कापसाची प्रसिद्धी फार जुनी आहे किंबहुना चांगल्या लांब धाग्याचा कापूस वऱ्हाडच्याच नांवावर विलायतेस ओळखला जात असे. हें पूर्वीचें कालमान झालें जडी व बनी कापसाचे नमुने म्हणजे इतिहासांतल्या गोष्टी झाल्या आहेत, अलिकडे प्रचारांत हावरीचा, तिडकीचा व काटवेल इत्यादि क्षुद्र प्रकारच्या कापसाची लागवड होत असते- हा कापूस थोड्या पावसानें येतो व बीं पेरल्या पासून लवकर पीक हातीं येते ही गोष्ट खरी. तथापि या प्रांताच्या उत्कृष्ठ जामनींत चांगला तारदार व अधिक मूल्यवान कापूस उत्पन्न होण्या सारखा असूनही तिकडे शेतकरी लोकांचें दुर्लक्ष्य आहे. ही वाईट गोष्ट नाहींशी व्हावी व वऱ्हाडचा पूर्व लौकिक पुनः उर्जित व्हावा असें स्थानिक सरकाराला देखील वाटूं लागलें आहे. तेव्हां जुन्या जडीचा व बनीचा कापूस पुनः लागवडींत यावा या संबंधानें राजश्री वासुदेवराव पिंपळीकर, रामभाऊ महाजनी व गुलाम महमदखा सौदागर यांनीं सुंदर संभाषणें केलीं; पण राजश्री मारुतीराव तपोवनकर पाटील यांनीं कुणब्याचा आळस कबूल करितांना सरकारची कृपादृष्टी व पैशाचें बळ पाहिजे असें मोठ्या कळकळीनें सांगितलें आणि राजश्री गणपतराव नाडगांवकर यांनीं स्वताचा इजिप्तच्या कापसा-विषयीं अनुभव सांगितला तेव्हां या उभयतांच्या भाषणातील प्रत्यक्ष अनुभव, मोठी आस्था व विशेष कळकळ पाहून श्रोतृमंडळीस विशेष आनंद वाटला. त्या-नंतर रा. रा. विष्णुसा सावजी यांनीं या कार्यांत श्रीमान लोकांनीं पुढाकार घेऊन दरसाल विवक्षित क्षेत्रफळांत उत्तम बीं पेरावें, उत्तम बीं पुनः राखून त्याचा प्रसार गरीब शेतकऱ्याकडून हळू हळूं करवावा म्हणून सूचना केली व त्यांच्या सारख्या वजनदार व श्रीमान गृहस्थांच्या तोंडून ही सूचना आल्यामुळें तिचा योग्य सादर स्वीकार झाला व पुष्कळशा धनिक शेतकऱ्यांची कंपनी काढून शेतकऱ्यांस उत्तम बीं विकतांना, व त्यांची किंमत वसूल करितांना सरकारी सवलती मागण्याचा ठराव झाला. सभा-गृहांतच सुमारें चाळीस पैसेवाले गृहस्थांनीं दरसाल १० एकर जमीन उत्तम बियाण्या साठीं राखून ठेवण्याचें कबूल केलें व त्यांचा संकल्प आपापल्या असामीस उत्तम बी वाटून देण्याचा आहे. या सभेंत तालुक्यांतील मुख्य मुख्य गांवीं शेतकऱ्यांच्या सहाय्यकारी मंडळ्या स्थापण्या विषयीं एक ठराव मंजूर करण्यांत आला. अशा मंडळ्या आकोले जिल्ह्यांत स्थापण्या विषयीं कुमार साहेबांनीं मोठा प्रयत्न आरंभला होता पण तो त्यांच्या बदली मुळे अगदींच विध्यास गेला आहे.

कुमार श्री हरभामजी साहेबांनीं वर जो प्रदर्शनाचा योग घडवून आणिला तो फार स्तुत्य आहे हें सांगण्यापेक्षां त्यांच्या प्रयत्नाचें अनुकरण इतर जिल्ह्याचे डिप्टी कमिशनरांनीं अवश्य करावें असें आह्मी मनापासून इच्छितों.

रशियन यादवी

रुसो- जपानी युद्धाच्या मुळाचें काळकूट विष रशियाला फार बाधा करीत आहे. रशियानें ह्या लढाईस प्रारंभ केल्या पासून त्याचा सर्वतोपरी मोठा हिरमोड झाला आहे. शत्रूनें केलेल्या पराभवा मुळें रशियास असह्य दुःख होत आहे, परंतु स्वजनांच्या रुष्टतेमुळें व नाराजीमुळें ह्या दुःखावर डागण्याच बसत आहेत. शत्रूनें मारलेल्याचें इतकें वाईट वाटत नाहीं पण तेंच आपणांस मारणारा आपला जिवलग स्नेहीच आहे हें पाहून अंतःकरणास जी दुःखाची बर्ची लागते ती मात्र दुर्धर होय. आपला खून करण्यास प्रवृत्त झालेला मनुष्य म्हणजे ब्रूटसच—जो आपला अगदीं कंठमणी—हे जेव्हां त्या सीझरनें पाहिलें तेव्हां निराशेच्या विव्हलतेनें त्याचा अंतरात्मा एका निमिषार्धांत करपून गेला. असाच प्रसंग आम रशियावर आला आहे. गेल्या आठ दिवसांत रशियाच्या राज्यांत जी यादवी माजली आहे तिचें स्वरूप फार भयंकर व घातुक आहे. फ्रांसामध्यें जी इति-हास प्रसिद्ध राज्यक्रांती घडून आली तिच्याच नमुन्यावर रशियाच्या राज्याची उलथा पालथी होते की काय अशी भीती आहे रशियांतील लोक फार रंजलेले व गांजलेले दिसतात. हजारों लोकांनीं आपल्या पुढाऱ्याच्या सहाय्यानें कट केले आहेत. सर्व उद्योगधंद्यांतील मजुरदार लोक काम धंदा सोडून ह्या कटांत सामील झाले आहेत. बॅरिस्टर वकील वगैरे सुशिक्षित लोकांचेंहि यांत उघडपणें अंग आहे. ह्या बंडाचा उगम प्रथम खुद्द राजधानीच्या नगरींत झाला व ही दंग्याची आग वणव्या प्रमाणें सर्व देशभर पसरत चालली. लोकांनीं एक जाहीरनामाच काढला आहे कीं, गुलामा प्रमाणें आह्मां लोकांची पायमल्ली होत आहे. आह्मी सरकारच्या जुलुमानें अगदीं त्रस्त व निराश झालों आहों. आमचें दुःख व सरकारी अन्याय ह्या गोष्टी इतक्या कळसास जाऊन पोंचल्या आहेत कीं, आह्मांस मृत्यूच बरा वाटतो आहे. आमच्या दुःखाची दाद लागण्याचा हा एकच शेवटचा उपाय उरला आहे. आमची विनंती मान्य करून आह्मांस सुखी करावें, नाहीं तर आह्मी राजवाड्या समोर आपले प्राण देऊं. ह्या लोकांच्या विनंती वरून रशियांतील अंदाधुंदी, प्रजाजनांचा असंतोष व सरकारची गांजणूक ही किती भयंकर थराला जाऊन पोंचली आहे ह्याचें अनुमान करितां येईल. राज्यांत इतक्या परमावधीच्या गोष्टी घडणें म्हणजे भावी राज्यक्रांतीच्या अरिष्टाचेंच निशाण फडकूं लागणें होय.

लोकांची ही बंडाळी मोडण्यास झारनें लष्करी कायदा सुरूं केला. पुष्कळ लोकांस कैद केलें व पुष्कळ लोक झटापटींत गोळ्या लागून मरण पावले परंतु सरकारी पोलीस व लष्कर यांच्या सहायानें व दराऱ्यानें शांतता होत नाहीं असें पाहून झार साहेबांनीं लोकांच्या मागण्यांचा विचार करून त्यांस सुखी करण्याचें वचन दिलें आहे. व ह्या राजशब्दावर विश्वास ठेवून लोकांचीं चिथरलेलीं व क्षुब्ध झालेलीं मनें जरा ताळ्यावर येत आहेत ही आनंदाची गोष्ट होय. ह्या उदाहरणावरून राजा व प्रजा यांनीं पुष्कळच गोष्टी चांगल्या शिकण्या सारख्या आहेत.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान— थंडीचें ऋतुमान पालटून भावी वसंतऋतूच्या आगमनाची पूर्व लक्षणें दिसूं लागली आहेत. प्लेगाच्या रोगाची पिच्छेहाट होत नाहीं. बाकी बाबदींत सार्वजनिक आरोग्य चांगलें आहे.

रा. रा. काशीनाथ श्रीराम जठार असि. कमिशनर यांनीं खामगांवच्या कोर्टाचा चार्ज घेतला. त्यांस सब डिव्हिजनल आफिसराचे अपिली व इतर हक्क देण्याची शिफारस करण्यांत येईल अशी आह्मी उमेद बाळगतों.

जेलप्रकर्ण

कर्नल रेली यांच्या येथील तुरुगांतील व्यवस्थे संबंधानें बसलेल्या कमिशनाची चौकशी चालू आहे कर्नल रेली यांनीं आपल्या वतीनें प्रसिद्ध हायकोर्ट वकील रा. रा. मोरो विश्वनाथ जोशी यांस आणिलें आहे. कमिशनाचे रिपोर्ट लिहून माई पर्यंत या प्रकरणा विषयीं लोकांची आतुरता व जिज्ञासा अशीच प्रवृद्ध होणारी लागत आहे.

आमच्या येथील इंग्रजी-मराठी शाळेंतील शिक्षक रा. रा. गणेश एकनाथ क्षीरसागर यांची पब्लिक वर्कस् खात्यांतील आकौंटाची परीक्षा पसार झाली.

रा. रा. रुस्तुमजी फर्दूनजी डिपुटी कमिशनर यांचे पुढील मुक्काम येणें प्रमाणें:—

तारिख		मुक्काम
३० जानेवारी		पुनोती
३१ व १ली फेब्रुवारी		डोनद
२	,,	पिंजर
३।४	,,	झोडगा
५	,,	पिंपळगांव
६	,,	महागांव.

स्कालरशिप परीक्षा— मराठी चौथी इयत्ता, इंग्रजी तिसरी व इंग्रजी चवथी या इयत्तांतील विद्यार्थ्यां पैकीं शिक्षकांनीं पसंत केलेल्या विद्यार्थ्यांची स्कालरशिप परीक्षा लवकर निराळीच परीक्षा आकोला व उमरावती या दोन्ही ठिकाणीं अनुक्रमानें ६ मार्च, १३ मार्च व ६ फेब्रुवारी तारखांस होणार आहे.

सज्जन संगती

—प्रसिद्ध ब्रह्मवेत्ती पंडिता आनी बिझांट बाई या ७ फेब्रुवारीला आकोल्यास येऊन त्या दिवशीं त्यांचें सुश्राव्य इंग्रजी संभाषण होईल. ८ तारखेचा मुक्काम उमरावतीचा आहे. इंग्रजी भाषाभिज्ञ मंडळी या संधीचा अवश्य लाभ घेतील अशी आशा आहे.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	९९।।।=
सोनें २४।	चांदी ७६
ज्वारी ४६–४७	जवस ७०
गहू काठे ६२।।	बनशी ८१
सरकी	६
तूप	९ रु. मण
तेल	४।।। रु. मण
रुई	रु. ३६
कपाशी	रु. २२।२३

नोटीस

नोटीस बेशमी रा. रा. तुकाराम वल्लद बापू कोठाळे राहणार औरंगपूर तालुका मलकापूर यांसः—

खालीं सह्या करणार यांजकडून नोटिशीनें कळविण्यांत येतें कीं, आह्मी तुह्माला एका वर्षापूर्वी कुलमुखत्यार पत्र दिलें होते. ते ह्या नोटिशीचे तारखेंपासून रद्द केले आहे. आह्मी दिलेले कुलमुखत्यारपत्रांवरून तुह्मी कोणत्याहि प्रकारची देवघेव वगैरे कांहीं करूं नये केल्यास त्याबद्दलची जबाबदारी तुमचे शिरावर राहील, त्याबद्दल आह्मी व आमची इस्टेट जबाबदार राहणार नाहीं. कळावें. तारीख २८ माहे जानेवारी सन १९०५ इ०

(सहीची निशाणी)

शेनफड वल्लद मारुती सोसरे पाटील.

गेंदू व रामचंद्र वल्लद मारुती सोसरे उभयतां अज्ञान पालनकरणार आई गतबाई मर्द मारुती पाटील

रा. कुरटी ता. मलकापूर

जावयाची बोळवणी

काबूलचे अमीराचे ज्येष्ट चिरंजीव व्हाइसरायसाहेबांचा पाहुणचार खाऊन नुकतेच स्वदेशीं गेले. त्यांना व्हाइसरायसाहेबांनीं नजराणा ह्मणून रोख रूपये एक लक्ष एकवीस हजार दिले; शिवाय जडजवाहिर तें निराळेंच. सरदार इनायतुल्लाखानानें उलट एक पैहि दिलेली नाहीं. हलवायाच्या घरावर तुळशीपत्र !

जपानी स्त्रिया— जपानांत चांगल्या मुत्सद्दी व राज्यकर्त्या स्त्रिया झाल्या आहेत. स्त्रिया ग्रंथकार आहेत, शिक्षकिणी आहेत, थोर माता, आणि प्रेमळ पत्नी आहेत. खुद्द जपानी बादशहा आपल्या पत्नीची सल्ला मोठाल्या राजकारणांत घेत असतो. जपानी लोकांचे ठायीं मातृप्रेम किती असतें याची कल्पना परक्यांस करतांच यावयाची नाहीं. जपानांत सासवा आणि मेहुण्या यांना आई आणि बहिणीसारख्या मानण्याची चाल आहे. जपानी लोकांचे अंतःकरण किती कोमळ, प्रेमळ व थोर आहे तें कळण्यास जपानी लोकांमध्येंच वागलें पाहिजे.

स्त्रियांचें कर्तव्य— स्त्रियांनीं उत्तम माता व उत्तम जाया होणें हेंच त्यांचें इतिकर्तव्य, त्यांनीं पुरुषाप्रमाणें जगाच्या इतर भानगडींत पडणें योग्य नाहीं, असें स्वतंत्र अमेरिकेच्या प्रजासत्तात्मक राज्याचे नायक मि. रूझव्हेल्ट यांनीं एका लेखांत लिहिलें आहे.

सुधारणेची त्वरा— ग्वाल्हेर शहरांतील सरकारी कामें ज्यास्त त्वरेनें होण्यास्तव जिकडे तिकडे सरकारनें टेलिफोन पसरून दिलें आहे. दौरे करणाऱ्या आफिसरांस आपलें काम ज्यास्त जलद करितां यावें व कालाचा विनाकारण अपव्यय होऊं नये ह्मणून मोटार गाड्याही त्यांस सरकारांतून दिल्या गेल्या आहेत. इकडून तिकडे कागदपत्रें वगैरे पोहोंचविणाऱ्या शिपायांस बायसिकली दिल्या आहेत. अशा रीतीनें जिकडे पहावें तिकडे दर तासास निदान १० मैल हा सुधारणेचा वेग अगदीं ठरून गेलासा दिसतो. पूर्वींचे तासास १ मैल हें कोष्टक आतां लोकांनीं विसरलेंच पाहिजे. या वेगाशीं तुलना केली असतां हा नवा वेग किती तरी प्रबल आहे! काळजी एवढीच आहे कीं या शर्यतींत बेसुमार धांवत सुटणाऱ्या लोकांच्या शरिरावर व मेंदूवर या प्रचंड गतीचा कांहीं दुष्परिणाम न होवो.

वैदिक कोश— या कोशांत वेदांत आढळणारे सगळे शब्द, त्यांची व्युत्पत्ति व तत्संबंधी व्याकरणाचे नियम, वैदिक शब्दांचे युरोपियन पंडितांना व देशी विद्वानांनीं केलेले अर्थ व उपनिषदें व ब्राह्मण ग्रंथ यांवरून होणारें स्पष्टीकरण व धार्मिक नीतिविषयक, सामाजिक अथवा अन्य गोष्टीवर त्या शब्दांनीं पडणारा प्रकाश वगैरे महत्वाच्या गोष्टींचा समावेश या ग्रंथांत करण्यांत येणार आहे हा ग्रंथ तयार होण्यास अकरा वर्षे लागतील व सुमारें एक लक्ष रुपये खर्च लागेल असा अंदाज करण्यांत आला आहे, पैकीं पंधरा हजार रुपयांची मदत गायकवाड सरकार करणार आहे. बाकीची रकम राजेरजवाडे, श्रीमंत, शेट सावकार वगैरे गृहस्थांकडून वर्गणीच्या रुपानें जमा करण्याची खटपट करण्यांत यावयाची आहे.

मला मेलेंच पाहिजे
(जपानी सरकारांत अर्ज)

मी घरीं असतां माझे तीर्थरूप ह्मणाले कीं, " योग्य वेळीं मरण्यास तयार नसेल त्याची बेअब्रू होते ती दारुण, निष्ठुर मृत्यूपेक्षांही असह्य आहे " अशी एक ह्मण आहे. कांहीं होवो. मी भागुबाईप्रमाणें कधींच वागणार नाहीं. देशाकरितां मरण यावें हीच माझी उत्कट इच्छा आहे. मरणास तयार असणाऱ्या मंडळीस पुनः लवकरच तयार व्हावें लागेल अशी बोलवा आहे. तेव्हां त्या मंडळींत पुनः एकवार मला घ्यावें अशी प्रार्थना आहे. तसें झाल्यास मी स्वतःस धन्य समजेन. मी योग्य मार्गानें अर्ज करीनच; परंतु मला परवानगी मिळेल कीं नाहीं या काळजीनें रात्रींच्या रात्रीं मी झोंपेशिवाय काढीत आहे. आपल्या हाताखालीं राहून मरण्याचा माझा निश्चय आहे हें आपल्यास माहीतच आहे. इतकेंच नव्हे—आपण माझ्या अगोदर मृत्युमुखीं पडलांत तर मी आपल्या मागोमाग येईन. खरोखरच निवड व्हावयाची असेल तर मुद्दाम आपण माझी निवड होईल अशी खटपट करा. मरावयाचेंच असा माझा निश्चय आहे; तेव्हां खरोखर मला मेल्यावांचून समाधान वाटणार नाहीं. राजावरील खरी भक्ति दाखविण्याचा हाच प्रसंग, हीच वेळ अशी माझी खात्री आहे व हेच विचार रात्रंदिवस माझ्या मनांत घोळत आहेत. इतर पुष्कळ गोष्टी मी स्वतःच भेटीअंतीं आपणास कळवीन. अज्ञानामुळें मर्यादेचें उल्लंघन झालें असेल; उद्धटपणा झाला असेल; फाजील सलगी दाखवली असेल तर क्षमा व्हावी.

विलक्षण प्रकारचें गवत— शेंड्यावर येऊन बसणाऱ्या किटकांस आवळून धरून त्यांचें रक्त शोषून त्यावर वाढणारें एक प्रकारचें गवत वेस्ट इंडिज बेटांत नुकतेंच सांपडलें आहे.

अमिराची गुप्त आज्ञा— काबुलचे माजी अमीर अबदुल रहिमान यांनीं मरणापूर्वीं आपल्यामागून गादीवर येणाऱ्यांना अशी आज्ञा करून ठेवली आहे कीं, काबुलच्या राज्यांत युरोपियन नोकरीस ठेवण्याची जरूर पडल्यास तो युरोपियन ज्या देशाच्या कोणत्याही बाजूला समुद्र नाहीं अशा स्विट्झरलंडसारख्या देशांतला ठेवावा. कारण अशा नोकरानें एखादे वेळीं खरीखोटी दुःखाची आरोळी ठोकल्यास त्याच्या रक्षणाच्या निमित्तानें त्या राष्ट्रांस समुद्राच्या बाजूनें अफगाणिस्थानावर स्वारी करतां येऊं नये.

हत्तीचें तुफान— नवसरी येथें गेल्या ता. १२ रोजीं टाटा याच्या बागेंतील हत्तीनें तुफान करून एदलजी अवारी नांवाच्या एका मनुष्यास सोंडेंत धरलें होतें. पण एदलजी यानें मोठ्या चपळाईनें सोंडेंतून आपले अंग काढून घेऊन तो एका झाडावर चढून बसला, ह्मणून त्याचा जीव बचावला. थोड्या वेळानें माहुतानें हत्तीस पकडून शांत केलें.

बडी देणगी— लखनौ येथें भरलेल्या मुसलमानी परिषदेमध्यें त्या जातीच्या लोकांनीं अलिगड कालेजच्या मदतीसाठीं ४,००० रुपये आणि त्या कालेजाकरितां मोठी इमारत बांधण्या करितां २०,००० रु. वर्गणी दिल्याचे सांगण्यांत आलें आहे. आजपर्यंत सर्व प्रकारच्या देणग्या मिळून २,६८,००० रुपये वर्गणी जमली आहे आमचे मुसलमान बंधु शिक्षणाच्या कामीं इतकी काळजी घेत आहेत हें पाहून प्रत्येकास आनंदच वाटला पाहिजे.

फारच विलक्षण सर्कस— फिट्स झेरल्ड ब्रदर्स सर्कस या नांवाची एक आस्ट्रेलियन् सर्कस मुंबई येथें फेब्रुवारी महिन्यांत येणार आहे. या सर्कशीत एक हत्ती सायकलवर बसतो व त्याचे पाठीवर एक घोडा व त्यावर एक सिंह बसवितात असें ह्मणतात.

टरीव व्याजाचा कायदा— नाभा संस्थानच्या राजानें आपल्या राज्यांत असा कायदा केला आहे कीं, सावकार लोकांनीं शेतकऱ्याजवळून दरमहा दरशेंकडा १० आण्यापेक्षां अधिक व्याज घेऊं नये. एकदां कायदा केला ह्मणजे त्यानंतर ज्या गोष्टी होतील त्यांस तो कायदा लागूं करावयाचा असा नियम असतो परंतु या कायद्यान्वयें त्यापूर्वीं झालेल्या कर्ज रोख्यावरही त्याची अंमलबजावणी करण्यांत आली आहे. हल्लींचे राजे साहेब गादीवर बसल्यापासून ज्या लोकांस कोर्टाचा हुकूमनामा होऊन वरील दरापेक्षां अधिक व्याज द्यावें लागलें असेल त्यांनीं तें परत मागावें असें ठरविण्यांत येत आहे.

नवी युक्ती— फोनोग्राफांत माणसाचे शब्द धरून ते वाटेल तेव्हां ऐकतां येतात. सिनेम्याटोग्राफमध्यें प्राण्यांच्या चलनवलनादि क्रिया म्याजिक ल्यांटर्नच्याद्वारें एकामागून एक भराभर फोटोग्राफ दाखविल्यानें हुबेहुब दाखवितां येतात. या दोवांचा संयोग केल्यानें मनुष्याचा आवाज व त्याची गति हीं दोन्ही एकदम दाखवितां येतील असा विचार दोघां फ्रेंच गृहस्थांच्या डोक्यांत आला आहे. याच्या योगानें उत्तम वक्त्यांचीं भाषणें नुसती ऐकावयाला मिळतील इतकेंच नाहीं, तर त्यांचे अंगविक्षेपही त्याचे वेळी पाहण्यास मिळाल्यामुळें त्यांच्या भाषणांचा ठसा प्रेक्षकांच्या मनावर चांगला ठसेल. नामांकित वक्त्यांना व नटांना अमर करून ठेवण्याचीच युक्ती ह्मणावयाची !

फिर्यादी पर्यंत मजल आली— व्हॉइसराय साहेबांच्या आगमनाचे वेळीं शृंगारलेल्या मंडपाचे किंमतीबद्दल वगैरे ११००० रुपयांचा दावा मे. व्हाइटवे लेड लॉ यांनीं ढाकाचे नबाबसाहेबांवर केला आहे.

उदार देणगी— सेनार डी क्युटे नांवाच्या एका गृहस्थानें काशी येथील हिंदु कालेजाकरितां १,२६,००० रुपये आनी बिझांट बाईच्या स्वाधीन केले; व तितकीच रकम थिआसाफिकल पुस्तकालयाकरितां कर्नेल आल्काट यांच्या हवाली केली आहे, असें ' मद्रासमेल ' वरून समजतें.

उलटी बोंब— जपानशीं लढाई सुरू झाल्यापासून चीन देशही तिऱ्हाईतपणें न वागतां रशियाचें नुकसान होईल, असें वागत आहे करितां त्या देशाशीं आमच्या मनाला वाटेल तसें वागण्याला अनुमोदन द्यावें, अशा अर्थाचीं रशियन बादशहानें युरोपांतील मोठमोठ्या राष्ट्रांस विनंतिपत्रें पाठविलीं आहेत. वास्तविक प्रकार असा आहे कीं, रशियानेंच चीनच्या मुलखावर हल्ला केला आहे. चोराच्या उलट्या बोंबा !

नोटीस

बेहमी— चुन्नीलाल वैजनाथ मारवाडी साहू राहाणार पातुडी ता० जळगांव यांसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें कळवितों कीं, तुह्मांस मी पूर्वींच नोटिशीनें कळविलें आहे कीं, तुमचे पैसे मी देत असतां तुह्मी घेतले नाहींत व हिशोबही दाखविला नाहीं. तुमची तारीख २९ सप्टेंबर १९०४ ची नोटीस पावली. त्यास उत्तर कीं, हिशोबा अंतीं जे योग्य रुपये तुमचे देणें निघतील ते मी देण्यास तयार आहे. वरील नोटिशींत तुह्मी गहाणखताच्या फेडीबद्दल ३२ रुपये व व्याज मागितलें आहे तें बरोबर नाहीं. यांत मी १६ रुपये षपूल दिला आहे तो तुह्मी लाविला नाहीं. मी पूर्वीं जी नोटीस दिली आहे त्या नोटीशीच्या तारखेपासून पुढें मी व्याज देवाल नाहीं. कारण मी पैसे देत असतां तुह्मी घेतले नाहींत. ही नोटीस पावल्यापासून चार आठ दिवसांत तुह्मी हिशोब मला दाखवून आपलें योग्य येणें असेल तें घ्यावें व मला पावती द्यावी. तुह्माला देण्यासाठीं मी रा. रा. शंकर आकाराम साहू पातुर्डी यांजपाशीं रुपये अनामत ठेविले आहेत. असें न करितां तुह्मी सरकार दरबार करून मला खर्चांत आणाल तर तो सर्व खर्चेंच तुह्मापासून घेतला जाईल. कळावें. तारीख २६ माहे जानेवारी सन १९०५ इसवी.

(सहीची निशाणी)

शेखमालू वल्लद शेखमोलू मुसलमान
राहाणार पातुर्डी याचे
हातची रेघ.

जाहिरात.

तमाम लोकांस कळविण्यांत येतें कीं, आमचा विडीचा व्यापार पुष्कळ वर्षांपासून चालू आहे, परंतु आमच्या व्यापारास कमीपणा आणण्याकरितां व माल लोकांस नापसंत होण्याकरितां कांहीं दुष्ट बुद्धीच्या लोकांनीं बऱ्याच खटपटी केल्या त्यांपैकीं झीणाभाई बेचरदास मुक्काम मलकापूर प्रांत वऱ्हाड यानीं आमच्या नांवाचीं खोटीं लेबलें लोक्या मालावर लावून आमचे नांवानें माल विक्री करून बरेंच दिवस आपला उदरनिर्वाह केला. परंतु आम्ही त्यास सुमारें सोळा महिन्यांपूर्वीं मलकापूर येथें धरून त्याजवर सदरा कृत्याबद्दल फौजदारी खटला केला. ह्या कामांत त्यास कैद व दंड या प्रमाणें शिक्षा झाली असून त्याच इसमानें पुन्हां तसेंच खोटें काम गेल्या कार्तिक महिन्यापासून सुरूं करून माल विक्री करीत होता. करितां त्यास पुन्हां आम्ही मलकापूर येथें पकडून त्याजवर फौजदारी खटला केला त्यात त्यास तारीख २८ माहे जून सन १९०४ इ० रोजीं सहा महिने सक्तमजुरी व २०० रुपये दंड याप्रमाणें शिक्षा झाली तरी अशीं खोटीं कामें करून मालविक्री करणारांनीं व आपल्या नांवाचा खोटा माल घेणारांनीं सावध रहावें. तरी आमचे नावाचा माल घेणारे ठोक व्यापारी लोक यांनीं व किरकोळ घेणार इसम यानीं सदर ट्रेडमार्क रजिस्टर नंबर व आमचे नांव पाहून माल घेत जाणें.

सही–बाळाराम पुलया द० ख०

सही– गुंडाप्पा नताप्पा दस्तुर

येलप्पा नरसप्पा

शुक्रवारपेठ कामाटपुरा,–पुणे सिटी

जाहिरात

लक्ष लावून एक वेळ वाचा ! वाचा ! !

एम. एम्. ॲन्ड सन्स

फोटोग्राफर रबर स्टांप मेकर वॉच रीपेरर आणि स्टेशनरी मरचंट आकोला [वऱ्हाड].

आज पर्यंत कोणत्याही कंपनीनीं इमीटेशन रासकोप अथवा या नांवाचे घड्याळ किमतींत विकली नसेल तीं आम्ही रुपेरी ६ मध्यें ग्यारंटी वर्षे ५ ची देतो आहे. तर त्वरा करावी आणि घड्याळाबरोबर काच, कमान, पेटी आणि याचे बरोबर घड्याळें घेणाराचे नांवाचे रबरी पेनपेनसील स्टांप तयार करून पाठवूं आणि तीन घड्याळें घेणारांस व्ही. पी. खर्च माफ व एक डझन घेणारास एक घड्याळ बक्षिस देऊं हें घड्याळ एक वेळ घेतलें तर पुनः १० वर्षे पर्यंत घ्यावयास नको आणि दुसरे हर एक जातीचें घड्याळ किंवा हर एक जातीचें स्टेशनरी सामान माफक दरानें व सचोटीनें खात्री लायक पाठवूं. या शिवाय रबराचे छाप नांवाचें हर एक जातीचें करून देऊं. आणि रबर स्टांपाच्या नमुन्याकरितां अर्ध्या आण्याचे टिकीट पाठवावें ह्मणजे नमूना फुकट पाठवूं. आणि फोटो काढून घेण्याची ईच्छा असेल त्यांनीं येथें यावें. नाहीं पेक्षां आह्मांस बोलावावें. ह्मणजे आह्मी येऊं. आणि २५ रुपया पेक्षा जास्त माल घेणारास दर रुपयास ८॥ अर्ध्या आण्या प्रमाणें कमिशन देऊं. आणि या शिवाय काही विचारावयाचे असेल तर पत्र व्यवहार करावें ह्मणजे उत्तर देऊं. नाहींपेक्षां समक्ष येऊन भेटावें ह्मणजे समजेल. आणि कोणास बायसिकलवर बसायाला शिकणें असेल त्यानीं यावें. शिकविण्या बद्दल फी रुपये १० पडेल. रबरस्टांप करितां हर एक गांवास एजंट पाहिजेत. कमिशन भरपूर मिळेल या सर्व कामाची व सामानाचा मागणी करावी ह्मणजे खात्री होईल.

एम्. एम्. ॲन्ड सन्स आकोला

जाहिरात

स्टोअर सप्लायर्स

आह्मी गिरण्या, जिनिंग फॅक्टरी, म्युनिसिपालिटी, वाटरवर्क्स, इंजिनिअर्स इरिगेशन लोकल बोर्डस् वगैरेना लागणारे व मुंबईतील इतर सर्व प्रकारचे सामान फारच माफक दरानें पुरवितों.

धी ग्लोब स्टोअर्स कंपनी.

जनरल मरचन्टस्

काळबा देवी पोस्ट
मुंबई.

मुंबई बँकची सेव्हिंग्स बँक

ह्या बँकेंत खाली दिलेल्या अटीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ली जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर यांच्या दरम्यान एक हजार रुपया पर्यंत पैसा ठेविता येईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नावावर ठेविता येतील. आणि तो पैसा त्या पैकीं एकास अथवा जास्त इसमास अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यास काढतां येईल.

व्याज दरसाल दर शेंकडा ३ तीन रुपया प्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं

नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असता मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ४।७।०३ } J. Kinniburgh एजंट

शेत—शेतकी आणि शेतकरी

"शेत, शेतकी आणि शेतकरी" या नांवाचें पंधरवड्याचें वर्तमानपत्र सुरू झालें. वर्गणी सालीना सर्व खर्चासुद्धां दीड रुपया पत्ता—बंगला नंबर १९९ रेल्वे स्टेशन नजिक, पुणें.

कापडाचें दुकान

किंमत रोख किंमत रोख

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी सुती माल विक्रीस तयार आहे. व्यापारी लोकांकरितां खालीं लिहिल्या प्रमाणें नफा ठेविला आहे.

मुंबईचे मालास अर्धा आणा
देशावरील मालास एक आणा

एकदां आमच्या दुकानचा माल घेऊन अनुभव घ्यावा ह्मणजे सचोटीची खात्री होईल.

शा० हरगोवनदास विठ्ठलदास

ठिकाणा:— ग्रेन मार्केट समोर हाशम शेटच्या तीन मजली मकानांत आकोला (ताजनापेठ)

कापडाचें दुकान

(एक भाव व माफक दर)

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी व सुती माल विक्रीस आहे आमच्या कापडाचे भाव फारच थोडा नफा घेऊन आकारलेले आहेत. बाहेर गांवी व्हाल्यु-पेबलनें माल पाठविण्याची सोय केली आहे. एक वेळ आमच्या दुकानचा माल पडताळून दुकानाच्या सचोटीचा अनुभव अवश्य घ्यावा.

शा० नागसी भाई लध्धा

ठिकाणा– कॉटन मार्केट समोर कच्छी बाजार, आकोला.

जाहिरात

गुण न आल्यास पैसे परत

परम्यावर रामबाण औषध

शंभरां पैकीं शभरांस गुण

दोनच दिवसांत हटकून गुण येतो

कसाही जुनाट व नवा परमा खात्रीनें नाहींसा होऊन लघ्वीची जळजळ व तिडीक एकच माग घेतल्यानें बंद होते.

किंमत १। रुपया ट. ह. ।≡

येथील चांदीची भांडी वगैरे पाठ १ रुपयास ≈॥ कमिशन.

पत्ता:– एन्. जी. कान्हेरे ॲन्ड को. [नाशीक सिटी]

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवनौषधालय— मुर्डी ता० दापोली

आमच्या खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यास कदाचित् न आला तर पैसे परत देऊं व त्याचे आरोग्यार्थ पाहिजे तितकें उत्तम औषध द्यावें लागल्यास फुकट देऊं.

मदनामृतसंजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक व पौष्टिक, वीर्यस्तंभक, रक्तशोधक-मनोत्साहक, कांतिबुद्धिवर्धक, अशी सुवर्णमाक्षिक, मौक्तिक, कस्तुरी व अनेक वनस्पतीमिश्र अद्भुत

गुटिका

उपयुक्त वनस्पतींचें मिश्रण केलें असल्यामुळें यांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून खालील विकारावर ह्या अत्यंत उपयोगी आहेत.

यांच्या सेवनानें नपुंसकत्व, स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे, इंद्रिय शिथिलती कडकी, गर्मी संबंधीं मुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातूचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी छातींतील रोग, हातपाय, मूत्रस्थान व नेत्र यांचा दाह, क्षय पांडुरोग, मुलाची खर जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशूल, मूळव्याधी वातरोग, निद्रानाश, पित्तविकार, बाळंतरोग मुष्टिमैथुनादि घातक संवयीनें आलेली कृशता इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी, मजबूत व सतेज बनतें, पचन शक्ति व स्मरण शक्ति भरपूर वाढून धातु व रक्त याची वृद्धि, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें. शक्ती भरपूर वाढून मनास उत्साह येतो. दूध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकिटें मिळाल्या व नित्य मिळत आहेत. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष व मुलें यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहे.

गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम चार रुपयांवर कितीही घेणारास टपाल खर्च माफ. चार रुपयाचे आंत ट० ८६ आणे पडेल. अनुपान खर्च सोबत रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें खालील पत्यावर मिळतील. दर:—

३६ गो० १ रु० ७६ गो० २ रु०
११६ गो० ३ रु० १६६ गो० ४ रु०
२७६ गो० ६ रु० ५६० गो० १० रु०

आमचेकडे या शिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें असून ग्रंथस्थ रसायनें धातूचीं भस्में, पाक गुटिका वगैरेही माफक दरानें मिळतात विशेष गुणवर्णनाचा सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवावा, फुकट देऊं टपाल खर्च वेगळा पडेल. रोखीनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं.

सूचना–अलिकडे २।३ वर्षे आंजर्लें वगैरे ठिकाणीं केवळ आपमतलबी ढोंगी लोकांच्या जाहिरातीस ऊत आला असून त्यांनीं आमचेच जाहिरातीची हुबेहूब कापी करून ते ग्राहकांचे डोळ्यांत धूळ फेकीत आहेत. करितां आमची सकल देशबंधूस अशी सविनय प्रार्थना आहे कीं, ज्यास खरी शास्त्रोक्त औषधें घेणें असतील त्यांनीं आमचीच औषधें खालील बिनचूक सही पत्यावरच मागवावी.

पत्ता-कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य.

मु० मुर्डी ता. दापोली

जि० रत्नागिरी.

☞ हें पत्र आकोले येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

ॐ नमः श्रीगणेशाय.

आर्यवनौषधालय--मुर्डी

व्हाईसराय व हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरल यांजकडील आनररी असिस्टंट सर्जन माजी अ० स० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनी आमची औषधें बारकाईनें तपासून हल्लीं वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगांवर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आह्मांसच दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आह्मी अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यांस क्वचित् आला नाहीं तर पैसे परत देऊनही त्यांस आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध द्यावें लागल्यास तें फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पुर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, विर्यस्तंभक.
रक्त शोधक, मनोत्साहकांतिबुद्धिवर्धक; सुवर्ण.
माक्षिक, मौक्तिक, कस्तूरी व अनेक
वनस्पती मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरीरांतील मुख्य राजा जो धातु ती शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, ती दोषी असेल तर शरीरांत नानाप्रकारचे रोगरुपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारिरीक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं करितां धातु शुद्ध व पुष्ट होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षी पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होऊन सौख्य प्राप्त होतें. हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपुंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी पुरलेल विकार, मुत्रसंकोच, धातुचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी, छातींतील रोग, हात, पाय, मुत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय पांडुरोग, मुळांची खर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशुल मुळव्याधी, वातरोग, निद्रानाश पित्तावकार, बाळंतरोग, मधुमेह, जुनाट परमा मुष्टिमैथुनानें आलेली क्षीणता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी मजबुत व सतेज बनतें. पचनशक्ति व स्मरणशक्ति भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धि. वृद्धि, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें, व मनास उत्साह देतात. दुध व जडान्न भरपूर पचूं लागतें. त्यांत उपयुक्त वनस्पतींचें मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकेटें मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष, मुलें व यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहेत. गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर किंतहि घेणारांस टपालखर्च माफ आहे चार रुपयाचे आंत वेगळा टपालखर्च ५ आणे पडेल अनुपान खर्डा सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दर:– एकदम ३५ गो० १ रु०, ७५ गो० २ रु०, ११५ गो० ३ रु०, १६५ गो० ४ रु०, २७५ गो० ६ रु०, ५५० गो० १० रु०.

२ अपूर्व नेत्रांजन—यानें वडस, रातांधळा, फुल, खुपऱ्या, बिंदु, काच, इत्यादि नेत्राचे सर्व विकार त्वरित बरे होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहाते. या रोगांस हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ पम्यांतिर अपूर्व मिश्रण– कोणत्याही नवा जूना पर्मा, व तज्जन्य दाह, तिडीक मुत्राची लाली, संकोच, पुयस्राव, रक्तस्राव इ. विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. तिडीक एका घटकेंत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० १। भर बाटलीस २ रु०

४ दंतवज्रवर्धक पूड–दंतसंबंधी सर्व विकार उत्तम बरे होतात. डबी ६ आणे.

५ विंचूचें विष— औषध लावितांच उतरतें. पुडी ३ तो० ८ आणे.

६ गजकर्ण– खरूज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसांत जातात. ड. ६ आणे.

७ सर्व हिमज्वरांवर– हें औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असलें तरी तें औषध घेताच जाऊन पुन्हां उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु.

८ प्लेगवर रामबाण औषध–आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरे झाले आहेत करितां प्लेग सुरू होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस मलम, व वात चढू नये ह्मणून वातावर मात्रा याचा एकवार अनुभव पहावाच. गुणाबद्दल खात्री पटेलच. परोपकारार्थ माफक किं. २ रु. अ. [illegible]

९ सर्व सामानांचा मोठा क्याटलाग मागवा तो फुकट पाठवू. औषधांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकिटें आहेत. याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें, प्रयोक रसायनें, [illegible] गुटिका, आसव, तेलें व सुगंधी अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनु० ख० सो० ट० ख० बे० पडेल. रोग्यानें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. प्रकृति मान कळविल्यास रोग्याचें निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सूचना.

हल्लीं वर्तमानपत्रांतून औषधाच्या अनेक जाहिराती सुरू असून प्रत्येक जाहिरात निंदक रेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें खेर. खेटरणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक सांशक होतात व तसें होणें रास्तही आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निरुद्यमी, आळशी व बेअकली बनल्यामुळें एकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहुब नक्कल करून पाहिजे त्यानें करावें यामुळें अशा जाहिरातीस कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, महाराष्ट्र इ० प्रांतात ऊत आलेला असून आमच्या आंजर्ले वगैरे गांवी तर तो पुर्णावस्थेत यऊन आणखीही नवीन जाहिराती सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आह्मांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इतकी स्पर्धांत आपली थोरवी गाण्यास ज्याचा तो स्वतंत्र आहे. आह्मांस ग्राहकांस सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १५।२० वर्षे अव्याहत सुरू असून ज्याच्या औषधास थोरे डाक्टरांनीं सर्टिफिकिटें दिलें व ज्यांच्या औषधानें हजारों ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत त्यांचीच औषधें नेहमीं उपयोगांत आणणें अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारों जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलतां व कोणाचीही निंदा न करितां अशीच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक करीत असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून उर्जितावस्थेस आणण्याची खटपट करूं. आजपर्यंत आमचे खटपटीनें यशही बरेंच आलें आहे, करितां सकल आर्यबंधुस व ग्राहकांस इतकीच प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचींच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत. तीच सर्वांनीं वापरावी एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल इतर जाहिरातींशीं आमचा बिलकुल संबंध नाहीं हें लक्षांत ठेवून औषधें मागणें तीं खालील बिनचूक सही व पत्त्यावरच मागवावीं ह्मणजे खरी गुणकारक औषधें मिळून हटकून व त्वरित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य

पत्ता:---मु. मुर्डी, ता. दापोली, जि. रत्नागिरी

ORIENLTAL

GOVERNMENT SECURITY

LIFE ASSURANCE COMPANY, LIMITED.

Established 1874,

Head Office--**BOMBAY**

Chief Agency for C. P. Berar & Khandesh

Head--quarters--Nagpur, C. P.

FUNDS EXCEED

TWO CRORES AND TEN LAKHS

Claims paid for over One Crore and Fifteen Lakhs.

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

IF there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is, when Claims arise, that the amonut due under the Policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the "Oriental" keep well before them, and act up to treating their clients with the utmost liberality

UNQUESTIONABLE SECURITY

IT is not sufficient to read that a Company's Funds amount to given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured

THE Funds of the "Oriental" are invested in Government Securities, and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

GOVERNMENT Officers, Professional men, Tradesmen an others, by employing a portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings ot many years.

CREDITORS who expect the repayment of debts at some future period, may protect themselves from loss by the failure of life in the intermediate period, by an assurance on the life of the debtor

NO man can be sure how long he will live; and although he may save money, yet if he die early, before he has had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance, is means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the 'Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. FOR TERMS PLEASE APPLY TO UNDER--SIGNED.

Prospectuses, forms, and any further information, can be btained on application to—

M. De SOUZA,
CHIEF AGENT
for C. P. Berar and Khandesh,